

7en urte
ARGIA
1977-Uztaila 3 - XL garren urtea 745 zenbakia - 35 peza

**Berriabeteaun
Bila**

Bankoa

Banco Industrial de Guipúzcoa

Hernani, 15 — Telfs. 423821 - 429773 — San Sebastián

**Un Banco para las
empresas de la región**

**Bertako
baltzuentzako Bankoa**

BERJABETASUNAREN BILA

"Jabetasuna galdu dulako dago erri au damutan.
Lurra galdurik, erritasuna egizu galdu ez dezan".

Hori kantatzen du bertsolariak. Hori esan erazi dio poetari Euskal Herriaren egoera latzak, izan ere jauntxoek eta dirudunen harrapakin gertatu da Euskal Herria.

Txiki izatearen gaitzak galdu du. Jauntxoei eta dirudunei Herrien mugak estuegiak gertatu zitzaizkien. Dirubideak zabaldu behar ziren, denen gainetik; zapaldu eta desegin behar zen guztia zapalduz eta deseginaz.

Herrien izaera, ohiturak, kultura eta hizkuntza ez ziren haintzakotzat hartzekoak. Diru ondasunek bakarrik zuten balioa. Frantziako eta Espainiako jauntxoek eta dirudunen aginte eta diru gosez erditurik geratu zen Euskal Herria, zenbait euskaldun aberats tarteko zelarik.

Diru interesak eta agintekeriak gordetzeko Estatu erakundea asmatu zen garaian berari zegokion soinekorik gabe geratu zen, beraz, Euskal Herria. Bere buruaren jabe zena bi nagusiren morroi geratu zen geroztik. Eta zuen demokrazia eta sozialismoa galdu zituen kapitalismo-inperialistaren atzaparretan, indartzeko orde. Gaur bertan ere Estatu-en Europa egin nahi dute bakar batzuen interesak gordetzeko eta ugaltzeko.

Euskal Herriak, ordea, ez du etseitzen. Batzuetan gogortxeago, besteetan biguntxeago, batzuetan harmez, besteetan politika jokoz, bere buruaren jabe izan nahi du. Lau gerratealdi galdu baldin baditu ere ez du etxitzen. Bere buruaren jabe izan nahi du euskaldun izateko eta demokrazian eta sozialismoan bizitzeko. Eta honela izateko eta honela bizitzeko behar duen soinekoa josi nahi du. Lihozkorik edo urrezkorik ez du eskatzen, neurrikoa baizik.

Zoritxarrez, ezin du oraindik soineko osorik josi. Ez diote uzten. Guraizez moztan diote erditik. Baina soineko batez zaindia gerta zain egon gabe, gainera. Elkarrekiko harremanak sendotu, euskal kultura eta euskara berbizpu eta indartu, eta ekonomi sareak zabaldu behar dituzte alde bietara diren euskaldunak. Ondasunez, pentsaeraz, ohituraz, kulturaz, bizimoduz, hizkuntzaz eta abarrez ez daitezela gero eta urrunago bilakatu, gero eta hurbilago baizik. Ez daitezela sekulan bi soinekoren beharrean izan.

Herrien Europan egiten dute amets kapitalismoak sortu zituen estatun azpian ia hilik diren herri zapalduak. Herrien Europan du itxaropen Euskal Herri batu eta euskaldunak ere. Baina bienbitartean, zatiturik bederen, bizi egin behar du.

Berjabetasunaren bila dabilen Euskal Herri honek zati bakoitzari dagokion soinekoa josi beharko du. Zati bakoitzak ahal duen aginpiderik haundiena eskuratu beharko du. Osorik batua, euskalduna eta bere buruaren jabe izatea dela bere azken helburua ahaztu gabe.

"Biotzak diraust bein ere ez dala Erri maite au galduko.
Erritasuna gorde badeza, Erri-lurraz jabetuko"

Poetaren itxaropena gal ez dadin Herri-lurraz jabetzen hasteko orduak jo digu.

non zer

Herriko plaza bati erantzuna...5-6

Lana10-13

Erriberatik ESAM15

Burgosko bostekin Bruselaren 20-22

Gora Lasarte batua eta independentea27-28

(Iximur)37

zeruko ARGIA

Lehendakari:
Kaletano Ezeiza.

Buruzagi:
M. Atxaga, Elixabete Garmendia.

Zuzendari:
Gorka Reizabal.

Zuzendari-ordeko:
Pilar Iparraguirre.

Berri-emale orokorrak

L. A. Aranberri "Amatiño", Gexan Lantziri, Mikel Bujanda, Herrialde, Estepan Aldamiz-etxebarria.

Idazleak:

Alkiza, Arostegi, Amunsa, Ansola, I. Bujanda, Bakaikoa, Larresoro, Lete, Lertxundi, Lizarralde, Karlos Santamaría, Martín Ugalde, Mikel Ugalde, Joxe Azurmendi...

Herrietako berri-emaleak:

Odile Kruzeta (Eibar), I. Baraizarra (Markina), Axari (Idiazabal), Idiakez (Deva), Alix Trueba (Karrantza), Etxezukoak (Herrera), Sistiaganeko Pello (Lezo), M. Izeta (Baztan), Mendiaga (Arrasate), Ertxin-Harri (Zestoa), Murumendi (Beasain), Kafazuri (Durango), Barreneketa (Oiartzun), Anatsan (Azpeitia), Iñalurreta (Pasai Donibane), Uria (Hernani), Giro (Zaldibia), Mahasti (Errenteria), Metal-Iturri (Lazkao), Azpiroz (Berastegi).

Marraskilariak: Anton Olariaga.

Argazkilaria: Arturo Delgado-Loubet

Fotolitoak: Emilio S. L.

Jabea: Nafarroako, Kantauri eta Aragoiko Kaputxinoak.
Burlada, Kale Nagusia, 50-1.
Donostia, Okendo 22
Telf.: 41-95-88.

Moldiztegia eta idazkola:

"Gráficas Semi"
Plaza Lasala, 3
Donostia
D. L.: 80-1963

HARPIDE SARIA:

Barruan	1100	ptz.
Korreo batasuneko herrietan	1300	ptz.
Atzerrietako beste herrietan	1600	ptz.
Airez	2500	ptz.
Salmenta (ale bakoitza)	35	ptz.

Z. ARGIARENTZAT LAGUNTZARIK?

Agur Z. Argiako lagunok:

Illabete batzutatik onuntza bada surrumurru bat gure Herriaren zehar zabal-tzen ari dena: Zuen aldizkari hori betiko mututzero doala. Honek majina bat pentsamendu, galdera sortarazi dit nere buruan. Zenbaitek dio sortu edo sortzeko diren egunkari hoiek beteko dutela Z. Argiak utzi lezaakeen hutsunea. Baina, hots, egia al dugu hau?

Denok dakigu eguneroko hoiek dirutza multzoa bereganatu dutela. Izan al da Z. Argiarentzat holako laguntzarik?

Zuen aldizkari hori, aspaldi ez den Fazismoaren garaian beti euskal iritzien eta arazoan agertzaile bakarretakoa; AURREGOARDA gure Herri zapalkuntzaren denuntzian, hilko ote zaigu ba?

Azken urteotako gudaldian zuek izan zerate izenik gabeko gudari eginkorrak. Zuen aldizkaria izan da ainbeste euskaldun presoentzako beren egun triste, askatasungabekoetan, argi izpia.

Zuek kaleratu zenuten gure ikurriña beste inork baino lehenago. Zuek oihu egin zenuten PRESOK KALERA! zenbait oportunistak gaurkoak hitz bat atera aurretik.

Zuen aldizkaria txikia da: baina zuek eginiko harraxiak aundienez botatakoen oihartzun izan du. Fraga berak ere badaki zer nolako estu pasa zuen Caracasko T. Van Zeruko Argian azaldu ziren Arangoaren tortura argazkiak betaurreka luzatu zizkiotenean.

Oraingo aldizkari eta egunkari berri hauek zuen aldizkariaren ondoan ATZEGOARDIAkoak dira. Eta euskal gudarostean biok behar zaituogu. Ez dedilla gerta ATZEGOARDIko etorkin hauek zuena zapuztu!

Z. Argia, Euskal historian zati bat zaitugu, euskaldunok.

Ez dezagula euskaldunok utzi aldizkari hau obiratzen!

JON ARRUBARRENA

Gauza bat da iritzi eta ideia desberdinen jabe izatea eta beroiek defendatzea. Beste bat ordea, ideia horiek defendatu behar diren izenean, muturrekoetara iritea eta gauza erabat normaltzat duguna, ez horregatik grabeago ez dena, desberdintasun eta diferentzia ideologikoak diferentzia eta kontrajartze pertsonaletara iritea.

Sektarismo horren beste alderdi oso kondagarria haxe dateke: zatiketaren zatiketaz, eta ere arrisku suago ezkerren baitan, batasunaren izenean mintzatuz, azken finean taldekak bakoitza bere batasunaz mintzo dela. Honek herriaren biatara sekulako nahastea dakarkigu, eta dudarik gabe "demokrazia" giro batetan sartuz gero, gero eta beharrezkoago izanen dugu ezkerren batasun egiazko eta efektiboa, bestela haizea hartzerako joateko egoera egokian laster ikusiko ditugu geure buruak.

Idea hauek, ziurki, askoz ere gehiago ausnatu beharrezkoak dira baina hor bota nahi izan ditut, zertxo batetarako balio izanen dutelakoan.

Besterik gabe,

JUAN MANUEL PEREZ CASAS

LAGUNTZA Z. ARGIAI

Zeruko Argiako adiskide agurgarriok, agur t' erdi:

Zuen dei larriari erantzutea noakizue, hau da, duzuen diru arazoa zeredozer arindu nahian batipat, jakina, Euskadin dugun euskarazko astekari bakarra dugu Zeruko Argia — nere ustez — orduan, ez ote dugu denok ahalegindu behar Z. Argiari laguntzen? Nork uka ote lezaioke Z. Argiari aintzindari izan dela eta dela nagusiki egungo Euskadiko berpizkundeaz?

Alderdi abertzaleak, egunkari eta aldizkari abertzaleak, Udaletxeak, Ikastolak, gurasoak, Gau eskolak, Zeruko Argiako harpidedunok etabar, ez ote daukagu obligazio morala euskaraz soilik dugun astekari bakar honi laguntzeko?

Barka nik ausardi hau izan dudalako, baina, zor handi bat diodalako nik Z. Argiari egin dut azalpen hau, jakina, Z. Argiari esker esan bait dezaket gaur idazten dudala euskaraz etabar.

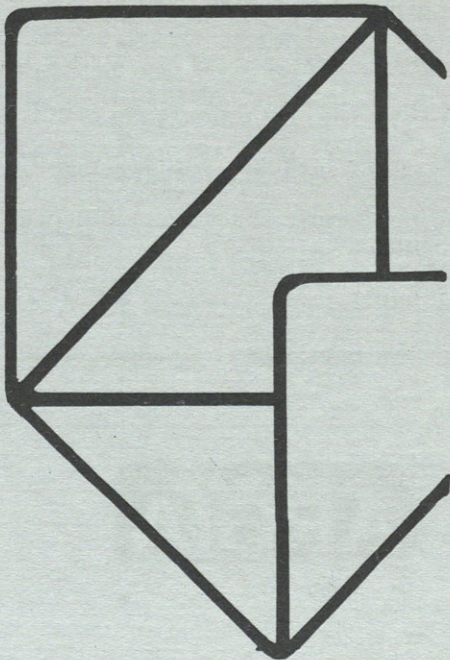
Sendotu eta hobetu dezagun ZERUKO ARGIA, gaur euskaraz soilik dugun astekari bakar honi lagunduaz.

T. A

Zuzendari jauna:

Aipatu nahi nuke zuen orrialdeetan, aspaldion Euskal Herri santu honetan jasan behar izan dugun gaitzik haundi eta larrienetako bat. Hots, sektarismoarena.

Agian ez da adibide gehiegirik jarri beharrik hori frogatzeko. Sektarismoa bere maila haundienetara, hauteskunde ingurutan iritxi da.

Euskadi, edo bi Euskadik: Iparrekoa eta bai Hegokoa ere, batasuna du xedetzat. Helburu —beste helburuen artean— garrantzizkoenetarik bat da.

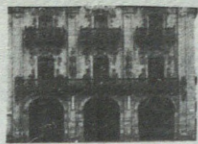
Hego Euskadik 1936ean galdu zuen bere azken autonomi puxka. Iparrak, aldiz, aspaldiagotik, ainitzez, hots 1789tik —frantses burgesiaren iraultzaren denboratik; orduan hasi bait zen zentralizazio azkar bat— autonomi eta askatasun guzti guztiak kendurik eta, zentralizazio hau Napoleon lak bururatu zuen. Gerokoek joko hau sakonduz eta azkartuz, ari izan dira luzaro.

Hau guzia gauza bat erraiteko baizik ez: batasuna —guk pentsatzen dugun baino zailagoa dela lortzea. Kondairan zehar beti indartsuenak tipitu eta zatitu gaituztelakotz. Baina zergatik eta nola lortzen dute gure etsaiek gure batasun lerren guztiak haustea? Haiek, beren artean bere batasuna eginik, indar guztiak baturik; helburu berdina baiture; gure kontra altxatzeko; bere batasuna gure batasun ahul bainan, luzearen aurka.

Eta, bixtan dena, gure etsaiek zonbat eta batasun gehiago duten (errana baita beren politika zonbat eta ondorago, urbilago, zonbat eta azkarrago izanen da beren batasun indarra) zonbat eta errexago makurtu araziko gaituzte.

Kultur eta gizarte mailan, egun, biziki desberdinak dira frantses eta espainol kultur ohidurak, nahiz eta Espainia Europako beste herrien ohiduren gibeletik ibili, ondoratu nahirik, bere konpletsua hausteko. Bai Frantziak, eta Espainiak eragipentzen edo influatzen gaituzte beren kultur inperialistekin —gurea, gutika gutika ukatu araziz edo balore eta garrantzi tipiago bat gureari lotuz. Eta Ipar Euskadin phenomen hau ainitzez aginriago edo nabarmenago zauku. Nahi edo nahiez (eta maizago nahiez) eskolan, kalean eta etxean daramagun egunoroko bizia desberdina dugu. Hegoan —jendea errezki ezagutzen da kalez kale txikito batzu harturik dabil eta solasean. Emazteak, berriz etxetan hurrekin gorderik eta gizonak zihur dirateke bazkaria prest atxemanen dutela etxeratzeoan. Iparrean arratsaldeko zortzirak eta gero ez da nehor kaleetan nabaritzen ahal. Jendea biziki zailki irteten da kalerat, beharrez ez bada. Libro duten denbora gehien bat sendi frangok telebixtaren aitzinean iragaiten dute (frantses telebixtaren aitzinean beraz frantsesmentalitate estandard bat jasaiten dute eta berdenboran onartzen. Alienezioa.) Eta udan ez ezik, gehienetan baikoitza beren etxean barnean kakotua gelditzen da. Hori frantses zibilizazioaren ekartze bat da.

Dugun komunikabide bakar bat hizkuntza da: euskara. Nola, euskaldun sentitzen diren bi pertsona, bainan batak frantsesa jakinik eta ez euskara; besteak espainola baizik ez jakinik, nola elkar ulertu? Nolako kontradizio izugarria

herriko plaza

batasuna errepresioan

biak herri batekoak, berdinekoak dira, eta ez dute elkar ulertzen ahal! Bi kanpotar edo atzerritar balira bezala. Hau idaztea tamalgarria zait, bainan errealitatea horrela da oraindik: kasu hau maiz atxeman dut Euskadiko zazpi xokoetan. Gure hizkuntza batasun bidean lokarri hartzun eta tinko bat beti izanen da.

Nere ustez, biziki eragipenduak (sobera) gara bi zibilizazio edo kultur desberdin horietaz: gure pentsamoldetan, gure izaeran, nahiz eta euskaldun sentitu. Nahiz eta kontzienteki jakin herri bakar bat osatzen dugula, mintzaira bat kondairatzen bat etab.

Etsaiek beti zatitu nahi gaituela hori denok badakiguke. Bainan, behar bada berantegi edo ez behar den bezain laster, zeren momentuan ez gara beti hortaz ohartzen.

Hegoan, politika mailan: KAS gure batasunaren alde lehen urrats bat. Denok lekuko gara nola hauteskundeak baino lehen zer eztabaida izan den: boza eman behar zenentz edo boikotatu... eta beti tinko eta gogor gelditu orde. EIAk bere bidea aurkitu eta jarraitu du. Berriz, KAS berri bat hasiko beharko, berriztuko batasun bat kausitzeko.

Madrileko gobernuak ezin alaiago ikusten eta hartzen ditu horrelako ondorioak batasuna haustea. Horrelakorik nahi zuen eta beti nahiko du.

Hemen, Iparrean, ohartzen gara hori errepresinoatzen eta itsuturik gelditzen ere nola espainol polizi eta armadak kautzuko balak tiratzen dituzten. Bainan —eta ez da batere harritzekoa— biziki eta CRSak grisei erakatsiko die beren metodoak; lakrimogenezko bomba bereziak botatzera eta beste; eta grisak beren kautzuko balak nola tiratzen dituzten ere CRSi erakatsiko die, azken hau Iparrean horrelako metodoak adaptatzeko nahia eta beharra iksusten dutelakotz.

Hor datza beren batasuna. Bi estatuak Euskadi zatituaren borroka puskatzeko.

Armagintzaren eta metodoen arloan ongi elkar laguntzen dute. Politika mailan ere, beti eta elkarrago izanen dira. Frantziak —bere lege eta justiziazko printzipio guztiak eortzen utziko ditu— eta ez Frantziako legeak baizik ez, bainan bai internazional akordio eta hitzarmenak ere, Espainiari besoa luzatzeko eta biek elkarrekin euskaldunei ostiko edorrangoak eskein ahal izateko.

Hala nola Porquorolles-a bihailtako abertzaleak: justiziaren aitzinetik iragan gabe eta beraz beren legeen aitzinean eskubiderik gabe. Zer egin duteke, horrela bahituak izan daitezten, eta zergatik frantsesak horrela jokatu? Indartsuenak direlakotz behin eta berriro. Zertarako horrenbeste Demokrazia —Askatasuna— aipa gero aplikatzeko gai ez direnan eta beraz printzipio hutsak direla erakusteko? Beti ohartu beharrean gara indarrak baizik ez duela azkerik kontatzen.

Apala eta Ibarren gaian ere, haik moldatutako kontu zikin bat besterik ez da. Han dute Apala preso; "chantage" eiteko beti prest.

Beraiek ez dira inoiz "terroristak" (beren hiztegia erabiltzeko) izanen; lgeko terrorisma informazio bideak; honela mass media eta publiko iritzia ongi kontrolatzen ahal dute).

Nahiz eta biolentzi beldurgarri bat iharduki, ez dute inoiz terrorismaren ize-na ukanen, beti beren beldur-infarra justifika ahal dute eta.

Ekonomi arloan orain: Hego Euskadi biziki industrializatutako toki bat da. Iparra aitzitik, biziki industriagabeko xoko bat. Bi Euskadi hauek errezki bateratu ahalko lirake, bi estatuen kateen barne preso ez balira, bi estatuak eta beren legeek mugatzen ez balituzte, zeren biziki konplementarioak dira.

Gertatzen dena zera da, Madrilek zonbat kapital, beraz ekonomi indar xurgatzen du eta Parisek zonbat eta zonbat gazte, beraz, ekonomi indar bat ere, hemendik bihurtzen du? Bi zatiak elkar lagundu orde, biziki bereizturik dira, bakoitz bere ziloan.

Espainiak laster lortuko du Europako ekonomiazko batasunera sartzea, aspaldidanik horren gibeletik ari baita. Hor ere Frantziako estatuarekin kolaborazio edo kooperazio handiago bat, indartsuago bat kausituko dute. Eta heien helburua ez da Euskadiko ekonomiazko batasuna lortzea, nahiz eta hasieran ilusio hori guri eman hoieri gonbeniko zaielakotz bainan aitzitik, jo eta ke gure ekonomizatzen ahal den gehiena baliatzea eta gure bi ekonomiak zapaltzea, beren nahienetarik haundiena izanen da. Gure ekonomia guk kontrolatu ezkeror heien kontra jotzeko indar sakon bat litzake; eta gu ez gara inolaz ere indarren jabe bilaka behar.

Euskaldunok kasu egin eta begiak irekirik ukan behar ditugu zatiketa hauek ohartzeko. Batasuna —hortan sinestekotan eta sinesten badugu— osatu eta sendotu beharrean gara.

Politikaren mailan E.H.A.S. dateke bi mugen aldean den indarretatik bat eta KAS pixkat ere— nahiz eta batez ere hegoan lan egin.

Kulturaren mailan: ikastolak —gutibada ere— hastapen bat da.

Bainan aintz egiteko da. Sindikato eta langileriaren mailan hartueman tipi batzu hasiak badira ere, urrundik ez da aski.

Batasuna ere borroka bat da gure borroka guztien artean, eta ez da horren hitz abstrakto bat izan behar. Gu hauek bakarrik egin ahalgo dugu batasun hori —indar berri hori. GURE HERRI BATASUNA ETSAIEN BATASUNAREN KONTRA.

KUKusu.

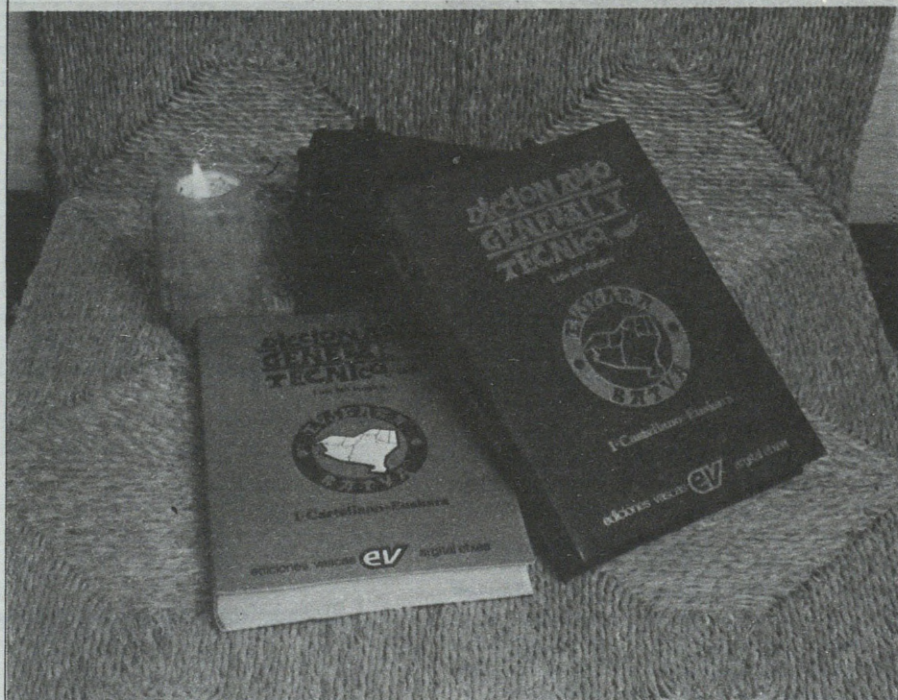
(Monoprix-en ondoan)

PRET A PORTER
SAIOA

Agurtzane Etxabek eta Mari Uribek beren denda ikustera gonbidatzen zaitu

DONIBANE LOHITZUN ● 100 Rue Gambeta ● LABURDI

HIZTEGIA

100.000 adiera baditu. EUSKALTZANDIAK emandako legeen arabera moldatua da.

Euskara batu eta modernoan egina. Euskarari, kultur hizkuntza normaldua bilakatzeko, autorea irtenbide konkretoak bilatzen saiatu da, gaurko idazleen praxia eta Euskaltzaindiaren errepideak kontutan hartuz.

ediciones vascas **EV** argitaletxea

NORK KUKURRUKU!!!

OLLARRAK

OLLOTEGIAN?

.Ez. FAGOR'ek

sukaldian

Otsein

PENSATU ETA EKIN

Frigo tresnak - Ontziak garbitzekoak
Labadorak superantomatikak - Ur berogailuak
Lehor tresnak - Estufak

Transportes **azkar** s. a.

ERAMAN - EKARRIAK, KAMIOI AUNDIAK
Barcelona, Zaragoza, Valencia, Madrid, Oviedo, Gijón.

Donostitik egunero:

Iruña, Bilbo, Gasteiz, Alicante, Elche, Elda, Murcia,
Cartagena, Granada, Almeria, Santander, Valladolid,
Zamora, Palencia, Salamanca.

Astean Irutan:

Malaga, Sevilla, Jerez de la Frontera, Cadiz, Lugo,
Coruña, Orense eta Vigora joan etorriak.

Hernanirako bide nagusian, ERGOBIA auzoan, DONOSTIAN.
Urrutizkiñak: 552650 - 552654
Apartado 1381

MUEBLES

URRETAVIZCAYA

1920'an sortutako etxea

ERREDIZAK - EDERGALLUAK

EGIN - GAIK eta AURRE - KONTUAK

POSTAS, 48

GAZTEIZ (Vitoria)

ATE OPARIAK

GAI TA IRUDI POLITENAK

Victor Pradera, 2
(Esquina Zubieta)

DONOSTI

JOSE ZINKUNEGIREN
OPTIKA DONOSTIAN
URTEETAN LANEAN OHITUA

Hernani, 4

DONOSTIA

ORMAZABAL DAR DUNIXI

ETXEGINTZA TA ETXE - TXUKUNKETARAKOAK
URALITA ORDEZKARIA

TOLOSA

Urrutizkiñak:

Etzekoa: 65 19 60

Landolakoa: 65 19 33

URRETXUA

Urrutizkiña:

Landolakoa: 67 17 84

ERAKUSTOKIA: Tolosa'n - Zumalakarregi, 7'gn

LABORATORIOS **ARGIA**

Koloretako argazkiak
errebelatzen dira
Egun batetik bestera

Telef. 396147

Gpo. Páz s/n

DONOSTIA

ERLOJU ETA BITXITEGIA

Eduardo Choquetia

Getaria, 10

- Urrut: 41 77 51 - 42 27 00

DONOSTIA

"HERRIKO PLAZA" BATI ERANTZUNA

GURE JARRERA BIDEAK IREKI ETA ARGITASUNA ESKAINTZEN

Benetan, hauteskundeak direla ta hainbat eztabaida sortu da gure artean. Esan daiteke 40 urtetako zapalkuntza eta politikagintza ireki bat egitearen ondorioa dela eta honek zenbait jarrera justifika ditezkeala. Ezker abertzalearen barrutira dagokionez, zalantzarik gabe, EIAren erabakia izan da sonatuetariko eta eztabaida hauek gehien bultzatu dituen. Honen ondorio dela esan behar asteroko honetan 743. garren alean argitaratzen diren zenbait kritika eta eritiz. Hemen, lantxo hontan, "Euskal Ezkerraren Zatiketa Berriz ere" izenburuarekin agertzen den Joxe M. Odriozolarenari erantzungo diogu. Aldi berean, aurrez asteroko honen bidez egin ez dugunez, gure jarraitaren zergatiak jakiteko aukera izanen dute, oraindaino aukerarik izan ez duten irakurleek.

Izenburua eta zeinek sinatzen duen ikusirik, besterik gabe iruditzen zitzaigun, berriro ere, orain dela denporaldi bat egin zigun akusazio berdinarekin ote zetorkigun. Eta horrelaxe gertatu ere, euskal ezker, baldin zatitu bada, berriz, berriro ere gurea da nonbait ardura. Bai, izan ere ez da oraindik denpora asko, jaun honek berak, diktaturaren aurrean herriari alternatiba bat eskaini nahian egitarau politiko bat zela eta, gu izanik horren bultzatzaile nagusiak —egun KAS-en alternatiba ezagutzen da— orduan ere horrelako akusio batekin zaitzaigun. Euskadiko langileria eta herri osoari alternatiba politiku bat eskaini nahian, egitarau baten inguruan ahal zen indarrak gehien —elkartzea, guri behar-beharrezkoa eta guztiz zuzena iruditzen zitzaigun jarrera bat aurrera atera nahia zen nonbait errua. Orduan ere esaten zigun, alternatiba taktikoak direla ta ezker abertzalea zatitzea astakeria bat zela, berarentzat ezker abertzalearen batasuna alternatiba taktikoen gainetik egon behar zuela ere zioen.

Orain ere, beste horrenbeste gertatzen dela esan genezake. EIA-ak beste KAS-eko erakundetatik jarrera ezberdina hartu du; hauteskundearen aurrean beste alderdien jarrera okerra zela uste izanik bere aldetik jo du. Horrela, EIA parte hartzearen alde eta besteek abstentziora. Egia da KAS alderdidun bloke bezala artikulaturik dagoela eta baita alderdi bakoitzak ere autonomia duela une bakoitzean bere analisia politikoak egiteko eta analisi horren ondorio bezala hoberena derizkion jarrera politikoak hartzeko.

KAS-en beraz, alderdi ezberdinak daude beren berezitasunekin, honegatik ez da bloke homogeen bat. Bloke horrek nahiz helburu estratejikoak berdinak eduki eguneroko politikagintzan ez du beti bide berdina jarraitu eta ziurrenik ere hemendik aurrera berdin gertatuko dela pentsatzera behartzen gaitu. Ikus bestela, masa erakundeei buruz dituzten konzeptio edo eritizi ezberdinak, alternatiba taktikoei buruzkoak, eta orain bertan hauteskundearen inguruan agerturiko jokaera aurkakoak.

Bloke osoari dagokion hauzi batetan, erabakiak alderdika hartzea zentzugabeko gauza dela garbi dagoen zerbait dela dio. Esan dugun bezala, bloke horren barrenean une berezietan, jarrera ezberdinak egon daitezke eta jarrera hoik guztiz aurkako bezala agertu ere beharbada. Printzipioz denok gara blokearen batasuna gortetzearen aldeko baina, hain jarrera aurkakoak daudenean eta baten edo batzuen ustetan blokearen etorkizunerako kaltegarri den jarrera bat batasunaren izenean hartu beharrean gertatuz gero, uste dugu guztiz zuzena dela une horretan behar bada batasun hori haustea.

Denok dakigu, bloke baten barrenean jarrera ezberdinak hartzeak zer ondorio ekar ditzakean. Guk ere ondo baino hobeto pentsatu genuen erabaki hori hartzerako, hala ere alde onak eta txarrak aztertu ondoren, ezker abertzalearentzat eta Euskadiko Herri osoarentzat onuragarriago zela gure jarrera, ondorioa iritxi ginen. Geroxeago agertuko dugu zergatik eta dena dela historia bera izango da gure jarraitaren zuzentasuna edo okertasuna epaituko duena. Bestalde, EIA-k ez du inoiz eta inon esan alderdi direntea garenik, hau ekitzintzen demonstratu behar den zerbait da, eta herriari alternatibarik egokienak eskaintzen dakien hura altxatuko da dirigente bezala. Ez dago dirigente sentitu beharrik alderdi bezala erabakiak hartzeko, nahiko da garrantzizko gertakizun baten aurrean, alderdiak bere jarreraren zuzentasunaz segurantzia izatea, benetan euskal ezker eta Herri osoaren etorkizunerako onuragarri den bide bat dela jabeturik egotea.

Nahasketa eta noraeza sortu dugula: honi derizkio politikazko zuhurtasunik eza. "Aurrera pauso izan ordez atzera pauso". Populo eta proletargoaren baitan konfusioa sortu omen dugu, bideak ireki eta argitasuna eskaini ordez. Odriozola jaunak eskubide osoa du bere eritziak agertzeko, baina eskatuko genioke, horrelako arrazoiak horren arin ez erabiltzeko.

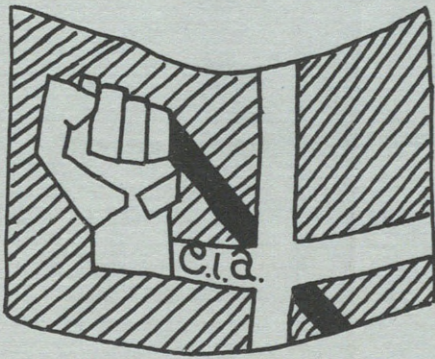
Egia da ezker abertzaleko sektorean —ez populo eta proletargo osoaren baitan— konfusio aski sortu duela gure erabakiak. Horrexegatik ahalegindu gara gure mailan erabakia esplikatzen. Baina kontuz! bide okerretik gindoazela eta baita ezker abertzalea ere, errealtate honetaz oharturik erabaki bat hartu badugu eta honek une batetako konfusioa sortu badu ez eskuak burura eramane. Zenbait garaietan, bloke batek elkartasunean baina okerra den bide bat hartzeak galbidera eramane dezake. Hauze zen guk uste genuena, eta honegatik une batetako konfusio hori beharrezko zela iruditzen zitzaigun, Euskadiko langilego eta herri osoari bidea ireki eta argitasuna eskaintzeko eta baita ezker abertzalea bide onera eramateko. Herri baten iraultza bidean konfusioaldiak izan dira, baina horregatik ez dira iraultzak galdu, bide okerrak hartzeagatik bai ordea.

EIA-k hauteskundeetan parte hartze-ko jarrera ez zuen Odriozolak aipatzen duen argudioan finkatzen. Beharbada gure ahoz entzuteko aukerarik ez du ukan eta horrela bada ulergarri izan daiteke gu kritikatzeko darabilkien argudioa. Hauteskundeetara joan omen gara pupuloa doalako. EIA, KAS-eko beste erakundee-kin batera, lehen unetik abstentzioko bloke zabal bat lortzen ahalegindu zen. Baina, denok dakigu zer gertatu zen, azkenik KAS-eko erakundeak bakarrik gelditu ginela abstentziorako. Guretzat, zalantzarik gabe, baldin abstentziorako indarren artean konpromiso zabal bat lortu ahal izanez gero, hau zen erreformist Gobernuari kolperik handiena emateko era. Izan ere, honela abstentzio garrantzitsu bat lortzea posible baitzen. Baina EIA-rentzat KAS bezala bakarrik joanez gero abstentziorako bidea frakasora kondenatua zegoen, gehiago berriz presoen ezkartzelatzea eta desherriratzearekin, honela abstentzio kanpainarako harmarik hoberenetakoa kentzen zigutenez. Aurkitzen ginen beraz, Nafarroan eta Araban ezinezko zela, Bizkaian zerbait bai eta Gipuzkoan posibilitate gehixegorekin. Orokorki ezinezko zen abstentzio garrantzitsu bat ateratzea, Gobernuari kolpe politiko bat emateko behintzat. Gainera hain eskasa izango zenez, indar iraultzaileek ezinezko izango genuen politikoki kapitalizatzea.

Hori ez zen ere arrazoi bakarra. Ezker abertzalea izan gara azken urteetan gogorkien burrutatu garenak eta hauteskunde hauen onspatzea bera posible egin dugunetakoak. Erreformist Gobernuak

ezarri dizkigu, baina guk eta herriaren burrukak posible egin ditu baldintzak. Prozesu honetan ezinezko zen burruka honen fruituak eskuina eta erreformistek jaso zitzen uztea.

Ezker abertzalea bera izan behar zuen bere egitarau, helburu eta politiko alternatibekin, milaka eta milaka herritarren aurrean gorputzez eta ahoz aurkez-

tu behar zena. Posibilitate oso mugatuak ziren baina, bazegoen zer eginik eta hainbat aldiz erreprimetua eta zanpatua izan den ezker abertzalearen ahotsa, burrukariaren ahotsa entzun eraztea interesgarri eta beharrezko zen. Baita ere, orain artean argi eduki du herriak amnistia-oren lorpene herri mobilizapenei esker izaten ari dela, baina hemendik aurrera Euskadiren burruka nagusia autogobernu baten lortzea zuzendu behar da batez ere. Hontarako beharrezkoak ditugu herri langileria-aren eskakizunak leku guztietan defendatuko dituzten ordezkariak, hau da, Euskadiko langileria eta herri osoaren nahiak, bere ahotsa, leku guztietan entzunak izan daitezela. Indar iraultzaileek posibilitate guztiak aprobeztatu behar dituzte, herri burruka indartu eta herritar boterea eraikitzeko lagungarri izan daitezkeen zirritu guztietan burrukatu behar dira. Baita ere, indar iraultzaileak eta ezker abertzaleak ere bai, demonstratu behar zuen politika egiten badakiela, lekuri txarretan eta aurkakotan ere, burrukatzen badakiela eta alternatiba politikoak eskainiaz benetan herri sektore garrantzitsu bat dugula gure inguruan agertu behar genuen.

Gaur berriz, argi dago, une honetako alternatiba ez dela abstentziotik hauteskunderarako. Indarren arteko erlazioa erreformisten alde dugu eta denok, daki-gu hauek herriko sektore gehiengoan duten eragina. Hau horrela izanik, herritar sektore gehiengoak 40 urteko ixiltasunaren ondoren eskaini diren bitartekoetan parte hartzea jo du eta ez da gure aldetik alternatibarik egokiena Herri honetatik urrunduko gaituen bidea hautatzea. Izan ere, alderdi iraultzaile batek ezin dezake ahaztu langile klase eta Herriaren erradikalizazioa eta konzientzia maila. Egun berri argi dagoen zerbait da, konzientzia maila hau ez dela erreformista prozesu

hau iraultzaren bidez gaitzeko gai.

Gero dioenez, alternatiba ez zegoen parlamentura joan edo ez joanaren artean arazoa nola joan edo nola ez joanaren artean planteatu behar omen zen. Arazoa oker planteatu ezker, erantzuna okerra izan ohi omen da. Eta guk diogu, bakoitzari komeni zaion erantzunaren arabera arazoak planteatuz gero, planteamendua bera bigarren maila batetan gelditzen dela. Lehenengo aurre badintzak jarri eta gero arazoa planteatu. Guretzat arazoa ez zegoen nola joan edo nola ez joanean, baizik herriaren egoera orokorki aztertzean, indar politiko eta blokeen arteko indar erlazioa aztertzean, hauteskunde hauk zer errepresentatzen duten euskal iraultzarako prozesuan, zer posibilitate eskaintzen diren iraultzaile indarrei, Euskadiren epe motzerako etorkizunean zenbaiteko eta nazio dinamika bizkortzeko edo gehiago sakabanatzeko zer posibilitate zeuden jarrera bat edo beste hartzean, etabar aztertzean. Hau da benetan, hik diodan bezala, politikagintza desbidera ez dadin aldi-aldiko analisis auskarriztat hartzea. Baina kontuz, lehenengo analisisa eta gero konklusioak, ez bestaldera, konklusioen justifikagarri den analisisa egin.

Berak egiten dituen kontsiderazioak guk ere egiten ditugu, amnistiarik ez zegoela, askatasun demokratikorik ere ez, baina hala ere positiboago iruditu zaigu joatea aurrez aipaturiko arrazoiengatik. Oinarrian azterketa ezberdinen ondorioa dela dudarik ez. Zeinena den hoherena eta zuzenena denborak erakutsiko du.

Baldintza horietan abstentzioa baino alternatiba hobeagorik ez dagoela dio. Eta hau "popularekin batere egoteko", batez ere euskal ezkerrekin identifikatzen den harekin. Aurrez argi utzi badugu ere popularekin batera egoteko ez zen alternatiba, zeren egun, Euskadiko populu gehiengo abstentzioaren alde zegoela gezurra da. Ezker abertzalearekin identifikatzen dena bai, bere alderdiak une batetan hala egon zirelako. Baina alderdi iraultzaileek ez dituzte beren blokeari begira bakarrik eskaini behar alternatibak. Herri langile osoari begira baizik zeren, iraultzarako herri osoa irabazi behar dugu, bestela ez dago iraultzarik, ez dago independentzia eta sozialismorik. Egun, euskal ez-

kerra kualitatibuki sektorerik burrukalaria eta garrantzitsuenetarikoa da, baina euskal populuaren oso sektore minoritarioa dela ez dezagun ahantzu, eta errealtitate hontatik abia gaitzen politikagintza abstrakto batetan eror nahi ez badugu.

Eta azkenik, funtsean helburua populu hori burgesiaren parlamentario sistema politikoa zertan datzan agertuz eta salatu- tuz hezitzea dela agertzen du. Hau da, parlamentarismoa, burgesiaren diktadura delakoan hezitzea langileria eta herritar sektoreak. Hau baldin bada helburu nagusia, esan beza Odriozola jaunak, EIA-k ez duen hauteskunde aurretik, prozesu barrenean eta orain, heziketa hori parte hartuaz aurrera eramane. Baina hau, abstentzio edo parte hartzearen hauzitik at dagoen zerbait da zeren, eginkizun hori bietariko edozein bideetatik egin bait zitekeen. Arazoa zegoen — hori bazen funtsezkoena — egikizuna hau nola hobekien betetzean eta EIA-rentzat parte hartuaz zen, honela parlamentarismoaren hutsuneak barrenena ikusiaz heurreak esperimentatzeko posibilitatea bait zen. Izan ere, alferrikakoa baita, guk argi edukitzea parlamentua zer den, herri osoa jabetzen ez bada, zer errepresentatzen duen eta noren serbitzuan dagoen azken finean. Helburu nagusia hori bazen, dudarik ez, gure lana parte hartuaz hobeagoa, positiboagoa izan dela, izan ere arazo hoiak eta heziketa hori Anoetan 18.000 lagun- en aurrera, Bilbon 45.000ren aurrean, Gasteizen 10.000 aurrean etabar egin ahal izan dugu.

Dena dela orain hauteskunde- en ondoren badago zer azterturik nahi duenarentzat. Batzuek eta besteek ager diezakiogula gure balorazioak herriari. Eta bukatzeko, utz diezaiogun gure politikagintza osoa Gipuzkoako egoerak gidaturik egiteari, hau ez baita Euskadi osoaren erreinu. Nazio hau jasotzeko Euskadi guztirako politikagintza oso bat behin ere baino beharrezkoago dela denon asmatan dago. Puntu garrantzitsu honi buruz hauteskundeak zer ikasirik eman behar digu ikasi nahi badugu.

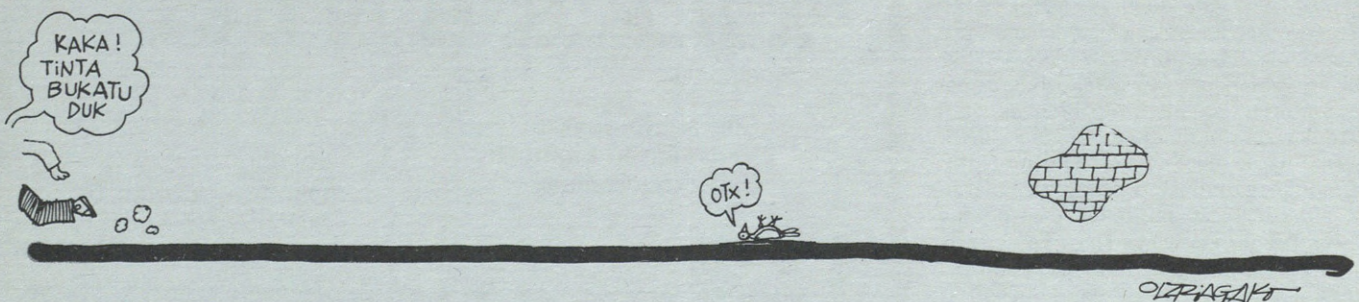
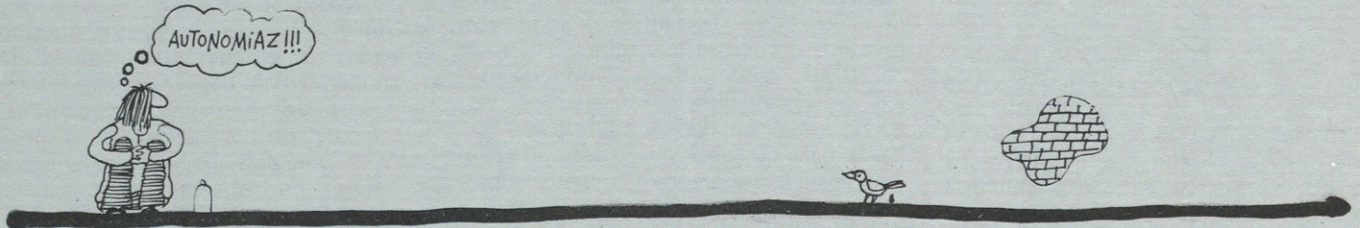
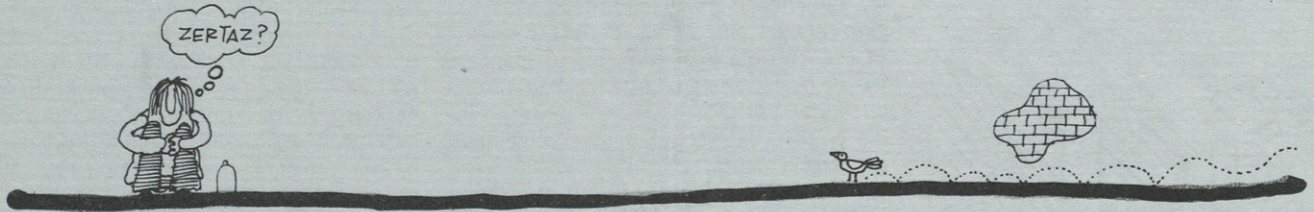
INAKI MARTINEZ (EIA)

TXARANbel

Euskal Liburuak
Emakumeen Liburuak
Zurezko jostailuak

Donibane karrika, 5
DONIBANE LOHITZUN
LAPURDI

hormaspray ko

ESTATU BERRI BAT

DJIBUTIREN INDEPENDENTZIA ETA ITSASO GORRIKO EKILIBRIO INPERIALISTA

Aste hontan Frantzia Afrikako beste kolonia bat uztekoa da, independentzia emanaz nahiz ematen zaion independentzia formala bakarrik izan. Beraz, hemen dik aurrera beste estatu berri bat egongo da munduan: DJIBUTIKO REPUBLIKA. Euskal Herriaren dimentsiotakoa dugu estatu berri hau.

Estatu hontan, printzipalki, bi etnia aurkitzen dira: Afar-a eta Issas-a. Lehenbizikoak Djibutin eta Ethiopian bizi dira, bigarrenak Somaliarrak direlarik. Bi etnia hauen artean zenbait iskanbila atereak direlarik, gaizki konpontzen direlako; gauza berdina gertatu da inperialistak utzi dituzten kolonietan eta tribuen arteko burrukak promobitu dituzte beren dominioak jarrai dezan.

Djibuti dagoen eskualdea, ekonomikoki, ez da Arabia Saudita edo ondoko petrolio produkzitzaileen estatuen antzekoa. Baina estrategi militar aldetik oso garrantzi handia dauka. Inguruko estatuak dominatu dituen poderio inperialistak, Itsaso Gorriko trafiko guztia kontrolatu egingo baitu eta, jakina da, inperialismoaren helburuetako bat itsasoak kontrolatzea da bere sistema betidanatzearen. Are gehiago, eskualde hartan dago munduko petrolioaren trafikorik handiena eta, pentsa, gatazka internacional bat sortzen dela estatu inperialisten artean, orduan eskualde hura dominatzen duen estatu inperialistak, petrolioaren trafiko guztia blokea dezake, era hortan beste estatuak ezer egitekorik gabe geratzen direlarik, sistema produktibo gehienak konbustible honekin funtzionatzen baitu.

Egun, eskualde hartako dominio handiena Sobietar Batasunak dauka. Adibidez, Somaliako errejimenak Rusia zalea da eta laguntza handia eman dio orain arte. Beste aldetik, Ethiopia dago; Ethiopiako errejimenak, Haile Selassie kenduaz gero, Mendebaleko haizeak utzi nahiean dabil eta bide hau radikalizatu egin da Mengistu koronela boterearen jabe eginaz gero.

Selassie tronutik kendua izan zenean, Ipar Ameriketarrak laguntza militarra ematen jarraitu zion Ethiopiarri, baina ikusirik gobernu berriaren bidea, laguntza

hau kentzen joan dira. Azkenik, lehengo Apirilaren 23an, Estatu Batuetako bost agentzi eta ehun bat asesore militarrek espulsatuak izan ziren.

Estatu Batuetako laguntza ordeztuko, Ethiopiako agintariak Moskura joan dira. Esaten denez, berrehun bat Kubatar ere ba omen daude Ethiopiako militarrei Sobietar harmak erabiltzen erakusten. Ethiopiarren adiskidetasunagaitik, Sobietarrek Somaliaren sinpatia galdu dute, nahiz galkera itxurazkoa izan. Jakin beharra da Somaliar etniaren zati bat Ethiopiako estatupean bizi dela menperatua hortik irten nahiean Somaliako errejimenak laguntza ematen die beren bide koei, hortik etorriaz bi estatu hauen arteko haserrea.

Beste aldetik, Ethiopia, estatu multinazional bat da, baina barruko nazioak ez daude rekonoziturik, nahiz orain dela hamabi urte arte Eritreak nolabaiteko autonomia eduki. Baina, Haile Selassie kendu iugn zion zeukan autonomia, Ethiopia estatu zentralizatu bat bihurtu zela-rik.

Ordu arte problema asko bazeuden, gerora ez dira gutxitu eta Ethiopiako ejertzitoari etsaiak alde guztietatik atera zaizkio. Garrantzitsuenak, Eritreako indar harmatuak dira, nahiz Somaliarrak ere gerrilari heldu, berdin Tigre eta Gundar prbintzietan. Herri guzti hauetan gerrile- roak lurralde eta zenbat hiri liberaturik dauzkate, gehienak Eritrea probintzietan. Herri guzti hauetan gerrile- roak lurralde eta zenbat hiri liberaturik dauzkate, gehienak Eritrean egonez. Azken albisteak diotenez, Eritreako kapitala, Asmara, gerrileoak bonbardeatzen ari omen dira.

Egoera hontan, Ethiopia estabilitate politikorik gabe egonez, Sobietarrek arazoak konpontzea nahi dute eta hortarako Eritreari autonomi politikoa ematea proposatzen dute, estatuaren batasuna gortez. Bitartean, Eritrean burrukan ari diren hiru indar inportateenak, independentzi osoa eskatzen dute, nahiz erakunde hauek marxistak edo musulmanak izan. Beraz, Sobietarrek egoera estabilizatzeko nahiko problema izango dutela dirudi eta ez

zaie oso erraza gertatuko. Itsaso Gorria dominatzea indar gerrilero hauek ekin- tzen jarraitzen duten bitartean. Beste al- detik, Djibutin Frantziako Harmadak jarraitzen duen bitartean, Mendebaldarrak ere base militar inportate batekin egongo dira, eskualde hartako egoera ekilibrioan geratuko delarik. Eskualde hontan ere, herriak, beren soberania lortu nahiean ari dira, baina estatu inperialistek nahiz hauetako batzuek Marx eta Engelsen ize- nean aritu— herriaren borondatea hanka- pean jartzen dute, soberania horren errea- litatea liburuetan geratzen delarik.

B. BAKAIKOA

EGUN EGUNGOA

Asaben azken loreak

Aspaldi hartua nuen apez adis- kide batengandik deia: atso eus- kaldun argi umoretsu bat, Urruna- gakoa (Gasteiztik 12 kilometrota- ra) bisitatu behar genuela.

Nerai oso luzatu ondoren, atzo joan ginen harengana. Erite- giko horma zuri-zurien artean, aho-begiak zabal-zabalik arnas hes- tuka, ez gintuen ordea, ezagutu ere egin.

Segur itzaliko da bera ere, guk — hamaika beste egitekotan gare- la— ezertxo bildu ahal ukan gabe.

Gure ergelkeriaren haundia!

DANIEL IBARGOITI

NEKAZARIEN SEGUROA

Nekazaritzan ari direnak, beste edozein langilek bezalaxe, badute beren segurua. Izan, langile guztiek badute ere, ez da berdina denena; eta ez da inor harrituko baserritarrena eskasenetakoa dela esaten badut. Halere aitortu behar da ari dela besteetara arrimatz.

Nekazari guztiak ez dira berdinak seguruaren aurrean. Batzuk aberatsagoak, nonbait, besteak baino, batzuk beren kontura ari direnak, besteak jor-nalean, gure arteko morroiak bezala.

Kontribuziotan azaltzen den "liquido imponible"ak ezartzen du muga. Muga hori, orain arte 25.000 peztetan zegoen. Muga hortatik gorakoak lehen ez zuten segurorik, ez zuten seguruaren babesik. Orain dela urte pare bat "Mutualidad de trabajadores autónomos" delakoan sar-erazi zituzten.

Orain hoientzat garrantzi handia izan dezaketen bi aldaketa izan dira. Bat: "Liquido imponible" delako tope hori, 25.000 peztatik, 50.000 peztara jaso dute.

Hau dela ta, orain arte nekazarien segurutik kanpora gelditua zegoen zenbait baserritar sartu ahal izango da. Hortarako, "Mutualidad"an baja eman eta "seguridad social agrícola"n sartzeko, bere "Liquido imponible" a 50.000 peztatik beherakoa dela azaldu behar du, herriko etxean ateratako zertifikadu baten bitartez. Uztailaren haseran aldatu daitezke batetik bestera. Beraz paperak egiten hasteko garaia da.

Bigarren: "liquido imponible" a 50.000 peztatik gora daukatenentzat ere, bada beste alderdi bat, oso kontuan edukitzekoa. Orain arte ez zeukaten ezer zahartzaroan erretiro on bat jasotzeko itxaropena besterik. Orain, ordea, NAHI DUTENЕК, lehen pagatzen dutenaz gainera beste kuota bat ordainduz, langileen seguru generalak ematen dituen babes guztiak eskura ditzakete. Kuota hori 1977. urterako hilean 1,353 pta. da. Horrekin beste edozein langileri bezala medikuak, botikak, klinikak, eta abar, seguruak or-

dainduko dizkio, beharrean gertatzen denean.

Eskabidea eta paperak egin eta hurrengo hiletik hasiko zaio segurua laguntza hoiek ematen.

Aipa ditzagun orain nekazarien seguruak, "Régimen especial agraria" delakoak, izan duen zenbait aldaketa.

Pagatu beharra: Aurtengo apiriletik urrila arte, norbere kontura ari den nekazariarentzat kuota 1.002 pezta da. Gero horri beste 143 pezeta erantsi behar zaizkio laneko akzidenteen babes delata. Beraz 1.145 pta. dator. Urrila arterainokoa bakarrik erabaki da; handik aurrerakoa ikuskizun dago.

Nekazarien seguru horrek, bai min hartzen denean, bai gaixotzen denean, medikuak eta ostipaleko gastu guztiak, berak ordaintzen ditu. Botikak, orain arte erdia pagatzen zuen; hemendik aurrera ehuneko 70 ordainduko ditu; beraz botiketan ehuneko 30 bakarrik ordaindu behar du norberak.

Bi puntu hauk dira izan dituen aldaketarik nabarmenenak. Hortaz gainera, emaztearen puntuak 275 pta. da hileko eta seme bakoitzarena 250 pta. Zahartzaroko erretiroa ere, ari da igotzen pixkanaka bederen, gehienak 6.000 pta. ingurua kobratzen dute hilean; eta gainera mediku eta botika guztiak debalde dauzkate zaharrek.

Baserritarra seguru aldetik, arri-matzen ari dela esan badaiteke ere, kaleko langilea baino okerrago dago oraindik ere. Fabrikako langileari, gaixotu delata baja hartzen duenean, jor-nala osoa ez bada ere gehiena behintzat pagatu egiten diote. Baserritarrari ez. Eta askotan gainera kanpotik langilea ekarri beharko du, behiak ez baititezke jatenik gabe edo jetzi gabe utzi, nagusia gaixo dagoela ta... Bestalde zahartzarokoa ere hortatik bakarrik bititze ezker, hutsaren hurrengoa da.

LURGINTZA

Nekazarien Elkartea

BASERRITARREN ZERBITZUTAN

Zona Residencial Paulo VI - 7
Urrutizkiño, 81 14 31
Andia, 7 - 1.º
Urrutizkiño, 68 13 80

AZPEITIA
TOLOSA

JOSE ALKIZA

denok ala inor ez

“VILLANUEVA” BURRUKAN

Lehengo 20.ean “Magistratura de Trabajo”-n bi enlaze sindikal ohien aurkako hauzia ikusteko parada ukan genuen. Hauk ziren Vicente Zugasti Uarte eta Teresa Larraya Ibarrola, “Villanueva”ko azken despedituak; lehenago hogeita zortzi lagun izan ziren despedituak batek bere borondatez utzi zuen lantegia eta beste sei, eskirolak bihurturik, guardia zibilek zaindita joaten dira egunero lanera.

Interesagrrria deritzaigu burruka hontan izan den batasuna eta gertakari oro aipatzea, hurbiltze bat egitea, denontzat baliagarri gerta dakigun. Ihazko abenduaren hogeian Haragi sektore osoak (“Cárnicas” beste izenez) berplataforma bat eskatu zuen, bakoitzak bere nagusiari, urtarilaren 10. arte epea emenez. Inungo ihardespenik ez eta urtarilaren 17.an greban abiatzen dira. Venancio Villanueva Reta lantegian maioriaz onartzen da joatea (30 baietz, bat aurka, bat zauriz, hiru parterik har gabe eta bi gaiso zeuden garai hartan). Honengatik ezarri ziren sektore lantegi guztitan sanzioak, gogorrenak Venancio Villanuevarenak izanik. Gertakari hauen kariaz, langileek onartu zuten jabeen eskabidea lantegi bakoitzean partikularzki negoziatzea, baina denok leku eta ordu berean. Lantegi guztitan, Villanueva kenduta, zenbait akordiotara ailegatu ziren, igotze linealak eta guztientzat berdina erdietsiaz.

Guizti honen aitzinean, “Villanuevak” igotzuen haren eskeintza baina soldaten gain eta ez linealki eratxekitzeko, esan nahi baita, horren bidez soldata diferentziak gero eta sakonagozten zirela. Martxoaren 9.an “Villanuevak” proposatzen du bide bat linealki, denontzat berdina, zerbait goitituz baina pondu nagusia sarien gain, “prima” direlako gain egonaz. Oroit gaitezen, langile arront batek, sari (“prima”) aldetik mila eta zazpirehun pezeta besterik ez duela ateratzen. Martxoaren 10.ean izan zen jabe eta langileen arteko elkarlotzeko azken bilera. Hartan, langileek galdetu zuten igotzeaz, azpimarkatuz, jabeak eskeinita-

ko dirua eta langileek eskaturikakoa berdina zela. Aldatzen zena zatitzeko era zela: soldaten arauera jabearentzat; denontzat berdina, igotze lineala, langileen sustetan. Ez zen akordiorik izan, hautsiak gelditu ziren negoziazioak.

“He de renovar la plantilla. Con esta no voy a ninguna parte

Martxoaren 22.ean amaitu ziren urtarilan lantegiak ezarritako sanzioak. Hauk ziren hamar, hamabost, zortzi eta hamazortzi egun lanik eta soldatarik gabe. Langileek erabaki zuten Magistraturara deusik ez eramatea, ez planteatzea, zeren, eta, kasu hoberenean, “improcedencia de despidos” erabakiko baitzuen Magistraturak, baina, oraingo Legediaren arauera, lantegiak (“Villanuevak” esan nahi dugu) hauzia galduz ere langileak nahi adina kanporatzea, despeditzea, daduka lantegitik. Oraingo Legeak Despidu Librean onartzen du, aurretiaz diru apur bat emanaz bada ere.

Langileek klarki adierazi dute haien jarrera: lanera joatea bai, denok ordea. Horrela urtero 76.000 pta. gehiago, irabaztea zedukatenak, ezetz esan dute batasunaren alde jokatzearren denontzat 58.000 pta. linealak eskatuaz. Guizti hau asanbladan erabakita eta baten problemak denonak bailira hartuaz. Aldi berean izugarritzko solidaritatea sortu dute: geraldiki partzailetan hasita eta apirilko 29.enaren greba jeneralean, Iruinean, amaituz. Bizkitartean, gerentea den Vicente Villanueva Larraya jarrera hertsian dago: denak despeditu, eskirol bihurtu ez diren hogeita hamarrek. Horrela eta urtarilaren 17.etik greban jarraitzen dute “Villanueva”ko langileek. Haien batasunak oroit erazten du beste zenbaitengandik esan zena ere: “ez dute ezer galtzekorik beren kateak baizik”.

lantegietan sokatiran

SABINO REDIN S.A.— Lantegi honetako langileak kalera joateko sokatiran daude. Lantegi hau diru franko egin ondoren lehengo urteotan, arrazoin anitz direla kausa zatitu zen, Sabino Redin alde batetik eta Redin Hermanos bestetik geldituaz, eta aipaturiko lehenean diru problemak sortzen ari, noiz eta duela bost urte berrogeita bederatzi langile bazuuden, egun hogeita zortzi baitira.

Jabeen xedea “expediente de crisis” erdiestea da, fabrikako langilego guztia kanporatzeko bidea baita. Horretarako merkatu sarea hautsi egin du eta langaiak aspalidizko ez direla etortzen, eta ez datozte, azkenengoz ekarriak bueltatuak, itzuliak, izan direlako. Areago, lantegi aldetik, jabeen aldetik, langileen eskutara pasatzeko entseguan, ez zuten lantegiko egoera ekonomikoaren berri eman nahi eta bai ala ez esateko eta jestio guztiak egiteko egun bateko epea eman zuten jabeek. Eta hori ez zen aukera bat. Eta langileak irterarik gabeko mehaka batetan aurkitzen ziren, aurkitzen dira. Gaur egun, lantegia aurrrera joan dadin, hamalau langile kanporatu beharra dago nonbait, eta jendeak ezin du horrelakorik onhartu.

Egoera honen iturriak ez dira arrazoiak, iduriz; langileek eginiko orri batetan zertxobait diote honetaz, alegia, duela bi urte, bazkide berri eta ezezagunek hamar miloi inbertitu zituztela eta orain ostendu dela, Badaude, oster, kudeantza oker baten ondorioak direla gogoetan hartzeko zioak. Hauak artean: merkatu politika baten falta, egindako materialen aldaketa arina, egindako produktoen (ekoizpenen) rentabilitatea ez aztertzea, langaien probetxuarik ez ateratzea, bezeroekin ez kontaktzea, produktoen kalitate eskasa...

Orain, ez bezero eta ez langairik ez dutelako bi hilabete t’erdi lanik egin gabe daramatela, maiatza, ekaina eta apirilko ia erdia kobratu gabe, gero eta zailago den egoera batetan daude REDINEko langileak. Jabeak langaiak kendu eta merkatu sarea hautsi egin zuen aspaldi eta kondizio horietan “Laneko Inspekzioak” ez du informatzerik izan. Geroa Despidu Librearen aldeko Legeak markatzen du: “Expediente de Crisis” Hauzia, Hamazortzi hilabete “seguro de desempleo” kobratzen eta hogeita zortzi lagun langabetuak.

E.L.A. — S.T.V. OIT en

Azken egunotako berrien artean, Estatuko sindikatuak OITera egin duten bisita izan da. Sindikatu hoiaren tartean, euskal sindikatua ELA-STV izan da. Azken berrogei urte ondoren, lehendabizikoa izan da, sindikatuen hitza, langileen hitza entzuten zela, Ginebran. Euskaldunontzat berri garrantzitsua denez gero, ELAko Idazkari Nagusia den Alfonso Etcheberriarengana joan gara, egin dutenaren berri jakitearren.

Bilboko Idazkaritzara joan eta han topatu nuen Alfonso Etcheberria, bere despatxoan. Han zegoen baten batekin telefonoz hitzegiten. Telefonoa moztu ondoren sartu naiz bere bulegora; adorno gehiegirik gabeko despatxo apain bat du. Mahai gainean, OITko paperak eta informak zituen. Ordenatzen ari zen han zituen paper guztiak. "Momentu batean egon hadi, berehala hasiko gara eta" esan zidan, Ginebran pasa dituzten egunen berri ematen ari zen bitartean.

Edozein momentuan jotzen du telefonoak Idazkariaren bulegoan. "Lan ez beretik gaude egun guztian" zioen berak, telefonoz hitzegin ondoren. "Horrela ibiltzen gara eta, barkatuko didazu; esaten zidan berak. Honela hasi ginen elkar hitzetan; Ginebrako berriei buruz berriketan, ELAren goraberak, elezioei buruzko berritoki komentarioak e.a.

Ginebrako buelta izan zen geure elkar hitzketako gaia.

Z. Argia.— Zertara joan zarete ?

Alfonso.— OIT zer egiten ari den esatetik hasi beharko dut. Urtean behin egiten da OITren Konferentzia. Konferentzia hau tripartita izaten da: langileak, nagusiak eta Estatuetakordeak. Egiten den lana oso zabala izaten da: laboral arloa zabal hartuta; han hartzen diren erabakiez, mundu guztiko estatuak konprometitzen dira.

Z.A.— Zein ordezkari joan zarete espainiar estatutik ?

A.E.— Euskal Herritik ELA joan da, Catalunyaatik SOC eta estatu mailan direnen artetik, UGT, USO eta CCOO. Zuk galde-tu baino lehenago erantzungo dizut haxe, ELA han egotea, euskal ordezkari-tza edukitzea da. Euskal Herria, euskal sindikalistak han egon gara presente, mundu guztiko sindikalistekin batera.

Z.A.— Lehenengo aldia al da joaten zaretela ?

A.E.— Ofizialki bai. Klandestinitate garai-an, CES eta CIOLSe-ko partaide bezala egoten ginen, baina oraingoan, publikoki egon gara, ordezkari-tza ofizial bezala. Zer edo zer esatekotan, izan genuen harrera ona aipatu behar dizut. Sartu ginean, izu-garrizko txaloak jo zizkiguten. Gainera, hitz egin zuten guztiak gure presentziaz mintzatu ziren. Noski, tanto moduan har-tzen zuten, klandestinitateko gure aldeko borrokaren fruitu eta ondorena bezala.

Z.A.— Redondo-k hitzegin zuen...

A.E.— Bai, han tokatzen zaionak hitzegi-ten du. Rotatiboa izaten da hori. Dato-rrer urtean beste batek hitz egingo du. Hitz egiten duena ordezkari bezala joa-ten da; besteak, teknikak laguntzaile mo-duan egoten dira.

Z.A.— Diskurtoak bakarrik ez ziren izango.?

A.E.— Noski... Laneko Komisioak sortu ziren, gaurko gaiak eztabaidatzeko. Le-hen, langileak, enpresarioak eta gobernu-a-tako ordezkariak, komisio desberdinetan biltzen ziren. Gero elkarrekin osatzen ge-nituen gure lanak. Komisio interesgarri-enak hauk izan ziren: "Comisión de Me-dio Ambiente de Trabajo", "Comisión de Administración de Trabajo", "Comisión de personal de Enfermería" eta, "Comi-sión de Servicios Públicos".

Z.A.— Azkenengo hau, funtzionario publikoei buruzkoa ahal zen?

A.E.— Hori da. Inportanteena zen. Denak hortara murgildurik egon ziren denbora guztian. Ni neu, estrukturalako Komisi-oan egon nintzen. Baina, esan dizut, gai nagusia funtzionario publikoena zen du-darik gabe.

Z.A.— Hemengo egunkarietan ere, gai hori az-pimarratzen zuten...

A.E.— Noski, Ministro berak, bere pape-ren artean eraman zuen puntuetako bat hori bera izan zen. Ikusten duzunez, gai

hau, mundu osoan tratatzen ari dena da.

Z.A.— Ezertara iritsi al zen puntu hontan?

A.E.— Bai, bai. Han hartutako erabakiak, lehengo ostiralean irten ziren Boletín Ofi-zialean. Nahiko luzea da zer erabaki zen esatea.

Berriro ere, telefonoz deitzen diote. "Goiz guztian, jo eta jo ibiltzen da hau", esaten dit.

Z.A.— Zenbat denborako lan aldia izaten da Ginebrakoa ?

A.E.— Bi asteak izaten dira urtero egi-ten den Konferentzia honen saioak. Ikus-ten duzu etorri berria nagoela. Orintxe ari naiz asuntza konpontzen eta pixkabat ordenatzen.

Hitz gehiegirik gabe, baino argi min-tzen da. Begiratzun zorrotza eta konzepto garbiak erabiltzen ditu Alfontso Etchebe-rriak. Bazkaltzeko ordua da eta, hontan uzten dugu elkar hitzeta ELAko Idazkari-arekin.

J.L.

nondik kobratu?

383 langile kalean utzi ditu TUBESCAko Administral Kontseiluak. Entrepresa subastatu egingo dute, eta norbaitek erosiko du. Baina langileek dakite nondik kobratu zor zaien guztia.

TUBESCA tailer txiki bat zen sortu zenean. 1975ean egoera kritiko batera iritxi zen, eta ez dago oso garbi zergatik INDUBANek parte hartzea erabaki zuen, zeren egoera ekonomikoa berdintsua bait zedukan. Oinarritzko kontabilitaterik ez zegoen ordurarte, eta INDUBANekin ere gauzak modu berdintsuan jarraitu zuten.

Juan Mari Aseginolaza, jerentea zena, Administral Kontseiluko lehendakaria izendatu zuten. Administral Kontseilu hontan parte hartzen dutenak Aseginolaza, bere aita eta anaiak, INDUBAN. Etxeberria- Aristrainekin zer ikusirik izan duena; Luis Valenziaga eta Luis Amunarriz dira beste batzuren artean.

Muebletarako modelo diseinuak egiten dituzte, 3.000 bat modeloa desberdin fabrikatuz. Mueblegintzaren "Mercado Nacional"eko liderrak dira, "Ministerio de Educación y Ciencia"ko hornitzaileak izanik, eta lehen mailako entrepresa esportatzailea bezala ikusia zegoen. Langileari ez zioten ezer esaten, Konbenioa negoziatu behar zenean ez ezik —"gaizki gaude..."—

Duela 70 egun, INDUBANekin zer ikusi handia duen Agos jauna azaldu zen entresaren. Dirudienez, entrepresa mundialki zabaltzeko asmotan zebiltzen. Agosek bere arduratsu izanik, jerente kargoa hartu baino lehen dato guztiak begiratzera erabaki zuen. Ai! orduan ikusi ziren gauzak garbi: TUBESCA egoera kritikoa sarturik zegoela. Administral Kontseiluari kontuak azaldu zizkionean, erotzat hartu zuten. Ezin sinetsi! Baina, azkenik, egoera reala onartu beharrean ikusi ziren.

Restrukturazioaren beharra azaltzen hasten dira langileen aurrean. Hauen Ordezkarikomisioak Aseginolazarekin —langileen gaiak aztertzeke bere burua apropostzat jotzen zuenarekin— erlaziotan jartzen dira. Aseginolazak dioenez, estudioa eginik dago, restrukturazioen beharra ikusirik, Lanpostuek erdira jetxi beharlp lirite, eta honekin entrepresa aurrera jarraitzeko moduan jarriko zen. Langabezira pasa behar zutenei, soldatarien ehuneko 75az gain enpresak soldata normala iritxi arte ordainduko lieke. Konkretuki gai hauei erantzuna hurrengo Administral Kontseiluan izango zuten.

bakarra bezala izendatu dut". Langileek, beste jerenteen hitzarekin asperturik zedenez gero, Saez de Kortabarría kontutan

hartu behar zen pertsona bezala hartu zuten.

Maiatzaren 6an presentatu zen "Suspensión de pagos" Donostiako Juzgaduán, Rafael Saez zuzendari zutelarik. Handik 2 egunetara langileen asanblada batean agertu zen. Bere ekintza nagusia gelditzen ziren langileen arazoa konpontzea zela adieraziz, eta arazoak zituzten guztiak—seme subnormalak, edo pilo bat normalak— kontuan harturik izango zirela "Se quedarán aquí como me llamo Rafael" adierazi zuen. Kanpora joan beharrean gelditzen zirenak, lan egin duten urteko bi hilabete t'erdiko indemnizazioak kobratuko zituzten, "Fondo Nacional de Protección al Trabajador" k emandako diruaz— diru hau 10 urtean itzuliko zuten, ehundik 3ko interesarekin—. Entresak lehendik hartuak zituen konpromiso guztak hautsita gelditzen ziren. "Yo soy el cirujano que corta el miembro sano para salvar el resto" eta antzeko esaldien bitartez.

Handik egun batzuetara agertu ziren zerrendak. 383 langileetatik, 112 fijo bezala gelditzen ziren (izen eta guzti), 50 kontratua kenduta baina handik 6 hilabetera enpresaren barruan jarraitzekotan, eta 60 nominaren barruan baina ALCO S.A.n (Bidasoako Beran dagoena, Amunarriz jaunarekin zer ikusia duena) lan eginez. Beste langile guztiak kalera.

Kobratzeko bideak

Gauzak honela zeudela eta "Fondo Nacional de Protección al Trabajo"rekin harremanetan jarri ziren. Honek, kreditoa emateko bi baldintza jarri zizkien: 1.— Entresak bere aktibitatean jarraitzea. 2.— Kreditu hori abalatuia izan dadila norbaiten gatik—hortarako INDUBANekin kontatzen zen—.

Donostiako INDUBANek erantzunik eman ezin zuenez gero, Madrilgora jo zuten. Abogadu laboristek Madrileko INDUBANera deitu zutenean Rafael Saez de Kortabarríarekin mintzatu ziren. Arratsaldeko 7,30ak ziren. "Luz verde". Dena konponduta zegoen, eta dirua nola sartu erabakitzen ari ziren.

Gau hortan bertan jakin zuten berri madarikatua. Luis Amunarriz deitu zituen: INDUBANek ezezkoa eman zuela

eta entrepresa ixtera beharturik ikusten zirela. Bilerak, gero jakin zutenez, Saez de Kortabarríarekin hitzegin zuten momentuan hasten ari zen, eta zortziak hamar guttietarako INDUBANek erabakia zuen bere postura:

Ondorioak

Langile guztiak kalera. Entrepresa itxita. Indemnizazioak Magistraturak erabakitzen dituenak izango dira— kontuan hartu sekula ez direla izaten lan egin dute urtetik hilabete bat baino haundiagoak— eta enpresak dirurik ez duela jakinez, "Fondo Nacional de Protección al Trabajo" k ordaindu beharko ditu.

Maiatzako soldatak ordaintzeko, 11 miloi, TUBESCAk letrak zituen deskontatzeko. INDUBANek baezkoa emana zuen, bai enpresari, bai "Suspensión de pagos" en interbetoreari, letra hauek deskontatuko zituela langileen soldatak ordaintzeko.

Baina, zer gauzak, papera deskontatzera joan zirenan, INDUBANek ezezkoa esaten die. Langileek, INDUBAN eta "Banco de Vizcaya" ren aurka daudenez gero, bi baldintza jartzea erabaki dute:

1.— "Expediente de crisis" a erabaki arte borroka gelditu behar dela. 2.— Ez diote oztoporik jarriko expedientearen onartzeari.

Nahiz eta txantajea dela kontuan hartu, langileek baiezkoa ematera behar turik ikusten dira, zeren bestela ezer kobratu gabe geldituko bait ziren. Hala eta guztiz, borrokak aurrera jarraitu zuen, bankoko posizioak indarturik.

Langileen ikuspuntutik bigarren baldintza absurdoa da, zeren beraiek izan dira enpresaren gainean egon direnak arazo hau argitzeko. Kargu guztiak desagareztu zirenez gero, gauzak luzatzen ari ziren inungo erabakirik hartu gabe.

Ekainaren 20ean "expediente de crisis" onartua izan zen. Nahiz eta expediente honek irregularidade haundiak eduki, "Ministerio de Trabajo" k onartzen du, zeren enpresa ixteko beharra garbi azaltzen da.

Egoskozabal jaunak entresaren abogaduak, hil honen 23an oraindik ez zun hartu erabakirik. Langileek berria bere abogadu laboristaren bitartez jakin zutenez enpresak ezer esan zielako.

Zor zaiena

Langileek kobratu behar dituzte: Ekainetik 20 egun, likidazioa— oporrak, pagak...— eta Magistraturak erabakitzen duen indemnizazioa. Entresaren egoera ikusirik, abogaduak esaten digute hau dena, ziur aski, "Fondo de Garantía Salarial" etik kobratu beharko dutela.

Garbi esanez: 3 hilabete pasako dira langabezia kobratzeko. Eta urte bat guttienez indemnizazio hori eskuan izateko. Bitartean, nola bizi?

ogiare zatiketa

Konbenioaren atzetik

BIZKAIako KONSTRUKZIOKOA, PANADERIETAKOAK eta
MONTAJEKO LANGILEAK GREBAN

Hiru sektore hauetako langileek, hilaren 17an, arratsaldeko 6etan ipini zuten asanblada ordua, Sestaoko Enparantzan, elkar biltzeko. Sektore bakoitzeko grebaren martxa aztertzeko, zer egoeratan dauden esplikarazteko lagunei. Azken batean, elkarren arteko bideak eta borroak aztertzeko. Enparantza hontan, makina bat asanblada egin ohi da langileen artean. Langile askok izan dute aukera bere lagunen aurrean hitzegiteko. Hainbeste esperientziak, enparantzako jarleku eta harrilosak badute langile usai hartua. Bilboko langileriaz mintzatzerakoan, behin baino gehiagotan aipatzekoa Sestako Enparantza hau.

Konstrukzioa

Orain hilabete batzuk, Konstrukzio-koak bi hilabete luzez egon ziren greban, jorنالaren igoera eskatzen. Ordezkarik Koordinadora onartua izan zen patronalarekin harremanetarako. Honek hileko 4.000 pta. linealak altxatzea agindu zien langileei. Agindu bai, zeren eta enpresa batzuk ez baidute bete hitza.

Orain aste batzu hasitako greba, konbenioagatik izan da. Beraien ustez, patronalaren gogorkeriaz izan da, inoiz baino gogorrago agertzen delako. Langileek ez dute onartu nahi konzeptu askotatik osatutako jorنالik. "Oferta likuida" eman dezala patronalak, esaten dute. Aurreko Konbenioak zioenez, peoiak 17.600 kobratzen zituen. Iazko greba ondoren, 21.600era altxatzea lortu zuten. Orain, 25.000 pta. likidoak eskatzen dituzte. Langileek esan bezala, eskaera hau onartu ondoren, harremanetan jartzeko problemarik ez dago, konbenioko beste puntuetan jarraitzeko.

Hilaren hamaseiian egon ziren harremanetan, ezertara iritxi gabe. Sestaon zioenez, enpresario handi eta txikien artean ez daude interes berdinak eta handiei ez zaie ajola handirik txikiak kiebra jotzeko daudenean. "Hauk zeharo gogor daude atzera ez egiteko" zioen Koordinadora-k batek.

Patronalarekin harremank nola joan diren adierazi ondoren, edozein langilek zuten hitza, grebaren goraberak aztertu eta norberaren eritziak azaltzeko, huelgan

jarraitu edo ez botaziez erabaki aurretik. Azkenean, aldekoek eta kontrakoek hitzegin ondoren, aurrera segitzeko postura garbi agertu zen.

Hauk honela, hasiak dira berriro arteko erresistenzi kaja egiten (diruz egin beharrean, janariz oraingoan) eta noiz behinka asanbladak komisiok egiten, iraun nahi badute, behintzat.

Hasieran gutxi baziren huelgan, 100-eko 90ra iritxi dira eta euren arteko batasuna gogortu nahi dute huelgari eusteko. Izan dituzte sindikatuuekin istiluak. Konstrukzioaren ustetan, azken orri batean agertu dutenez, asanbladetan hartzen diren erabakiak zaindu behar dira, langileria-aren batasunean oinarrituz beti.

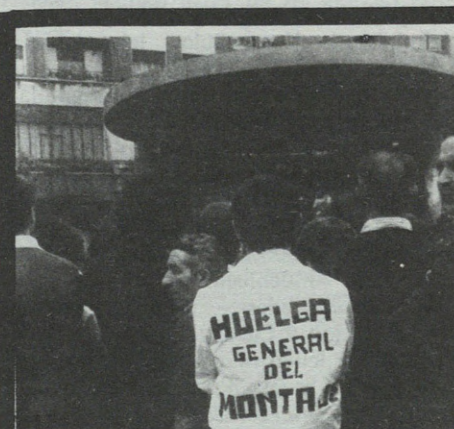
Ogiegitaileak

Okindegi edo panaderietako langileak irten direla eta, Bizkaiko miloi bat baino gehiago ogi gabe gelditu da egun hauetan. Dituzten jorنال eskasengatik, 10.000 ko igoera eskatzen dute beraiek. Bizkaiko herri batzuk ezik, ia gehienek ez dute ogirik izan. 3.000 langile egon dira greban. Berauek esan bezala, problema latza da jentearantzat ogirik gabe egotea egunetan, baina kontzientzia sortu behar da jendearen artean duten problemaz. Nagusiek—esaten zuten—jendearen presioarekin jokatzeko zuten harremanetan ez jartzeko. Ejerzitoa aritu da ogia egiten gaitoxetegi eta toki premiazkoenentarako.

Estatu mailan konbenioa egiteko hasi ziren harremanetan Bizkaiko montajeko langileak. Harremanak moztu zirenetik, huelgan atera dira hilaren hasieratik, sektore hontako 4.000 langile (7.000tik). Euskal Herriko eskualde inportanteena da Bizkaiko montaje aldetik. Ia patronal osoa SECORBEn sartua dago. Langileak berriz, Koordinadoraren bidez organizatu dira. Beraiek diotenez, etzuen patronalak Koordinadora onartzen. Gero onartu beharra izan du. Nahiz eta harremanak moztuak egon, langileen ustez, prest daude berriro jarraitzeko konbenioa lortu arte.

Hiruren asanbladak egin ondoren, langileak elkarturik, manifestapen bidean Sestaoko kaleak bete ziren denbora batean.

J.L.

MONTAJES DEL NORTE. Ezagun da montajetan ibiltzea zer den arrisku aldetik, lanmolde xar aldetik eta lan seguritate eta seguritate sozial aldetik. Lantegi honetan, alokairu aldetik, batzutan orduka ordaintzen dute eta beste batzutan konbenioaren arauera; lan iraunkor bat edukitzeko "fijo da obra" lehenik eta "fijo de plantilla" ondoren lortu behar dute. Horregatik, agian, hogeita bi langile "fijo" ez zirenei lanik ez zuen eman lantegia neguan, eta hauek bolontarioki utzi egin behar izan zuten haien lana. Geroxeago ere "langile baketsuak" ukaiteko asmoa erakutsi du "Montajes del Norte"-k hala nola bi langile kanporatzeko hauzia galdu zuenean. Orain hamabost langileri "despido por fin de obra" deritzaionekoa eman die eta jarreragor hortan dirau. Bestenaz, haren jokabide lotsagabea, erakutsi du agerriz, Lan Majistraturako Sekretarioak lantegiko ondasunak enbargatzera joan zenean, hiru egunetarako lantegia her tsirik eta egun horietan lan-tresnak izkutatu nonbait. Esan dezagun ere, hamabost hoierei hirurogei mila pezeta inguru bakoitzari, media bezala, zor zitzailela eta langile hauen salaketa batengatik joan zela sekretarioa. Honela gertatzen zelarik, jabeen aldetik inor agertu gabe hiru egun horietan, hauen emazteak eta enkargatuak Gaztelu Enparantzan bueltaka zebiltzaten, langileei elezurika eta hitz goxoak emanaz, langileen batasuna hautsi nahiean. Kapitalismoa horrelakoa da!

ERRIBERATIK E.S.A.M.

Nafarroa erriberatik hautsi nahi

Z.Argia. Zer da ESAM? noiz jaio zineten? Zer gatik?

ESAM: Astiro, Erriberako Sozialista Abertzaleen Mugimentua aurtengo Aberri Eguna baino lehen jaioa da. Eta jaio zen, hain zuzen, gure nazional identitatea ateka larrian ikusten genuelako. Euskal Herria Nafarroatik hautsi nahi dute eta Nafarroa Erriberatik. Gaurko Erribera isolatu samar dago gainerako Euskal Herriarengandik eta aurpegia emateko, geroari begira zerbait egiteko, elkartu gara, bakoitzak bere autara ezin baitu deusik egin. Lurgintzari bagagozkio "Comunalak" kendu dizkigute, plangintza eza eta "caciquismoa" daukagu, kontserba-industrien gain (esparrago, tomate...) ez dago inongo kontrolrik, daukagun baliakizun hidraulikoak ez dira erabiltzen; gainera era guztietako atentatu ekolojikoak ditugu. Problema latzak ditugu Erribera ia Gipuzkoa guztia bezalaxe baita, gure mugak, alde hortatik Herriberri, Larraga, Zahargatzelu, Biana eta Los Arcos ditugu nahiz eta Erdialdekoei (Tafallakoei, kasu batez) solidaritatea eskatu.

Z.A.: Zer egin duzue oraino? Zertan ari zarete?

E. Aberri Eguna baino lehen, gure jaiozteen beraz, dei bat egin genuen, herriak gehien sentitzen zituen errebindikapenak esijituz: probintzia anaiekiko solidaritatea, amnistia, askatasunak. Dei egin genuen ere Gasteiza joateko edo Erriberako herritan Aberri Eguna ospatzeko. Eta gure historian lehenbizikoz hala egin zen Biana, San Adrian, Azagra eta Tuteran.

Maiatzaren lehenerako pintaketa antz eta zabalkundea egin genuen Erriberan zehar.

Bardeetako kanpaina aipatu behar dugu azkenik, "Poligono de tiro de las Bardenas Reales" hortan, osoro kaltegarriak diren militarrek ditugu egunero; oroit gaitezen ere Bardeetan 22 herri dagoela eta larehun km. kuadratu, ezin dezakegu permiti multinazionalen eskuetan Erribera eta espainol estatuko edo yankien eskuetan Bardeak egon daitezen. Alde hortatik pegatinak eta panfletoak egin ditugu eta erruez zabaldu Dema Militarren Astearen erregea etorri zenean ere.

Orain Manifestu bat osatzen ari gara;

funtsean, Erriberako herri orotan Asanbladak bultzatu beharra azpimarkatzen dugu, asanblada zabalik hedatuak. Eta horren gain programa oso bat lantzea. Hurrengo urratsak hau ditukegu: Tuterako nuklear Zentralaren aurkako kanpaina. Kutsatzaile diren industrien aurkako mobilizapena —"Ebroquímica", kasu batez, edo Transpapel (azken hau proiektuan dago oraindik, beste multinazional amerikano bat daukagu hortan ere)—.

Problematika berri bat hartu dugu

Z.A. Oztopoak, problemak, etorkizuna...

E: Gaur egun zailtasun haundiak, nolabait problematika berri bat hartu dugulako, honetaz landa, ELAK eta PNVEk bultzatu zuten lehengo abertzale joera ezezaguna zen oraingo belaunaldiarentzat. Zailziak era eta maila guztietan ditugu, berrogei urtez erribero eta nafar guztiei espainol garelako eta ez euskaldunak esan digutelako; zailziak "cacique" aldetik gure kultura, hemengo herri kultura bultzatzeko; hitz batez ideologia dominantea caciquil eta espainolista zelako. Ez dugu ahan-tzi behar, bestenaz, herriak elkarren urrun oso daudela, nukleo industrializatu gutti dagoela eta Erribera Gipuzkoa bezala izanik hedaturaz, komunikabide okerrago batzuez osatua, oster, ez dela aise hemendik ibiltzen. Badago azkenik, gerra ondoren etorritako jendea, urbideak egiten ari zirelarik, batetik eta hemendik

emigratu duen gazteria, bestetik. Diputazioak, berriz, edo "dedocráticamente" aukeratuak hobekiago esateko, kapital haundiaren, oligarkia zentralistaren eta Nafarroako burjeseria eta caciqueriaren interesak errepresentatu besterik ez du egin. Euskal hizkuntz eta kulturari bagagozkio ditugun beharrak asetzeko (irakasleak...) ez dago jenderik, giroa franko interresgarria da, bestetik; Falces-en hirurogei dabilzate euskara ikasteko asmoz; Tuteran adinetakoentzat izaten dira klaseak; ESAMen barnean euskaldun berriren bat badago eta zentzu honetan zertxobait egitea pentsatzen dugu.

Erriberak ezkerari bozkatu dio

Z.A. Hauteskundeez zer?

E. Nafarroa mailan lurjotzea, ezkeraren batasun ezaz, hain zuzen, halaz ere, nafar herriak, Erriberak batipat, haren tradizioari jarraituz ezkerari eman dio bozka. Gaur egun Asanbladetan funstaturiko Herri Aginteaz ("Poder Popular"-delakoa) landa Munizipal Hauteskundeak hurbil ditugu eta garaitzeko batasuna pondu nagusia daukagu. Eta hortan saiatzen ari gara orain.

Z.A.: Zertxobait eratxeki nahi duzue?

E: Hitzño pare bat besterik. ESAM olde erakundea dela, zabal, idekia, Asanbladan funtsatua eta nazional askatasunerakoa inungo burruka biolentorik erabili gabe. Beste oharpen bat ere. Interesgarri oso litzaigukela Aragoiko mobimentu autonomistarekin harremanak edukitzea, eta beste mobimentu autonomistekin ere. Internazionalismoan oinharrituta, noski, gu Euskalherrikoak gara.

NAFARROA HAUTESKUNDEEN ESTRENALDIA

Iragan ala demokrazia

Dudarik gabe, harridura sortu du hauteskundeen emaitzak Nafarroan. Hiru senatore eta hiru diputatu UCD-rentzat, bi diputatu PSOE-rentzat eta beste senatore bat "Frente Autonómico"-rentzat (PSOE-EA)-ESB-EAE), ematen diote, lehenbizikoz, garaipen argi bat gobernua-ri. Dirudenez, hauteskundeen emaitzen arabera, Nafarroa, nahiz azken urteotan indar ezkertiarrek fuertak azaldu, gobernuaren aldeko probintzia da.

Hala ere, ikuspen hontaz geldituko bagina, ez guke ezer ulertuko Nafarroako hauteskundeek buruz. Bestaldetik, ez da lehenbizikoz begiradaz asko sakondu behar, gauza batzuek oharitzeko.

Diputatu kongresorako bozketan ikusirik, frankismoaren jarraitzaile edo erreformatzaile indar politikoei —Alianza Foral Navarra" eta "Unión de Centro Democrático"— botoetatik ehuneko 37,4 lortu dute, agertuz, beraz, ehuneko 62,6 — bi heren kasik— demokrazia hutsaren alde.

Portzentaia hau hobeagotzen da probintzia eta hiriburuaren artean banatzen badugu. Suposatzeke da hurrengo gero politikoa hiri nagusietan ikusten dela hobeago probintzian baino. Hori dela eta, interesgarria da ikustea nola ehuneko 37,4 hori, iraganaren jarraitzaileek lortutakoa, Iruinean ehuneko 32,4ra jexten da.

Euskal Autonomia

Euskaldun askori, Nafarroako emaitzak ikustean, 1932ko ekainaren mozorroa —nafarroak, ofizialki, euskal estatutua arbuiaut zuenean— agertu zaio. Hori- en bildur direnei, ongi etorriko litzaieke Jimeno Juriok idatzitako liburuxka, "Navarra jamás dijo no al Estatuto Vasco" delakoa, irakurtzea.

Dena den, botoen barrenge egituraz oharitzen bagara ikusiko dugu historia ez dela berregiten, eta Nafarroako indar politikoen mapak Estatutoaren aldeko indarren erlazio bat ematen duela.

Jeneralean, legal eta ilegal ezker-aren alderdiek osatutako hautelkarlotura

guztia, Estatutoaren alde daude. Hauei erantsi behar zaie "Unión autonomista de Navarra" delako hautelkarlotura, EAE, EAJ eta ESBek osaturikoa.

Denen artean Nafarroa osoan ehuneko 54,3 lortu dute eta, euskal autonomia-aren aurkakoen ehuneko 45,7. arean aurrean. Iruinean ehuneko 54,3 hori 59,5.eraingo iotzen da. Tuteran ere, eta interesgarria da hori azpimarkatzea, ehuneko 59,1 eskuratu da.

Hautageografia

Hauteskundeen geografiari gagozkio- larik, ikus dezakegu Iruinean UCD-ek ehuneko 23,1.ekin PSOE-ren ehuneko 18, 5.aren aurrean irabazi badu ere, beste to- kitan PSOE aurretik joan dela. Halegia, Tuteran, Tafallan, Altsasuan, Olazagutian, Billaban e.a. Lizarra, Burlada edo Zakoza bezalako zentruak, ordea, Iruinearen arra- kasta UCD-arentzat berregiten dute. Kasu berezi bat da Leitza non, nahiz eta UCD- ek bigarren postu bat lortu, PSOE zazpi- garrenaren jotsi bati da 23 botukin ba- karrik; garailea izan da herri honetan UAN (EAJ, EAE, ESB) 360 botukin.

Esan daiteke, Nafarroan, behintzat, jendearen aurrean, bi kandidatura auto- nomista- bereziki autonomista esan nahi dugu —zela. UAN (EAJ, EAE, ESB) eta UNAI (Independienteak, EMK, ES). UNAI ez zen, berenez, bereziki auto- nomista, bainan nola haren barruan ezker abertzalea sartu zen haseran, eta Euska- diko Ezkerraren indar berdinekin osatzen zuten, jende askok ezker abertzalearen irtenbidetzat hartu zuen.

Hori dela eta, interesgarria deritzat hautelkarlotura hauen geografia ikustea. Iruinean bertan, UNAI hirugarren indar bezala agertzen da ehuneko 12,3 ekin. Hi- rugarren postu hori berregiten du Tafallan Tuteran, Burladan eta Lizarran. Askok jeis- ten da ordea Altsasuan (5.postura), Olaza- gutian (6.era) Zankozan (5.era), Leitza- n (4.era).

Zankozaren kasua ezik, beste kasuetan ulertu behar da, baldin UNAI ez badu botu gehiagorik lortu, KAS-en defekzio- agatik dela. Sinestekoa da kandidatura ho-

nen direla. UANek bere aldetik ez du arrakas- ta gehiegirik izan. Iruinean bertan bostga- rren indar bezala agertu da, eta berdin Nafarroa osoan. Gorago esan dugun legez, Leitza lehenbizikoz postua, Baztanen bi- garrena, Altsasuan hirugarrena, Lizarran eta Olazagutian laugarrena irabazi baditu Burladan eta Tafallan Iruineako postua be- rregiten du eta asko galtzen du Tuteran (12.) eta Zankozan (8.).

Galtzaile haundiak

Amaitzeko, interesgarria izango da galtzaile haundiak ikustea. Lehenbizikoz EKA (Agrupación Montejurra), bederatzi- garren lekuan gelditu da Nafarroan 8.600 botuz bakarrik. Iruinean atzerago, oraindik, 11.ean. Zankozan bakarrik, hi- rugarren indar bezala agertu da. Lizarrak, esan ohi denez haren feudo tradizionala, seigarren indar bezala boza eman dio.

AET(ORT) beste galtzaile bat izan da. Haren posibilitate haundienak, dua- rik gabe, Iruinean zeuden. Bainan baka- rrik seigarren postua lortu du, Alianza Fo- ral eta UANen atzetik. Probintzian, noski ez da hobeagotu.

Alianza Foral Navarra (Nafarroako Alianza Popular) laugarren indar bezala azaldu da. Bai Iruinean bertan (botuetatik ehuneko 9,3) eta bai probintzian ehune- ko 8. Leitza hirugarrena lortu du, Lau- garrena Tafallan, Tuteran eta Zanko- zan. Beste lekuetan lehenbizikoz postue- tatik desagertzen da. Beste galtzaile bat UNAI da, bere hirugarren postua gora be- hera. Oso botu gutxi falta egin zion de- putatu bat lortzeko. Dudarik gabe, ezker abertzalearen problemek kalte egin zio- ten.

Azkenik, PCE (Partido Comunista de España). Azkenaurten lekua lortu zuen PTE (Partido del Trabajo de España)ren atzetik.

Heren bat errepresentaziorik gabe

Behin betikoz, zerbait esan daiteke. Bagenekien hauteskunde hauek oso gauza gutxi erabaki izango lezaketela, beren emaitzak errepresentatiboak izanen ez zi- relako. Bainan Euskadin, probintziaren batetan hau argi eta garbi gelditu bada, Nafarroan da. Gipuzkoan, alegia ezker-ak zerbait lortu du eskainoien aldetik, eta lor- tu duen hautelkarlotura, fuertena dua- rik gabe izan da. Araban ezker oso atzetik gelditu da botuetan. Eta Bizkaia- n pisurik izan zezaketen ezkerreko bi kandidatura soilak —hots, PCE eta Eus- kadiko Ezker— garaileen oso atzetik gelditu dira ere. Nafarroan ordea, ezke- rreko bi kandidatura —UNAI eta AET— pisu dextentea zedukatenak eta biak ba- tera asko egin zezaketenak zeharo kanpo- an gelditu dira. Nafarroan botatzaileeta- tik ehuneko 30.aren bat baino gehiago errepresentatetik gabe gelditu da parla- mentuan.

ERANTZUN BILA

Euskadin Senatu eta Kongresorako atera direnei honoko galdera zerrenda bidali diegu; euskaraz noski, eta erantzunak ere euskaraz ematea eskatzen diegu, bestela ez ditugu argitaratuko. Uztailaren azkena arte ematen diegu epea; bitartean datozen erantzunak argitaratuko ditugu.

GALDERAK

1.-- Nahi ahal zenuke Euskadiko nazionalitatea honek suposatzen duen guztiarekin, hots, Ipar eta Hegoa berbatezea e.a.?

* Noizko ikusten duzu hau posible?

* Zein bideren bitartez iritsi ahal izango da hau?

2.-- Prentsaurreko, mitin, hitzaldi, e.a.n euskaraz hitzegiteñ badizute zein jokaera hartuko duzu?

* Ofizialkidetasunaren aldeko agirian, urtarrilean atera zenean, azaltzen dena praktikan jartzeko prest ahal zaude? Zer egingo duzu zuk konkretuki hori aurrera atera dadin?

* Horko puntuak onartzen ez badituzu, zer proposatzen duzu euskara kontuan?

* Euskarazko komunikabideak ez dira rentableak. Hala ere, jarraitu behar dutela uste duzu ala ez? Baiezkoan bazaude, nola lagunduko diezu?

3.-- Egun ditugun ordenazaintzaileak izugarrizko problema izatera iritsi dira Euskal Herriarentzat —ikus bestela azken aldian gertatu diren hainbat hildako Euskal Herriko kaleetan—. Nola pentsatzen duzu konpon daitekeela hau?

* Bihar bertan atzerriratu eta estrainatuak hemen presentatzen badira, zer postura hartuko duzu?

* Presoei buruz —sozial eta politikoak, orain daudenak eta hemendik aurrera izan daitezkeenak, zer diozu?

4.-- Zein alderdi edo erakunde ez zenuke onartuko? Zein manifestazio, bilera, e.a. ez zenuke onartuko (esan izenak eta karakteristikak)?

* Egun komunikabideak beren gain duten "ley antilibelo" rekin zer egingo zenuke?

5.-- Egunero jakiten dugu enpresak ixten ari direla e.a. Honek, lehendik dagoen langabezia ("paro") gehitu egiten du. Zer egin beharko luke estatuak honen aurrean?

* Bestalde, langile asko bere lanpostutatik botata aurkitzen da arrazoi politiko edo laboralengatik. Defendituko ahal duzu langile hauen eskubidea beren lanpostura itzultzeko?

* Egun huelgarako eskubidea regulatuta dagoen bezala onartzen duzu, ala beste zerbait proposatuko zenuke? Zer?

* Langileen ordezkaritza sindikatoek ala batzarreek eta bertan aukeratutako ordezkariak izan behar dutela uste duzu?

6.-- Produkzioaren zein sektore nazionalizatuko zenituzke oraintxe?

* Zein pauso eman behar dira, gaur bertan, Nekazal Erreforma egiteko?

* Eta arrantzaleak egun dituzten arazoak konpontzeko zer soluziobide eskaintzen duzu?

* Europako Merkatu Batuari, bai ala ez?

7.-- Emakumearen gizonarekiko benetako berdintasunaren alde —lege- lan, sozial e.a. mailatan— zer egingo duzu?

Diborazioa, Antikonzeptiboak, abortoa onartzen dituzu ala ez? Zein balditzetan?

bakoitzari berea

Aspaldidanik euskaldunok enprendeoreak garela esaten dute toki askotan eta kasu anitzetan egia dela dirudi. Nahiz Euskal Herria, rekursu aldetik oso behar-tsua izan —burdin mea kenduaz gero— berebiziko industria montatu da, batipat Bizkaia eta Gipuzkoan. Orain, industria horren radioa handitu egin da eta Nafarroa eta Arabak ere beren ondorio industrialak izango dituzte.

Zalantzarik gabe, industrializatzeko honetan, parte handia Bizkaia-oligarkiak izan du, nahiz balio guztiaren sortzailea euskal langileria izan (hemen jaio-takoa edo ez hala izan). Halaz eta guztiz euskal oligarkiak, beste nazio askotako oligarkiak baino meritu handiagoa dauka, zeren industrializatzeko oztoporik ez baitu jarri.

Oligarkia hortako familirik garrantzitsuenetakoa Ibarrena da. Ibarrarrak hasi ziren euskal industria siderurgikoa desaroilatzen. Berdin, Bizkaia-oligarkiak Ingalaterra aldera esportatzen eta "Banco Bilbao" eta "Altos Hornos" etako sortzaileak izan dira. Dakigunez, banku honek zer ikusi handia izan zuen karlisten aurkako bigarren gerra karlistan laguntza ekonomikoa eman ziolarik liberal harmadari.

Behin bigarren gerra karlista bukatuaz gero, euskal industrializazioa Ibarratar familiarekin loturik aurkitzen da. Nahiz eta nahiez, Ibarratarren familiak zer ikusi handia dauka orduko eta egungo Euskal Herriko egoera ekonomiko eta politikoarekin. II. Republika garaian, famili honen idealak republikazaleenekin ez zeuden akort eta aurka altxa ziren. Oraindik Bilbo aldean entzuten da, arazo bat Diputazioak edo Bilboko udaletxeak konpon-tzen ez dutenean erabakia herriaren aurka izanez: "Neguri ganó la guerra, entonces..."

Beste aldetik, Kapitalismoaren funtzioa, indar produktiboak desaroilatzea da, marxisten ikuspegietan eta, hortik, euskal ekonomiak topeak aurkitu dituela bilakaera hortan eta gehiago desaroilatze-ko kapitalisten oztopoekin aurkitzen da, zeren herriaren plangintza baten beharra baitago.

Produktzio- indar horien bilakaeran, burjesiak paper handia izan du, baina bere paper historikoak muga batzuk ditu eta euskal oligarkia ere momentu hori iritxi zaio eta, hemendik aurrera, bere eskuetan dauden entpresak herriarentzat izan behar lukete.

Badakigu transizio hori, jabe go pribatutik kolektibora doana noski, ez dela paketsua izango marxisten teorian, baina, azken fienan, emango den gauza bat izango da sozialismoa.

Zalantzarik ez, zenbait eta indartsu-ago izan oligarkia hori, orduan eta zaila-ago eta odol gehiago ixuriko da transizio hori ematerakoan. Froga bezala hor daukagu Espainiako gerra zibilean hil ziren milakadak transizio hori ematea nahi izan zelako. Holako hilketak ugariak izan dira munduan zehar: Txile, R. Dominikana, Argentina, e.a.

Beste aldetik, klase burruka batetan murgildurik gaudela onartzen badugu, etsaiak bata bestea suntsitzen joango dira egunetik egunera, orain arte izan den bezala eta kasu askotan fisikoki eliminatzea iritsiko da. Beraz, "Altos Hornos"eko langile bat labe batera erortzen denean, klase burrukaren ondorio bat izango da. Bainan kasu honetan, langileriak, informatzeko tresnarik gabe egonez, ez du zaratarik aterako, bakarrik langileen alderdiak eta erakundeak altxatuko abotsa entzungo da. Bainan, oligarkia-aren abotsak itorik utziko du langile horren heriotza. Beste alderdi asko, nahiz langilerienak direla esan, mututurik geratuko dira eta beren kideko burjes handi bat hiltzen denan, altxatuko dute beren abotsa, nahiz burjes hori bere papera betetzen egon. Orain alderdi bakoitza libre da nahi dionari serbitzea eta oligarkiak ere eduki behar ditu bereak eta hori ederkiki agertu da oraingo kasuan.

Dena dela, gudari on guztien meritu-rik handiena, gerra batetan murgildurik aurkitzen direnean, etsaiaren meritoak rekonozitzea da. Erromatarrek Kartagoko-ak gudari bizkorrek zirela esaten zuten; berdin esaten zuten alamandarrek ingele-sengaitik azken munduko gerratean, e.a. Hildo hontatik jarraituz, bai orain, bai so-zialismoa lortzen dugunean beti rekonozituko dute Ibarrarak eta bere kidekoak, gero herriarentzako entpresas asko egin zitue-la. Hortik dator gizon honek deozenen bat diruetxe garrantzitsuetan zuzenki parte edukitzea ("Banco Bilbao", "Banco Vizcaya", "Banco Industrial de Bilbao" e.a.); berdin mea entpresetan ("Española de Minas de Somorrostro", "Nitratos de Castilla" e.a.) entpresas siderurgiko handienetan ("Duro Felgera", "Altos Hornos" de Vizcaya) "Babcok Wilcock" e.a. entpresas elektrikoetan ("Hidroeléctrica Española", "Iberduero" e.a.). Garraiotan ("FF.CC. "Robla", "FF.CC. Vasconga-dos" e.a.) eta azkenik entpresas perio-distikotan ere parte handia zuen.

Beraz, esan daiteke Ybarrarak kapital handi bat lortu zuela, kapitalismoaren le-geei jarraituz. Orain, kapitalismoaren on-dorioa klase burruka egotea da eta burru-ka honetan benetan sinistatzen bada, bi aldetakoak eroriko dira, ez bakarrik bate-koak.

R. MUJICA

PEKATURIK EZ DUENAK BOTA DEZALA LEHEN HARRIA

Lege estuaren galbahea pasa behar zen garaian larrialdi latzak ikusiak gara Euskal Herria odolez gorritzen zen ba-koitzean.

Nahi zenik ez zegoen esaterik. Ahal zena esaten saiatzen ginen. Jaio berria den DEIAk etxekoek egindako zerbait salatu eta gaitzetsi behar izan du, zori txarrez. Legearen baimen guztiez egin du, gainera. Baina beste jaunen batek norbait hiltzen duenean ez duela hain lasai eta gogor inor salatzerik eta gai-tzesterik izango ahaztu egin zaio.

Anaien zerbait salatu eta gaitzetsi behar denean gizonen eskubideak eta herrien askatasuna, nortasuna, kultura eta hizkuntza desegiten saiatu direnak santu bihurtu gabe egin behar da. 40 ur-tez gizonak eta herriak zapaldu dituzte-nak eta odola isur erazi dutenak gizon on egin gabe. Langileen izerdiz diru pu-tzuak egin dituztenak kristau zintzo bi-hurtu gabe.

Hilaren 23-ko DEIA ondo iruditu-zait. Politikoen iritziak argitara eman di-tu. Hori beharrezkoa da, noski, honela-ko egoeratan. Politikoei ordea moral gaitzespenak baino geiago gizonaren eta herriaren askatasuna lortzeko bideak es-katuko nitzkieke. Hori ez dut ikusi poli-tikoen erantzunetan.

Gotzaien mailan jarri direla dirudi. Dena den, hori ez da DEIAren errua. Editoriala, aldiz, ez zait egokia iruditu. Euskal Herria gerra egitera behartu du-te 150 urteotan. Diktaturaren atzapa-rretatik ateratzen ez garen bitartean inork ez du "demokraziarik hiltzen".

Hilaren 24-ko DEIA, gogorregia iruditu zait. Atzoko gaitzespenak nahi-koak ziren. Eskuak garbi ez dituenak ez du nere ustez inor salatze-ko eskubide-rik, eta, DEIAk "indar berri" Koei: eta "aliantza Herrikoiekoei"; hitza eman di-tu.

Euskal Herriak DEIAri zerbait gehi-ago, eskatzen diotauste dut. Denok ere, honelakorik gerta ez dadin, diktadura desegiten, gizonari zor zaion askatasuna ematen eta Euskal Herriari inolaz ere ukatu ezin diogun berjabetasuna lortzen saiatu behar dugu, lehen bait lehen.

Bortxakeriaz guzti hori lortu nahi-rik dabiltzanezi, berriz, hasi berria dugun bide honetatik noraino iristen garan iku-si arte pazientzi piska bat eskatuko nie-ke. Beste bide batzuetatik gauza bera lortu daitekela uste dutenei ere aukera eman behar bait zaie.

M. ATXAGA

(Ekainaren 26ko DEIAtik jasoa)

HUELGA KO EGUNAK ERREKUPERATU BEHAR. Hori da Donostiako Residentziko ikasleei zuzendaritzak esijitu diena, alegia, aurten greba orokorrak zirela eta galdu dituzten egunak —16, hau da, 80 ordu— orain, ikasturtea bukatzean, lanean pasatzea.

Gainera txantaje modu bat egin nahi izan die egun hoiek bete arte notak eman nahi ezta; ia bost orduko sentada baten ondoren lortu zuten notak eskuratzea. Bestalde, errekupe ratu beharreko egunak, hainbat tirabira ondoren, 10era jetxi dizkie zuzendaritzak.

Arazoaren funtsean dagoena —zuzendaritzak aurten sarritan borrokatu diren ikasle hauei burua makurtu nahi izateaz aparte— zera da, Residentzian jende gutxi dutela gaixoak zaintzeko eta oso ondo datorkiela ikasle hoi en lana.

Planta batzuetako langileek, ikasleekin bat eginik, beraien lanean ikaslerik ez hartzea erabaki dute. Beste ikasleek plantatan zerbait ikaste-ko balio izango diena bakarrik egitea erabaki dute.

ESKUBITARRAK ETENGABE. Ez dute nonbait jairik hartzen; festa egunetan Hernaniko TXILIBITA tabernari lehe rgailu bat jarri zioten, atariko pareta puskatuz, e.a. Taberna hau Hernanin herriko jende gehiena biltzen duenetakoa da.

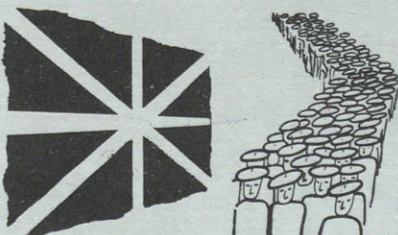

“APALA”TARREN ATZETIK. Jakin dugunez “Apala”ren anaia bat — Jose Inazio Apalategi—, bere lengusua —Franzisko Zurutuza— eta hauen laguna— Lurdes Arin— det enituak izan dira. Dirudien ez, iragan ostegun ean, Ipar Euskal Herri tik zetozen ean “Apala”ren abogaduekin hitze gin ondoren, polizia armadak det enitu zituen mugan. Bere etxeak miatuak izan eta gero, berriro kaleratu beharrean ikusi zen polizia. Baina ez ziren pozik gelditu, zeren igandean berriro det enitu zituzten, oraingoan beren etxeetan.

“Apala”k Marseilako espetxean jarraitzen du. Espainiol gobernuak “extradición” ematea eskatu dio frantses gobernuari, baina lege z —legegizonek diotenez— hori ezin daiteke onar. Bi baldintza daude estradizioa emateko: 1. Paperak behar bezala ez edukitzea. 2. “delito común” batetaz salatua izatea.

Kasu honetan “Apala”renean alegia, baldintza hoiek ez dira betetzen, zeren bera frantses lege babesaren barruan dago, eta salatzen dioten ekintza, Ibarra ren hilketa, politikoa da, erakunde politik o batek erreibindikatu bait du. Bestalde, berak frogatu du ez duela zer ikusirik ekin- tza horrekin. Legez hau esaten du. Ekintzak zer ote ?

EVSKADI KO ASKATASYNAREN IBILALDIA 77-KO YDARAN

VERANO DEL 77
MARCHA DE LA LIBERTAD
DE EVSKADI

ASKATASUNAREN IBILALDIA. Jakina denez, uz tailaren 2an hastekoa da hau, jaldi batekin; 3an Zarautz, Gernika, Agurain eta Lodosatik kolumna bana aterako dira, abuztuaren 28an, denak Iruinean biltzeko. Agian ordurako Bruselastik beste kolumna bat ere etorriko litzateke.

Ibilaldi honi jartzen zaizkion helburuak —Monzonek eginiko agirian jasotzen direnak— amnistia— benetakoa —eta autonomi estatua dira, honen barnean ordena zaintzeko indar berri en eraikitzea ere sartzen delarik. Gipuzkoako Gobernadorearekin elkarrizketa bat izan ondoren, bazirudien ez zegoela eragozpenik probintzia honetan behintzat Ibilaldia egiteko. Baina dagoeneko Ibilaldiaren propaganda egiten ari zen bat det eniturik egona da Donostian.

Bestalde, hau idazten ari garen momentuan ez daude oraindik bilduak Ibilaldiari babes emango dioten alderdi eta erakunde en firmak. Ibilaldiaren gestorakoek diotenez, askok eman diete hitza — Amnistiaren aldeko Gestorek, Hauzo Elkarteek eta abarrek— eta zenbait lanean hasiak dira.

Asteazkenean, hilaren 22an, Donostian zenbait alderdi eta erakundeetako ordezkari ekin egini ko bileran halako eszeptismoa nabari zen, uz tailaren 2a bertan bait dago, eta oraindik bailadaz-bailada dena antolatzeko zegoen.

“burgoseko” bostekin, bruselasen

HAUTESKUNDE BIHARAMU-
NEAN ETA ETXERA ITZUL-
TZEKO UNEAREN ZAI

Hauteskunder biharamonean berria egon zitekeen: “Estrainatuak berehala etorriko ote dira etxera”? Espainiol gobernuaren promesa edo holako zerbait bazen. Momentu batetan kanporatu berri diren gure gudariak Bruselasean bilduko zirela, bai Kopenhagen, bai Oslon zeudenak ere, eta Euskadira bidea hartuko zutela uste izan zen. Juan Mari Bandres, senadore izendatu berria Bruselasean joan zen. Eta guretzat, aukera ona bihurtu zitzaigun ZERUKO ARGIAren irakurleentzako reportaje bat egiteko. Gau luze batetan bolantean joan ondoren, ekainaren 17ko goiz lainotsuan Bruselasean ginen.

Eta nahiz eta espero genuen berria ez gertatu, haraino joateak pena merezi izan zuen. Han dauden 5 lagunekin, Burgosko prozesoa hito bat markatu zutenekin, harreman hunkigarria izan genuen eta.

Ailegatu ginen egun berean Juan Mari Bandresen kazetaurreko interesgarri bat eman zuen Belgikako hiriburuaren kazetariak erakunde internazionalen. Bertan hauteskundeak, eta gerokoa nolabait izan daitekeena adierazi zien han zeuden albistari. Euskadiko Ezkerraren senadoreak hauteskundeak ez zirela erabat demokratikoak izan salatu zuen eta autonomiaren gaian argi esan zituen gauzak: “Egitekoa den espainiar konstituzioaren puntu bat esigutuko dugu: Espainia estatu plurinazional bat dela espresuki aitortzea. Eta, hortaz, autonomi estatutua, nazionala, eta ez erregionala izan behar da”.

Kazetaurreko hortan, hain zuzen, gure bost gudari, eta harrez gero lagun eta adiskideak, ezagutu genituen. Mario Ona-

india, Eduardo Iriarte, Jose Mari Dorronsoro, Xabier Larena eta Jokin Gorostidi — azkeneko hau Itziar Aizpurua, bere emaztearekin zagoen — kazetaurrean lekuko bereziak izan ziren.

Eta lehenbailehen argitu behar da espainiar periodikuetan argitara berri bat, alegia Madrilgo gobernuak bi miloi peza eman ziela baieztatuz, erabat paltsoa dela. Belgikako protestante Elizen Konfederazioaren laguntzaz, eta batez ere, Bruselasean eta inguruetan bizi diren euskaldunen emankortasunari esker bizi daitezke. Belgikatik baino urrutiago daudenak berriaz, askoz egoera larriagoan aurkitzen dira.

Gure ibilaldi honen laburpen gisa Mario Onaindiarekin izandako elkar hizketa eskaintzen dizuegu. Mario, Uriarte, Larena eta Gorostidiren izenak ere mintzatzen da. Eibartarra bera, gogoratuko zareten bezala Mario Onaandia, Burgosko prozesu historikoan, “Eusko Gudariak” kantatzen hasi zena izan zen.

Eta bertan bere lagun prozesatuak segitu bazioten, gero berak hasitako kanta Euskal Herri osoak jarraitu zuen, zalan-tzarik gabe Euskadiko himnoa bilakatu arte. Mariorekin geundela 1970ko egun latz haietaz oraindik gogoratzen ginen eta hunkigarri, ia-ia sinetsgaitz, amets bat bezala zitzaizkigun gure aurrean Mario Onaandia eta bere lagunak. Ezpataren aurrean aditu zen irrintzia beraia zena, baina orduan zabaldu zen oskorria, orain berriz zabaltzen denak ez bezalako zentzua zuen.

Marioren aitortzeetan bi gauza argi azaltzen dira: Euskadi eraikitzeak aukera daukagula orain eta ezker bat, ahalik zabal, indartsu eta antolatua eratu behar dela, azkeneko 15 urte hauetako borrokari irtenbide historiko bat emateko. Lauron joera ez da definitiboa, barruan izan eta sortu zaizkien ideiak kanpoan gertatzen ari denarekin neurtu gabe bait dau-de.

Mario Onaandia mintzo

“Gu lauron eboluzioa — Dorronsororen beste kaso bat da — berdintsua izandu da. Burgosko prozesorekin garaian egin genuen lan bat. Eta horretan planteatuak genituen problemak erantzun bat ematen saiatzen ginen. Baina gauza asko inkognitak ziren. Adibidez, nola erantzun zion herriak gure prozesuari, hori ikusteko zegoen eta. Orduan, herriaren arantzuna ezagutzen eta guk alde aurretik egin genuen lana, batez ere seigarren asanbladarako ponentzi eta txostenak, oso optimistak geunden gu gure juizioan bertan. Horrela gure lanari forma eman genion Burgosko kartan.

Karta horretan oraindik planteatzen ari diren problema batzuei erantzuna ematen zaie. Baina karta hau erdia bakarrik da. Guk egin nahi genuen ETA VI bezala... Bueno, hobeto esan, oraindik ez genituen ezagutzen “seigarrenaren” erabakiak. Bagenekien asanblada bat egon zela, eta momentu horretan barruko militanteekin sentitzen ginen. Problemari handienak kanpoko jendearekin, exiliatuekin zeuden.

Bi tendentzi ziren. Alde batetik “handiak” gorpuzten zutena eta bestalde, Eskubi, bere “zelula gorriekin”. Gure lan hura izan zen batez ere “handien” kritika. Baina orduan espero genuen handik denbora gutxitara edukiko genuela beharrezko materiala Eskubiren tendentzia kritikatzeko. Eta hori organizazioaren barrutik. Organizazioa une hartan apurtzeko arriskuan zegoen.

Euskal Ezkerra antolatzea eta eratzea, urrats inportante bat Euskadi eraikitzeko dio Mario Onaindiak.

Kontatu dudana abenduan, jauizioan bertan, gertatzen zen. Baina hurrengo urtarilaren hamaikan zortzi edo hamabi lagun — ez naiz ondo gogoratzeko — eraman ginduzten gartzela desberdinetara: Cáceres, Puerto de Santa Maria etab. Hortaz, guk Cáceres-en lan horrekin jarraitu genuen. Eskubik "Saioak" argitaratu zituen eta hoiak kritika egiten ari zuten lehenengo urtean. Gu sentitzen ginen ETA VI ... Edo zehatzago esateko, ETA "barruko" guretzat. ETA VI-garrenean oraindik gauza asko zeuden argitzeko militantziaren mailan. Troskismoa ez dut uste une hartan oso garbi ikusten zenik. Eta horrela esan dezakegu gure lana garai horretan Burgoseko kartaren bigarren zatia dela.

Handik aurrera, geroz eta berri gutxiago eduki genuen; familiakoak bakarrik etortzen zitzaizkigun eta organizazioaren problematika ideologikoa guregandik urrutiago eta konprenigaitzago bihurtuz joan zen. Eta gero, 72an edo hartzen genuen propaganda ez genuen ondo ulertzen. Garai hartan, hots V-garrena eta VI-garrena berezi zirenean ikus genuen V-garrenekoak ez zirela Etxaberen jarraitzaile hutsak, bazegoen beste jende mota bat eta "Zutik" batetan irakurri genuen abertzale bat marxista izan zitekeela. Hori zen gure joera, gure postua eta orduan Burgosko espetxetik bidali ziguten, karta bat ia zeinekin geunden galdeginez: ia V-garrenearekin ala VI-garrenearekin. Gure erantzuna erabat radikala izan zen: beti egon gara borrokalariekin eta ez momentu hartan estudiante taldetxo bat iruditzen zitzaigunarekin. Estatu aparatoaren kontra borrokatzen zutenekin geunden, noski.

Gure postura garrai hartan zera zen: aberztasunarekin inola apurtu gabe, independentista eta borroka harmatuaren defendatzaileak izatea. Edo berdina dena, ETA V-garrenearekin. Gero p.m. eta m-ren arteko eztabaida sortu zenean egoera desberdina sortu zen. Espetxean, 71 eta 72-ean oso egoera larrian geunden. Ikusi genuen V-garren Asanbladatik erori arte eramandako lana eta Burgosen bertan definituak borroka aurrera eramateko ez zela jarraitzaileak eta organizazioa troskismora

zihoala. Oso desmoralizaturik segitzen genuen prozesu hori, oso kezkatu. Horrela iristen da bereizketa berri hori: p.m. eta m.-al zatitu egiten dira. Baina nahiz eta barruan informazio gutxi izan, berehala konturatu ginen ez zela lehen bezalako eztabaida ideologikoa alor berean bi mota organizatibo-taktikoak planteatzea baizik. Horregatik ez ginen deliberatuki posizionatu. Nola eraman behar den borroka bada, hala ere, konponente politiko bat, baina ideologikoa aldetik ez zetorren problema handirik, baizik eta ETA beraren esperientziatik. Baina posiziorik ez hartu arren, gu laurok hurbilago geunden p.m.-engandik m-engandik baino. Eta hortaz, gero p.m.-ek alderdi politiko bat egin nahi zutela jakin genuenean interes haundiaz segitu genuen hori, hurbiletik segitzen saiatu gara, baina zuzenki parte hartu gabe. Gure artean, bai, zer edo zer diskutitu dugu, baina organizazioarekin harreman gutxi izan dugu. Horren on-

doan, zeinekin gauden galdetzen digutenean beti esaten dugu "ezker abertzalearekin" gaudela, noski, eta horren barruan, EIA-rekin edo hobeto adierazteko, EIA-k izan nahi duenarekin. Halaz ta guztiz, hau ezin da oraindik definizio bat izan.

— Eta zergatik EIA-tik gertu sentitzea?

— Bi arrazoi daude. Bata, gutxi gora-behera esplikatu dago. Ideologikoki, ideia, teori mailan, guk, barruan geunden bitartean, nolabait asmatu edo sor erazi genuena delako. Eta bigarrena, historiko edo holako zerbait deitu diezaiokegu: Gure adiskideak gaur egun EIA-n aurkitzen dira.

— EIA ETA-ren seme historiko-politiko dela esan ahal genezake?

— Hori bai, eta beste zerbait ere badago. Faszismo garaian herriarentzat ETA izan dena, beste egoera desberdin batetan EIA izanen da. Eta ez da bakarrik esan behar semea dela, baizik frogatu egin behar da. ETA-k problema ideologikoa eta eztabaida asko eduki du bere barruan; EIA-k hoiak guztiak gainditu behar ditu egotea berrira hobeto moldatuz. Ez hemendik aurrera talde txikien politika, baizik alderdi zabal batena eta militantzia beste modu batera ulertuko da. Gero, herriaren eragipena edo indizientzia, positiboagoa izan behar da. Ez dira gauzak egin behar erresistentziako pentsamoldez; planteatu diren problema guztiei alternatiba, erantzun bat eman behar zaie.

— Orain arte, zure erantzun guztietan ikusarazi nahi izan didazu hemen azaldutako eritziak ez direla definitiboak, baizik barrutik pentsatutakoak eta hortaz, kanpoan gertatzen denarekin konparatu gabe. Noizko espero dezakegu zuen definizioa alor horretan?

— Nik uste dut berehala hartuko dugula gure posizioa. Besteak ere egin dira talde politikoe-tako jendearekin, eta zehatzago, ni neupertsonalki EHAs, LAIA eta EIA-ko ordezkariarekin eta estudianten ari naizen material bat ekarri didate. Agian Euskal Herrira joan eta berehala esango dugu, eta baliteke hemen bertan izatea apur

Europako kazetariak Euskadiko berrien atzetik.

galdezka

bat gehiago gelditzen bagara. Material politiko hori nork bere aldetik estudiatu dugu orain arte; baina hemendik aurrera gure asmoa denon artean diskutitzea da.

— Elkarrizketa hau hasi baino lehentxeago Euskal Ezkerra antolatu gabe zegoela adierazi nahi zenidan. Gerokoari begira zein izan daiteke Euskal Ezkerraren tokia, batez ere PCE-ren porrota ikusi ondoren?

— Gaur Euskal Herrian Ezker bat ez dagoela uste dut, hobeto esan, ezker abertzale bat eratu eta antolatua. Azken hauteskundeetan ikusi da zein den eskubia, eta eskubi abertzale bat badagoela —PNV— eta abertzale ez den eskubi a batez ere faszista da. Hau esan daiteke Bizkaia eta Gipuzkoako emaitzak ezagutu ondoren, Nafarroakoak eta Arabakoak oraindik ongi ez da kizkidalak. Bizkaian eta Gipuzkoan, hots, oso garrantzitsu eta adierazgarria da DCV-ren porrota.

Sozialisten artean ikusi da Euskal Herrian Alderdi sozialista bat egin nahi zutenek, sozialismoa gaurko Europako sozialdemokraziaizat ulertuta, ez dutela antolmen eta ahalmenik PSOE bati konpetentzia egiteko. Eta horrela PSOEk, duela hiruzpalau urte gure herrian ia esistitzen ere ez zenak, marketing edo metodo propagandista on baten bidez, hutsune hori bete du. Hain zuzen, PSOEk Euskal Herrian hartu duen arrakasta harrigarria izan da nere eritziz. Hori, jakina, ez da definitiboa, baina toki hori bete nahi zuten beste taldeak pot egin dute.

Eta azterketa honetan gelditzen zaigun azkenekoa ezkerrean alorra da. Nere ustez, Euskal Herrian eraman den borroka ere definitu gabe zegoen, oraindik zer zen ezker-muturra edo "extrema izquierda", eta zer zen ezkerra.

Bere aldetik, PCE-k, PSOEren antzeko politika bat eraman du: erdi-ekerra "centro izquierda" edo. Eta aspalditik gainera, azken urte hauetan greba politikoak suntzitzen eta abar. Hortaz, Euskal Herrian, leku hori betetzeko zein zuen bokazioa ikusteko zegoen. Hauteskundeak eraman dituzten eran eta emaitzetan zerbait ikus daiteke. Eta erabat interesgarria deritzat lehenengo aldiz Euskadin euskal ezker bat sor daitekeela ikustea. Batez ere, Errepublikara garaietan zegoen dikotomia hura (abertzale eskubitarra/ ezkerra - espainolista) apurtzeko orain daude inoiz baino posibilitate gehiago. Ezkerra eta euskal ezkerrean artean bereizketa bat badago eta hori derrigorrezkoa da. Eta hemendik aurrera ezkeriar politika bat egin dezaket taldeak, batipat duten historiagatik, ezker abertzale bat eratu lezake, orain arte ezina zirudiena.

PCE-ren porrota ulertzeko bi faktore azter daitezke: alde batetik, beraren abertzaletasun eza; eta bestetik, bere praxis politikoa azken urte hauetan. Bi hoiak elkartu dira eta gertatu da gauza bien porrota. Erdi-ekerra jokatuz eta iniziatiba edo aurrerantzia guztia borrokan galdur, emaitza hori jaso dute.

Eta batez ere oso inportante deritzat porrot hori, hor galdu dituzten indarrak abertzaletasunerako pasatzea. Horrek zerbait esan nahi du.

— Ezker abertzale bat nabarmen da. Baina batu gabe daukagu. Nola lor genezake batasun hori?

— Orain arte hori era batetan eraman da alder-

Bandres Bruselasen hauteskundez biharamonean

dien koordinadora baten bidez eta koordinador horrek, nere eritziz, porrot egin du.

Argi da lekurik badagoela erakunde ezkeriar batentzako. Azkeneko garaian bat egon beharrean bi edo hiru eta gehiago egon dira. Eta esaten didazun batasun hori lortzeko zaila da, ezina esan nuke, konberjentzi baten bidez egitea. Denok mahai batetan eserita eztabaitan, gure artean dauzkagun diferentziak agertuko dira berehala. Ez dakit zer izan daiteken politena edo onena hori eskuratzeko baina nere impresioa da dinamikan talde bat dominante bezala agertuko dela, eta beste taldeak definitu egin beharko direla, bai ezker muturrera, bai eskubira, edo bestela, alderdi dominante honek bereganatuko ditu. Horrek ez du esan nahi prozesu hau, adierazi dudana bezala, hobe denik, baina halaz eta guztiz gauzak horrela joanen direla uste dut. Batez ere KAS-ek berak egin duen porrotarengatik.

— KAS-en porrota argi izan da hauteskundeetan, abstenzionista eta partaidezaleen arteko eztabaida eta zatiketa ezin izan baitu koordinatu zuek momentu horretan partaidezaleen alde agertu zineten. Emaitzak ezagutu eta gero, zer deritzazue hauteskundetan parte hartzea?

— Bakoitzak zer izan nahi duen ezagutzeko interesezkoak izan dira: ia batek izan nahi duen talde testimonial bat, dena ukatzeko, hala izan nahi duen egiazko alderdi politiko bat, bere programa eta euskal politikan zerbait egin nahi duena. Horretan, dekantazio inportante bat izan da. Honetan ere ez da definitino izanen. EIA euskal ezkerra potentziatuko eta beste taldeak testimonial bezala agertu direla antza ematen du. Eta hortaz, EIAk hemendik aurrera eraman beharko du borroka bat PCE-ren alor hori betetzeko eta euskal ezkerra antolatzen.

Parte hartzea oso positiboa izan da, botoak, senadore eta diputadoak atera ditugulako. Eta ez horregatik bakarrik. Baita ere gure indarrak nolabait kontatu ditugu. Jende askok uste zuen ekainaren 15ean historia bukatzen zela, eta horrela angustia bat edo holako zerbait egon da: orain demokrazia burgesa dago eta ez gara lehengokoak. Beldur hori egon da, zenbait pertsonengan. Eta besteengan, gu beraien artean, ez zegoen beldur hori. Guk argi ta garbi ikusten genuen egoera aldatzen zela, eta beste borroka mota bat planteatu behar zela eta kitto. Euskal Herriaren problemak irauten dute eta erai-ki behar dugun Euskadirentzako ez dago zalantzarik egoera berrian planteatu diren mota asko aberatagoak izanen direla orain arte planteatu behar izan diren baino.

— Eta parte hartzea ez ahal zen nolabaiteko homologazio bat hauteskunde sasi-demokratiko hauei?

— Arazoa oso nahasia da, eta testuinguru batean dago. Noiz sortzen den KAS ikusi behar da. Eta KAS apurtze edo ruptura une batetan sortzen da. Planteatzen duen aukera eta egitaraua Espainian apurtze egoera hori gertatzen bada pentsatua dago: gobernu probisional bat jarri libertade demokratikoak, eta abar... Baina apurtze hori ez da eman. Suarezek eraman duen politika talde guztiak asimilatzen, bereganatzeko izan da. Eta horrela, "reformak" apurtzeari aurre arrapatu dio. Indar demokratikoak egin beharrean, faszistak ziren eraman dute aldakuntza. Euskal Herrian hori askoz problematikoago izan da, amnistia gairengatik, batez ere horretan herriak erreakzionatu duen modu arengatik.

Orduan hauteskundeak iristen dira eta horrelaxe aurkezten dira. Eta guk botoa ematea ez da Suarez legitimatzea eta demokrazia dagoen bezala onartzea. Suarez legitimizazioa Juan Carlosek jarri zuena da; Juan Carlosena, berriz, Francok jarri zuena; eta Francorena, azkenean, gerra irabazi zuelako. "Hauteskundeetara joatea Suarez legitimizazioa da" esateak, ez du zentzu asko. Hori Suarezek nahi lukeena besterik ez da. Baina Suarezek badaki, ongi jakin gainera, hori ez dela egia. Eta bestelako planteamenduak gurekiko tranpa izugarria izan daitezke.

KASek apurtze edo rupturari aukera bat eman zion. Baina hori ez da ematen. Eta hor dago kakoa. Historia ez daiteke bi zatitan banatua. Faszismoa eta demokraziaren muga ez dira bat-batekoak, transizio antzeko bat da. Eta bestela egitea idealista samar izatea da. Nahiz eta faszismoak eta demokraziak elkar ukatu, hemen ez dugu ahaztu behar boterean dauden pertsonak, berdintsuak direla.

Azkeniko partea euskal kultura eta komunikabideetaz da. Mario oso interesatua dago gai honetaz, Euskadi eraikitzen oinarritzeko direlako. Eta baliteke Mario bera gure Zeruko Argian bertan aritzea kide bezala. Hator hire eta gure etxera!

GORKA REIZABAL

c.o.p.e.l. garaile

Preso sozialak jasaten duten marjinazioaren aurka jaio zen C.O.P.E.L. —Borrokan dauden presoek Koordinadora—, 1.976ko Abuztuan. Uztailaren 31an Carabanchelgo Zazpigarren Galerian egon zen motinaren ondorio bezala, preso sozialak sekulako egurra hartu behar izan zuten. Basta ! Indibidual borroka bukatu da. Hortik aurrera organizaturik jarraituko dute.

Uztalean gobernuak eman zuen "amnistia". Preso sozialak ere hartu zuten beren zatia: inungo aitzakirik gabe lekuz aldaturik, ehundaka egun zigor geletan sartuak "Dirección General de prisiones"-i esker. Presoek beren egoera azterturik defentsarik gabe zeudela konturaturik bere artean batutzea erabakitzen dute, benetako borroka latz bat aurrera eramateko. Honela sortu zen C.O.P.E.L.

Bere partaideak komisiotan zati-tu ziren, espetxeak egun duen egoera aztertzeko —Reglamentua, "Código Penal", "Jurisdicciones especiales"— eta beraiek eta beren familiek jasaten duten marjinazio soziala—. Beste aldetik, lekuz aldatuak zirenean C.O.P.E.L.eko partaideen bitartez, beste espetxe eta penal guztietara zabaltzen dituzte erakunde honen ideiak.

Antifasista eta antikapitalistatzat jotzen dute beren erakundea, zeren bi era hauetako zapalkuntzak dira gizartea desberdintasunez, marjinazioz eta opresioz betetzen dutenak.

Bere helburuak erabaki ondoren, Carabanchelgo COPELe legal erreibindikazio batzu aurrera eramaten hasten da —ofizial instantziak, espetxe-ko zuzendaritza eta "jefes de servicios"ekin elkarriketarik...— beste presoek erakunde honen funtsa azaltzeko. Gauza hauk lortzen dituztelarik, konfiantza haundia sortzen da presoek artean COPELekeko, zeren denen eskubideak defendatzeko erakundea dela konturatzten dira.

Modu honetan, COPEL zabaltzen da. Partaide eta sinpatizanteen artean egun Carabanchelen dauden preso gehienak parte hartzen dute. Dirua "biltzen da zigor geletan dauden alde, fiantzaz tikiak dituzten presoek alde, behartsu diren alde... Preso guztiak erabil dezaten biblioteca bat eratzen da. Hirugarren Galerian COPELeko batzu ordezkari direlarik. Komisiok ere gogor lan egiten dute, espetxeen barruan marjinatuak dauden egoera aztertzen: homosexualak. Erreformatorioko gazteak, lehen graduako penalen egoera, e.a. Azterketa hauk guz-

tiak elkarturik, dossier batzu eratzen dituzte.

Ekintza zuzena

Urtarrilaren erdian beste borroka molde bat eramatea erabakitzen dute: Erreformatorioan pistola bat galdu dela eta, zenbait gazte gogor zigorturik izaten dira. COPELe, erantzun gisan gose greba eta tailerren geldialdia eratzten du, presondegi hortako mila preso elkarturik. "Dirección General de Prisión"-ekoek ateratzen dituzten agirietan dato hauk ez dira agertzen, noski! Bost egun beranduago, eta inongo zigorrik ez dutela izango promesarekin greba bukatu egiten da.

Hil honen 27tik 28ko gauean, eskubitar erakunde batekin zer ikusia duten funtzionario batzu, presoek artean dituzten 10 "laguntzaile" bultzatzen dituzte COPELeko 3 partaidei sekulako egurra emateko —gaueko 11ak ziren, eta ordu hortan preso guztiak zelda itxien barruan egon behar dira—.

Beste aldetik "Dirección"-ek egun hoietan ardoa lortzeko erraztasun guztiak ematen dizkie presoek, modu honetan zenbait problema beren artean sortuko diren itxaropenarekin. Zoritxarrez— beraientzat— ezer ez da gertatzen.

Gauzak hola zirela eta, ofizial baimenarekin, Hirugarren Galerian Amnistiaren aldeko bilera bat egiten da. Bertan COPELeko azterketa eta helburuak agertzen dira.

Handik batzuetara espetxe-ko zuzendaritza aldatu egiten dute eta azaltzen den berriak COPELeko komisiobatekin elkarriketa bat izaten du, bere erreibindikazio guztiak ezagutuz. Promesa asko entzun zituzten zuzendarien aldetik.

Egun batetik bestera, Otsailaren 19ko gauean, 50 preso prebentiboak lekuz aldatuak izan ziren, sekulako egurra hartuz polizi armada eta funtzionarioen aldetik. Errepresio hau kontuan hartuz, COPELeko 26 partaidek beren beso eta uradailek ebaki-

tzen dituzte, eta ospitalera eramanez izaten direnean bertako terraza hartzen dute; beste 9 espetxe-ko terrazabaten jabe egiten dira, eta 300ek gose greba bat hasi.

Ospitalean daudenak,— zaurituak ez ahaztu— sekulako egurra hartuz ateratzen dituzte eta zigor gelatara eramanez izaten dira.

Kaleko ezjakina

Burges prentsak ez ditu "Dirección General de Prisiones"-ek ematen dizkion agiriak besterik argitaratzen. Bakarrik aldizkari batzu eta EL PAIS eta DIARIO 16ek ematen dute informazioa.

Preso eta ex-presoen familietako elkarteak Moratalazen enzerratzen dira solidaritatez, gose greba bat aurrera eramanez. Nahiz haurrak eta edadeko jendea tartean egon, sekulako egurra emanaz ateratzen ditu poliziak.

Espetxeen barruan errepresioak jarraitzen du. Preso asko beste penal batzuetara eramanez izaten dira, eta ehundaka egun zigor geletan egon beharrean gainera. COPELekoak amaika salaketa azaltzen saiatzen dira: tratu txarrak, bortxak, mediku laguntzaren falta, e.a.

Egun Carabanchel eta estatu espainoleko zenbait penalean dauden COPELeko partaideak tensioan jarraitzen dute, baina nahiz txantaje, bortxa, tratu txarrak hartu, borrokan jarraitzeko asmotan dabilta.

NATURA KONTUAN EDUKI BEHAR

Gaur egunean esaten dute naturaz nahi duguna egiten dugula. Baina hori esaten dutenak, jarri ahal dira pentsatzen, nor diren gizon horik. Beti berdin aipatzen da: "Gaur egun, gizarte honetan..." eta hori esan eta denok gustora. Nola gizartea guztiena den! Denon problema da. Bai problema bai denona, baina erabiltzekoan nork erabiltzen du? Bueno, hori beste problema bat da. Hor ez dugu sartu behar, gure jauntxoak edo oligarkak (nahi duzuen bezala), aserratu egiten gait dira. Eta horrela hartu dugu konzeptu bat esanez: Toki bat polita izan dadin, lehenik, gizon batzuek, joan behar dute, eta, beraiek nahi dutena egin behar dute. Eta gero, gu joango gara eskerrak ematera.

Hitzazurre honen bidez, argitu nahi dut gaur egunean modan dauden "pulmones". Baten batek baldin ez badaki, honelako definizio bat emango genioke: berezko (naturala) leku batzuk dira, baina nola gizarte kapitalista baten barruan sartuak dauden, toki hauk nahita nahi ez explotaririk daude. Baten batek esango du: "Ez naiz batere harritzen, langileoi ere hori bera gertatzen zaigu". Bai, jaunok, ados nago zuekin, baina langile zapalketaren aurka borrokan ari garen bezala, naturaren zapalketaren aurka ere borroka egin behar dugu. Hau alde batera utziz adibide bat jarri nahi nuke: Ezkarai. Bai, bai, adizkideok publizitateko lekuetan azaltzen da izen honekin: "Pulmón de los vascos". Orain "pulmón" eta lehenago ez? Zergatik hori? Ez dut ondo ulertzen. Hemen zer-edo-zer dago gordeta. Bai, bai badira gizon batzuk honelako definizioa emango luketenak "pulmón" hauetaz: teniseko pistaz, igeri tokiz, soinketarako zelaiz, bide ederrez (mendi puntaraino asfaltaturik), dendaz, zinemaz, hornituri dauden lekuak dira; badira mendiak ere. Bai, eh? Hori ez nekien! Ba, bai egia omen da, Baina baita honen atzetik edo aurretik nahi duzuen bezala badaude beste gauza batzuk ere. Hemen, honelako tokietan elkartzen dira klase bateko pertsonak, nahi dutena egiten dutenak. Berriro ere galdera bat: lehen ez ahal zen "pulmón"? Badirudi ezetz, gizon hauk toki honen jabe egin direnetik eta "título nobiliario" HAU eman diotenetik "pulmón" hau handitu egin da. Eta, leheritzen bada? Berdin da, guk badugu bada ez bada ere beste leku bat. Hau ari da ger-

tatzen egunero eta egiten ari garena da, papera eta tinta gastatu alferrik, zeren argi dago, gizon hauen alderdiak agiria egiterakoan, esaten dutela, borroka egingo dutela espekulazioaren aurka. Zer esan

horiei? Esaten zaie, baina herriaren hitza erabiltzen dute haizeak orbela bezala. Nik uste dut, gaur egun Euskadin alderdi politikoren batek gai hau sakondu egin beharko lukeela. Gainera jendea biltzeko posibilitate handiaz. Sail bat lortu behar luke, bestela Frantzia bezala talde edo alderdi ekolojista bat sortu beharko litzateke, eta borrokara. Baina ez dut uste garai egokia denik, talde aislatu batentzat, zeren hau izango litzateke ezkerari botoak kentzea eta ezkerre ez dago horretarako.

Nik artikulu honekin ez dut nahi sakondu eta ez gutxiago ere, baizik zer —edo— zer argitara herriaren aurrean. Eta bukatzeko oihu bat: NATURAREN ZAPALKETAREN AURKA.

PELLO

HOTS!

Billabonako ikastolan hiru irakasle behar dira datorren ikasturterako. Interesaturik daudenek dei bezate 691849 telefonora eta Arantzaz galdegin.

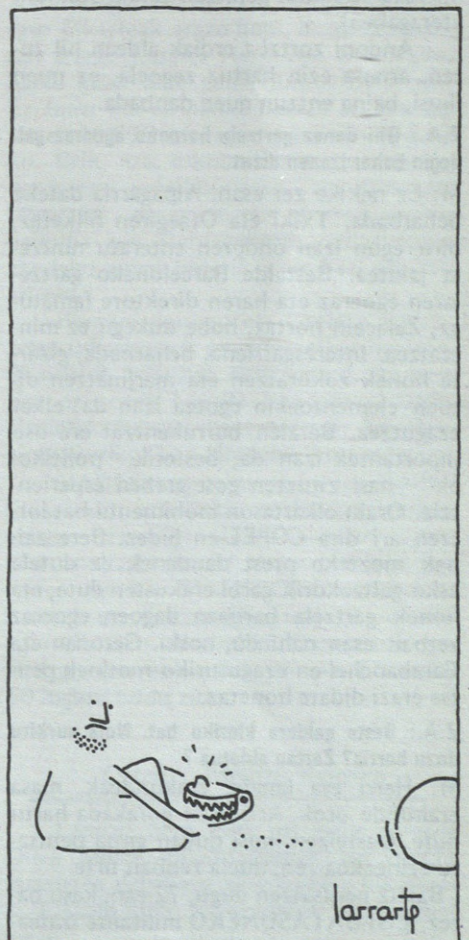
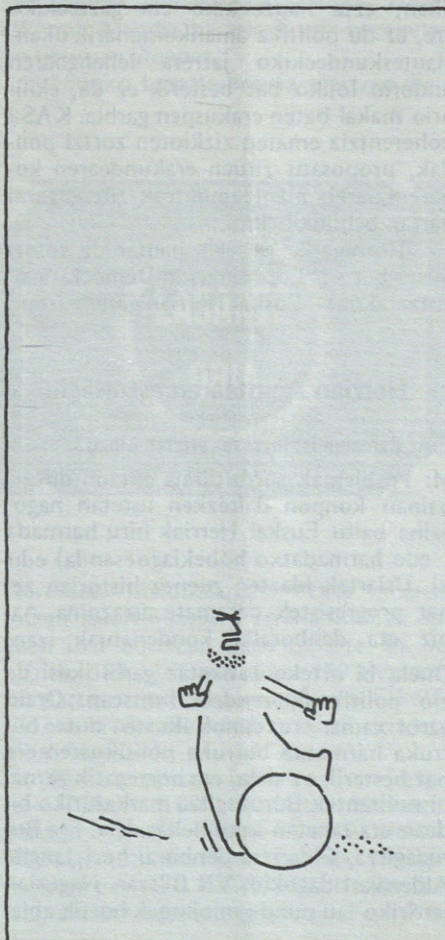
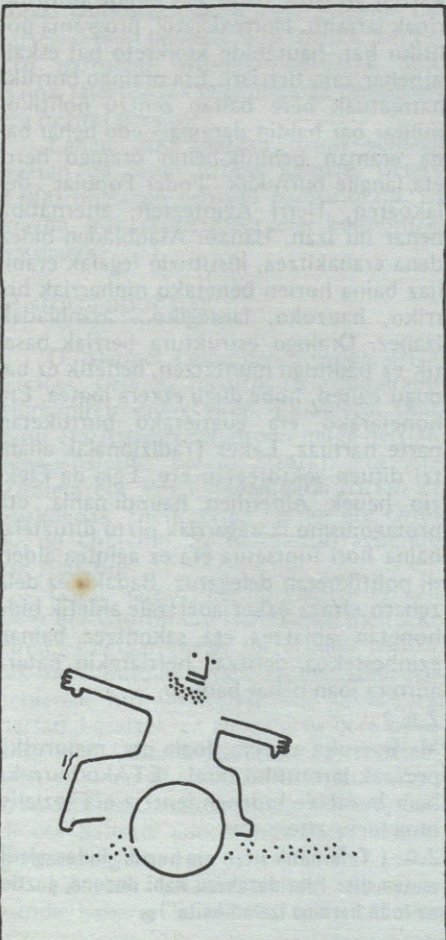
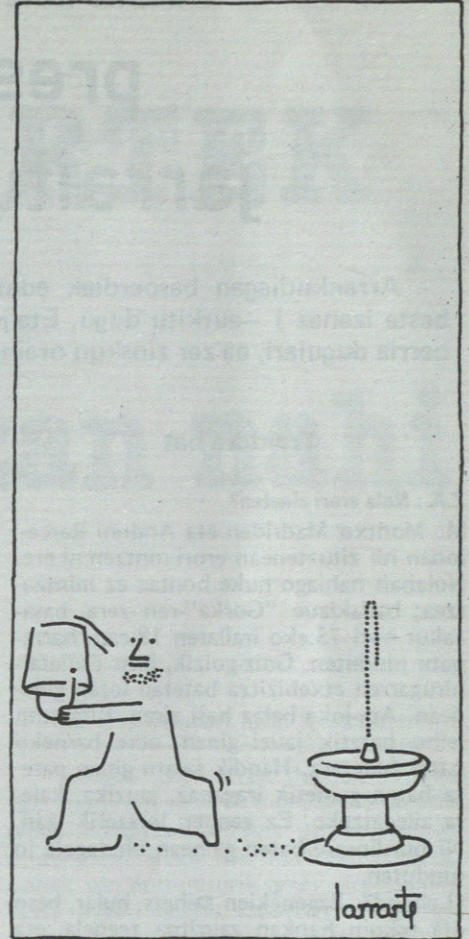
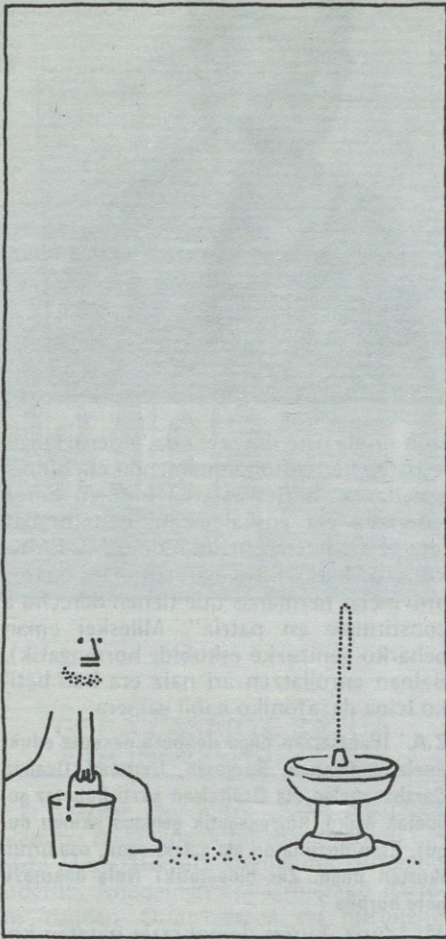
Iruineako zezen-plazan, uztailaren 2an, iluntzeko 8etan Inazio Perurena leitzarra munduko marka gainditzen saiatuko da, esku batez berrehun kiloko harria jasoaz. Ondoren jaialdi bat izanen da Urko, Gorka Knör, Pantxo eta Peio eta Iruineako Udaletxeko dantzariekin. "Arturo Kanpion" euskal akademiaren alde antolatu da saio hau.

Asteasun, uztailaren 1ean, gaueko 10etan, "Oskorri"ren errezitala. Ondoren dantzaldia "Xaxi" taldearekin. Jaialdia kioskoa puskatu zenean zauritua gertatu zen mutilaren alde da.

Basaurin uztailaren 3an, 12 orduz herrikoi jaia: haizkolarik, harrija-sotzaileak, soka-tira, txinga-erute, trikitixa, dantzariak, dultzaineroak... eguadiko 12etan hasita, Arunduagan.

— arratsaldeko 7etan jaialdia hauek parte hartuko dutelarik: Pi de la Serra, Miro Casabella, Tomas Bosque (Aragoikoa), Maite Idirin, Pantxo eta Peio, "Oihartzunak" eta Gorka Knör kantariak; Arcitio, Intxaurraga, Mugartegi eta Agirre bertsolariak; Xuberuko dantzariak, dultzaineroak, Arizko txistulariak eta trikitixak.

Antolatzaile: "Basozelai" haurtzaindegia, "Ariz" ikastola eta "Kakalu".

presoak jarraituko dira

Arrankudiagan basoerdiak edaten ari ginela "Mario" ("Apolonio" beste izenez) —aurkitu dugu. Eta joan gara harengana, gartzelatik irten berria dugulari, ea zer zioskun oraingo giro nahastekatu honetaz.

Traidore bat

Z.A.: Nola erori zineten?

M: Montxo Madriden eta Andoni Barcelonan hil zituztenean erori nintzen ni ere. Nolabait nahiago nuke hontaz ez mintzatzea; badakizue "Gorka"-ren zera, basazakur hori 75.eko irailaren 18.ean harra-patu ninduten. Goiz-goizik, bost érdietan hirugarren etxebizitza batetan lotan gine-n. Ate-joka balaz hasi ziren. Bitartean leiho batetik jauzi ginen, etxe barneko patio batetara. Handik saiatu ginen pare-ta baten gainetik iraganaz, jauzika, kale-ra ailegatzeko. Ez genuen lortzerik izan. Ni burdinsare baten gainean nindagola jo ninduten.

(Lehendik bagenekien saiheits, bular, beso eta eskuin hankan zauritua zegoela, eta mitraila apur bat geratzen zaiola oraindik ateragabea).

Andoni zortzi t'erdia aldean hil zu-ten, arnasa ezin hartuz zegoela, ez nuen ikusi, baina entzun nuen danbada.

Z.A.: Ohi denez gartzela barneko egoeraz gal-degin behar izanen dizut.

M: Ez nekike zer esan. Aipagarria dateke beharbada, Txiki eta Otaegiren hilketaz, hiru egun izan ondoren enteratu nintze-la jakitea. Bestalde Barcelonako gartzela-ren egoeraz eta haren direktore famatu-az, Zalacain hortaz, hobe dukegu ez min-tzatzea. Interesgarriena, beharbada, gizar-te honek zokoratzen eta marjina-tzen di-tuen elementoe-kin egotea izan da; elkar ezagutzea. Beraien burrukentzat ere oso inportantea izan da, bestetik, "politik-ek" hasi zituzten gose-greben esperien-tzia. Orain elkartasun mobimentu bat lor-tzen ari dira COPEL-en bidez. Bere zai-nak mozteko prest daudenek ez dutela asko galtzekorik garbi erakusten dute, eta honek gartzela barnean dagoen egoeraz zerbait esan nahi du, noski. Geronan eta Carabanchel-en ezaguturiko motinek pen-tsa erazi didate honetaz.

Z.A.: Beste galdera klasiko bat. Nola aurkitu duzu herria? Zertan aldatua?

M: Herri eta langile erakundeak, masa erakunde orok, kristoren gorakada hartu dute. Gasteizen ikusi dudun giroa pentsa-tu-ezinezkoa zen, duela zenbait urte. (Baietz pentsatzen dugu, 72.ean, kasu ba-tez, EGI-BATASUNeko militante izatea-

rren hiru hilabete gartzelan bete zuenean "Mariok").

KAS-ek inoiz ez du politika amankomunik ukan

Z.A.: Hauteskunderaz?

M: Atzo irten nintzen eta, egia esan, ez naiz gehiegi aklatzen.

Z.A.:...

M: Zenbaitek KAS-eko haukestaz dihar-dute "factum" balitz eta erruak bota-tzen elkarri. Benetan ahanzkorrak ditu-gu lagun horik. Nola ez diren oroitzen KAS-eko oinharritzko ponduak onhartze-ko galdu zen denbora? Eta, azkenean, Txiki eta Otaegiren Kanpainak ekarri zu-ela, halabeharrez, batasun pittin bat? KASEk inoiz ez du langile politikarik ukan, ezta hauzoekiko eta gazteekiko ere, ez du politika amankomunarik ukan. Hauteskundera jarrera lehengoaren ondorio lojiko bat besterik ez da, ekili-brio makal baten erakuspen garbia. KAS-i koherentzia ematen zizkioten zortzi pon-dak, proposatu zituen erakundearen ko-herentziaren planteamoldeak ziren, garai hartan behinik-behin.

Horregatik ez zen hautabide refor-mista bat —("Coordinación Democrática" antzerakoa)— Euskal Herrian garaile irten.

Herrian Agintearen estrategia

Z.A.: Berezien istiluari zer erizten diozu?

M: Problema sortu direla entzun dut, baina konpon daitezken ustetan nago; ezina baitu Euskal Herriak hiru harmada (edo harmadatxo hobekiagoesanda) edu-ki. Uriartek idazten zuenez historian ze-har progresistek daramate arrazoina, na-hiz eta denboralki kondenatuak izan.

Duela bi urteko zatiketaz garbi ikusi da zio politikoa zeudela funtsean. Orain garbi xamar ere, denok ikusten dute, bu-rruka harmatua burruka politikoa era bat besterik ez dela, eta horregatik zerna-hi militante Buruzagitza markaturiko bi-dean eta lanetan aritu behar dela. Eta Bu-ruzagitza, Gidaritza denboral hori, langile Alderdiari dagokio. VII Biltzar Nagusian jarririk lau puntu minimoak hortik abia-

tzen direla uste dut, zera da, alderdi langi-le baten barne-funtzionamendu eta home-geneitatea, burjes estatua harmen bidez lehertzea eta euskal estatu berbatu bat (eta ez Orduñan entzun nionez MC-EMK-ko bati, bart, mitin batetan: "las cuatro provincias hermanas que tienen derecho a constituirse en patria". Milesker eman beharko genituzke eskubide horregatik). Baina enroilatzen ari naiz eta hau beti-ko leloa da; afoniko nabil gainera.

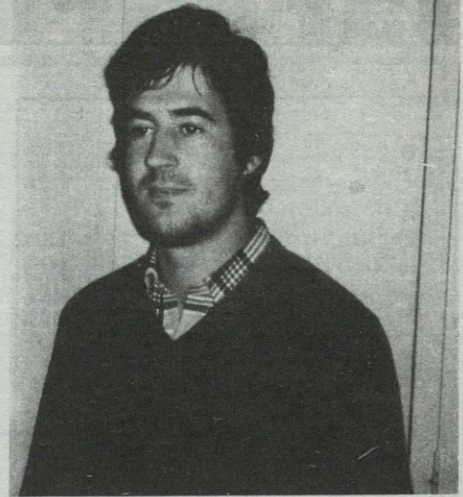
Z.A.: (Pentsatzen dugu denbora dextente eduki duela Barcelonan, Burgosen, Geronan, Ocañan, Carabanchelen eta Ospitalean guzti honetaz go-goetak egiko, horrexegatik gehiago ekinen du-gu). Esan duzuna on ala gaizki egon, oso urrun ikusten dugu. Zer bideetatik? Nola dakusazu gure hurbila?

M: Iduriz, burjes demokrazia batetan ko-katzen ari gara, nahiz eta molde autorita-rioak jarraitu. Horrexegatik, programa po-litiko bat, hautabide konkretu bat eskai-nibehar zaio herriari. Eta oraingo burruka harmatuak bere baitan zentzu politik-omilitar bat baldin darama—edo behar ba-da eraman behinik-behin oraingo herri eta langile burrukak "Poder Popular" de-lakoaren, Herri Agintearen, alternatiba behar du izan. Hauxe: Asanbladen bidez dena erabakitzea, instituzio legalak erabi-liaz baina horien benetako oinharriak he-rriko, hauzoko, lantegiko... asanbladak izanez. Oraingo estruktura berriak base-tik ez baditugu muntatzen, behetik ez ba-dugu egiten, hobe dugu etxera joatea. Eta honetarako era guztietako burruketa-n parte hartuaz, Ezker Tradizionalak ahan-tzi dituen sektoreetan ere. Egia da Elek-zio hauek Alderdien haundi-nahia, eta protagonismo ikaragarriak piztu dituztela, baina hori funtsatua eta ez agintea alder-di politikoetan delegatuz. Badakizue dela zeharo erraza ezker abertzale aldetik bide honetan abiatzea eta sakontzea baina ezinbestekoa deritzat herriarekin batera aurrera joan behar badugu.

Z.A.:?

M: Burruka aurrera doala eta, maluros-ki, presoak jarraituko direla, ETAko burruka bera bezalaxe independentzia eta sozialis-moa lortu arte.

Z.A.: (Tafernatik irten eta hortik gindoazelarik esaten dit: "Jar dezakezu nahi duzuna, guztio-na roilo berdina izaten baita")●

GORA LASARTE BATUA ETA INDEPENDIENTEA

Azkorte menditik Santa Barbara mendira doan lepoak sakabanatzen du Lasarte Urnietatik eta Hernanitik. Andoain aldetik Andoingo eta Urnietako partean dagoen Oria hauzoa du hurbilenik. Usurbil aldetik Oria hibaiairekin egiten du topo. Donostia aldetik Añorgarekin. Lasartek dituen mugarik onartuenak San Pedro parrokiak zituenak berberak dira. Baina lasartearrek Oria hibaiaz bestaldera ere begiratzen dute.

Lehen 200 urtetan baino gehiago hazten da orain urtero Lasarte. Urtero 1.000 bizilagun gehiago baditu orain. Ur arazoa, irakaskuntza eta abar konpontzeko dauzka.

Historia apur bat

D. Manuel Lekuonak dioenez, artzai garaian, Urumea hibaitik Oria hibaiairaino Hernaniren sailak ziren. Ekialdetik Oiar-tzun eta Astigarraga zituen muga-herriak. Mendebaletik, berriz Zizurkil eta Aia. Zubieta eta San Esteban garai hartan Zizurkilgoak ziren. Gaur bertan ere Oriok ez du Oria hibaiaz bestaldean aginpiderik Aiak du.

Garai hartan, beraz, Lasarte ez ezik Orio eta Usurbil ere Hernaniren mendeko ziren. 1371garrenean lortu zuen Usurbilek bere buruaren jabe izatea. Hauzorik gehienak hiri bihurtzen hasi ziren garai hartan Lasartek ez zuen lortu bere buruaren jabe izaterik. Lasartek "errekartea" esan nahi du D. Manuel Lekuonaren iriziz. Eta egia esateko, Oria hibaia, Loidi eta Saltsate edo Mendaro errekek inguraturiko lurra zen.

Lasarteri batasuna eman dion erakunde bakarra San Pedro parrokia izan

da. 1569garren urteaz geroztik, behintzat. Nahiz eta meza entzuteko askoz ere lehenagotik eliza hori izan, urte horretan egin bait zuten parrokia.

1733garrenean 220 eliztar zituen Lasartek. 1807an zegoen bikarioak zioenez "maizter triste batzuk" ziren lasartearrak, "maizter pobre eta baserritar behartsu batzuk". 1848rako zerbait gehiago hazia zen Lasarte "ola eta olaetxeetako" lanari eskerrak Mendia bikarioak eliz-kontueta-ko liburuan dioenez.

1860ko Lasarte honela agertzen digu

Gorosabel historialariak: "Oria hibaiair lotzen zaion Mendaro erreka ondoan dagoen ibar ederrean dago Lasarte. Ez du udalik. 583 bizilagun ditu: 450 Hernani, ko partean eta 133 Urnietakoan. Eskolarrak ere ez du. Bai, orde, burni, irin eta oihal fabrikarik".

Piskana piskana hazten ari zen Lasarte. 1920an 1.600 bizilagun bazituen. 1960an oraindik 3.000 besterik ez zituen. Baina geroztik ikaragarri hazi da. 1968garrenean bazituen 10.000. Gaurregun, berriz, 20.000 ingurura iritsi da.

Bere buruaren jabe izan nahi

Jendeak gogoratzen duenez 1936an egin zuten lasartearrek udala sortu nahirik lehen ekinaldia. Leizaola jaunak eraman omen zuen arazo hau Madrilgo gortera. Lanak oso aurreraturik omen ziren. Baina beste askori bezala Lasarteri ere gerrak debekatu zion bere buruaren jabe izatea.

1968garrenean ekin zion berriro Guraso Elkarteak arazo honi. Beste lan askoren artean Lasarte Herri edo Udal egitea hartu zuen bere gain Guraso Elkarteak. Ez buru eta ez hanka hazten ari zen Lasarte. 10.000 bizilagun bazituen ordurako. Urik, eza, eskolarik eza, txunkundaririk eza; anbulatoriaren, telefono eta telegrafo etxearen eta abarren premia haundia zen. Berdegunerik, jolaslekurik eta leku zabal librerik gabe hazi eta hazi ari zen.

Hernani partean eta Urnietan partean ziren udalgizonak ez zuten elkar hartzen. Bi udalok bakoitza bere aldetik eta bere gisa ari ziren Lasarte hondatuz hazten. Urnietak bazuen bere alderdirako plan-gintza orokor bat. Hernanik hori ere ez.

SIADCoren esku utzi zuen Guraso Elkarteak azterketa sozio-ekonomikoa egitea. Lasarteko elkarte guztien laguntza enkueta sakon samar bat hasi zen egiten herrian. SIADCO, Lasarteko elkarteak eta Guraso Elkarteak bilera asko egin zituzten elkarrekin. Gazteriaren gain izan zen enkuetak biltzea. Ehuneko 60 inguru bildu ziren.

Oltra Molto Kontra

Lanean bero ari ziren garaian Oltra Molto gobernadoreak lan hartan jarraitzea debekatu zion Guraso Elkarteari. Elkarte honi "ez zegokion lana" omen

zen aitzakiz galera zion 1968garren e-kainaren 27an.

"Estado de Excepción" lege zigorturik zen orduan Gipuzkoa. Jende asko harrrapatu eta giltzaperatu zuten. Mordoska bat Euskal Herriko Espainiako Probintzi-etara eraman zen.

Oltra Molto ez zen berrikerako go-bernadorea. Hala ere berarekin hizketatzea erabaki zuten Jose Luis Navarro Gu-raso Elkarteko lehendakariak, D. Migel Olaziregi parrokoak eta Lasagabaster Siadecoko abogaduak. Oraindik gogoan du-te gobernadore haren bekozkoa. "Oso elkarriketa gogorra izan zen" diote. Gu-raso Elkarteari ez omen zegokion honela-ko lanik. Diotenez "oso gaizki informatua zegoen".

Hirugarren aldia

1976garrenean ekin zion zenbaitek berriro arazo honi. Firma biltze bat egin zen. 2.500 inguru bildu omen ziren.

Geroztik Guraso Elkartea ere sartu da lan horretan. Egiten ari diren lanen berri emanaz "Lasarte" zinegelan batza-rre bat egin zen. Legegizon, arkitektu eta soziologo batzuk mintzatu zitzaizki-on herriari.

Borrokaren bidez lortuko dutela udal izatea esan zieten lasartearrei. Soluziobi-deez hitzegitera baino gehiago jendea be-rotzera etorri ziren.

Firma biltzeari, informeak egiteari eta aldamenetako udaletxeetako gizeonekin harremanak izateari ekin behar ziote-la esan zuten.

Udalgizonen iritziak

Usurbilgo Alkatearen eta alkateor-dezkoaren iritziak, Usurbilek ez du LA-SARTE izeneko haurorik. Urnietak eta Hernanik dute izen horretako haurorik. Bruño eta Aizpurua, Usurbilgo udalgi-zonen iritziak Lasartek badu, Usurbili ezer kendu gabe, udal izateko eta bere

etorkizuna moldatzeko hainbat leku.

Usurbildarron ustez lasartearren errazkeriaz eta utzikeraiaz egiten dira La-sarten alderebeskeria asko. Urnietak eta Hernani parteetako udalgizonek ere badu-te errurik.

Patxi Izagirre Urnietako alkatearen ustez, berriz, Lasartek Donostiari hipo-dromoa eta Usurbili beste zenbait sail har-tu, gabe Lasartek ez du udal izateko hain-bat lur. Urnietako udala, aldiz, oso motz eta karga haundiekin geratuño litzateke Oria eta Lasarte kenduz.

Bi astakeria izugarri

Lehengo golf lekuan 7.500 bizilagun-entzat eta Orain bete 6.000rentzat etxe-ak egitera doaz, udaletxeen iritziaren aur-ka. Lehenengo tokian Gipuzkoako demo-krata-kristau taldearen batek izan behar du interesik; bigarreanean berriz Opuseko batek. "Ministerio de la Vivienda" dela-koak baiezkoa eman die bi etxe sail hauei, berak erabaki behar bait du hauzia, etxe-ak bi Udalen menpean dauden lekuan egin behar direnean.

Astakeria horren kontra gogor altxa-tu beharko lukete lasartearrek.

Udal izatea lortzealuzak joko dio Lasarteri. Bienbitartean Urnietak eta Hernaniko parteetako udalgizonek, elkartek eta lasartearrek "Entidad Municipal Me-tropolitana" egin beharko lukete Lasarte. Gehiago ezin atzeratu daitezkeen premi-ei erantzuteko Batzorde bat akeratu eta izendatzeko bidea emango lieke Erakunde horrek.

Eta zenbait arazo bailara mailan era-baki eta konpondu beharko litzukete ikastolarekin egin den bezala. Profesio es-kola, BUP eta abar jartzeko, urak ekartze-ko eta abarretarako.

BAZTAN: USADIO ZAHARRAK

Baztango ballean ere beste leku gehie-netan bezala baditugu geure arazoak; he-mengoan artean kezkek sortzen dituzte-nak eta eztabaidak ere baztandarren esku-bideak zuzendu beharrez. Hamabost herri eta Udaletxe bakarra denentzat; guk Ba-lleko Etxea deitzen diogu. Balleko Al-katea eta Kontseiluko gizeonek osatzen dute Udaletxearen Agintea. Hortaz gaine-ra herri bakoitzak badu bere alkatea edo "Jurado", baztandarrok "Herriko Alka-tea" deitzen diogu. Baztango arazo ge-hienak Kontseilukoak erabakitzen dituz-te, baina garrantzi edo inportantzia haun-dikoak, Batzarre Nagusiak erabakitzen di-tu. Batzarre Nagusia osatzen dutenak di-ra: Kontseiluko jaunak (bederatzi gizon), hamabost herrietako "Jurado" edo Herri-ko Alkate eta lau "Juntero" (Baztango lau eskualdetakoak), denen Buru Balleko Alkatea dutela. Batzarre Nagusi hauek ur-tean lau aldiz egiten dira (zenbait aldiz ge-hiago ere bai).

Herri bakoitzak ere badu bere Batzarre berezia. Hemen herriko arazoak erabil-tzen dira; herria zerbaiten beharretan ba-dago, Herriko alkatea hautatu beharra de-la edo beste gauza interesgarrien bat era-baki behar dela eta abar. Gero batzarreta-ko erabakiak Balleko Kontseilura igortzen dira, herrietako eskariak aztertu eta era-baki ditzaten. Herrietako batzarreetan fa-miliako nagusiek bakarrik dute "botoa" eta beste gainerako guzkie ez.

Joan den Abenduan Elizondon egini-kako batzarre batean erabaki zuten Ba-lleko Batzarre Nagusira eskatzea herrieta-ko batzarreetan 21 urtetik gorako baz-tandar guren 11an) ohitura den bezala ospatu zen Batzarre Nagusia eta Elizon-don erabakitako eskaria aurkeztu ere. Batzarreko Herri-Gizonean artean botoak eginik gauzak lehenago bezala gelditu di-ra; lehenagoko legearen aldekoak irabazi-rik, 25 "boto" beren alde, bat bakarrik kontra zutelarik. Hortaz bada hemendik aurrera ere herrietako batzarreetan "fami-liako buru" edo "cabezas de familia" delakoak bakarrik erabiliko dute "bo-toa".

Izan dira eztabaidak eta eritzi askota-ko solasak. Ari izenak dira liburutegie-tan kondairaren agiriak aztertzen, eta gauza izteregarriak agertu dira.

1397ko urtean Nafarroako Karlos III erregeak ohorezko izendatzeak egin zi-tuen, Baztango jendeei "Fidalgos" eta "Infanzones" izen ohoragarriak ezarriaz.

1544- 1663- 1667- 1832-ko agirieta-n ez dute behin ere aipatzen "famili bu-ruak" edo "cabezas de familia" baina bai agertzen dira "vecinos" eta holako izen batzu.

1926 garrango urtean "ordenanzas" deitutako legeak aldatu ziren eta zenbait aldakuntzaren artean herrietako batza-rreetako hauteskundeetako legeak ere; hau da; "familiako buruek" edo "cabezas de familia" delakoak bakarrik izanen du-tela hautemenaren eskubidea.

MARIANO IZETA

EUSKAL PRENTSA

EUSKALDUNON HITZA

Bai. Hori egia dela frogatu diguzue. ZERUKO ARGIAk aurrera daraman kanpainari erantzun bait diozue. Bai, garbi azaldu da euskal prentsa on eta prestijiotsu baten alde zaudetela. Gure akats guztiak alde batera utziz, zuen laguntza esku zabal eman diguzue. Eskerrik asko.

Badakigu orain arte bakarrik batzu erantzun duzuela. Baina ziur gaude beste askok eta askok, zuen exenplua ikusirik, beren diru laguntza emango digutela.

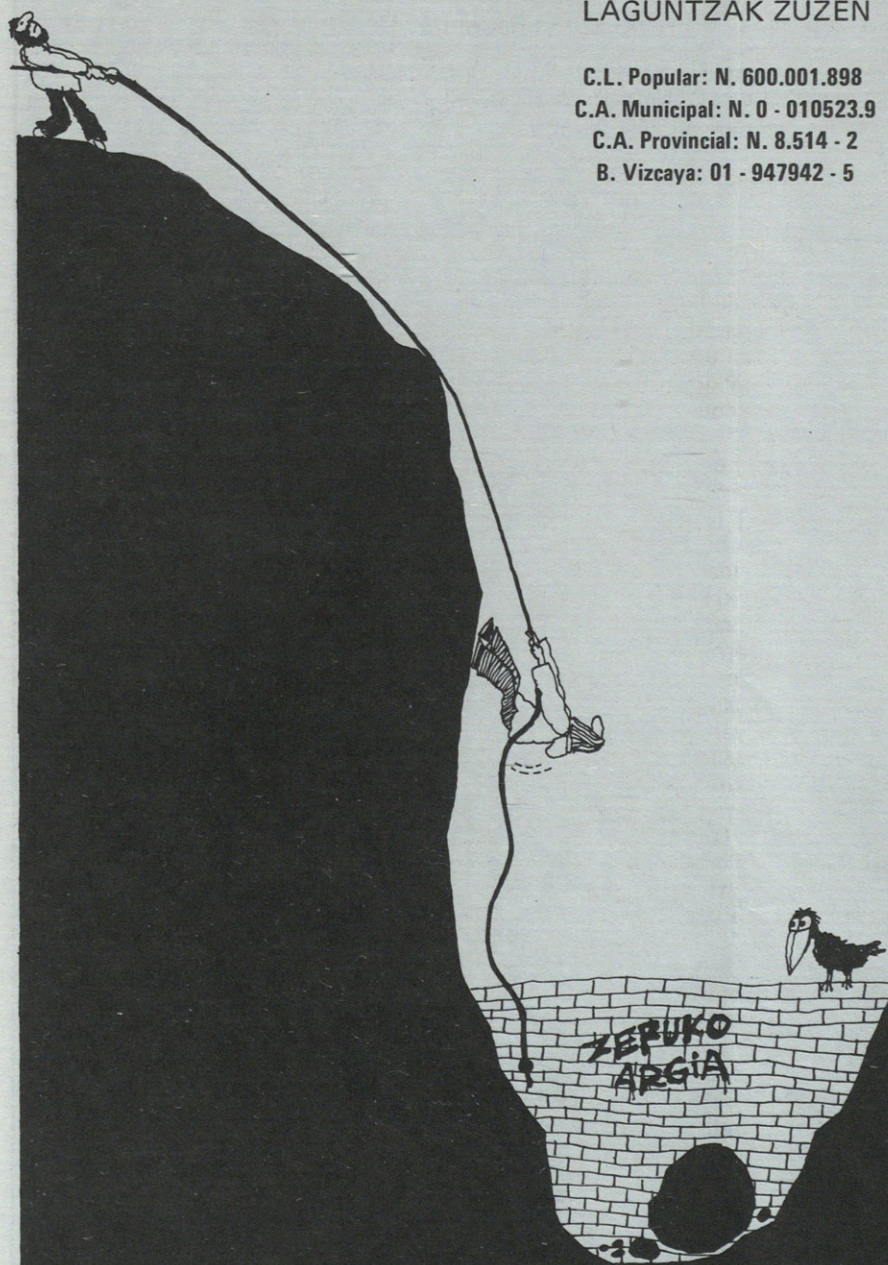
LAGUNTZAK ZUZEN

C.L. Popular: N. 600.001.898

C.A. Municipal: N. 0 - 010523.9

C.A. Provincial: N. 8.514 - 2

B. Vizcaya: 01 - 947942 - 5

LOIOLAKO HERRI IRRATIA

1961: Herriak sortu zuen
1966: Herriak berpiztu zuen
1977: Herriak jasoko du

Entzun egunoro gure saioa, eguerdiko 12,30etatik ordubatera
Bilboko Herri Irratian (F.M.)
Donostiako Herri Irratian (O.M. eta F.M.)

Laguntzak zuzen itzazu aurrezki kutxa hauetara:

Donostiako Aurrezki Kutxa Munizipala: c/c 0/071786.8
Gipuzkoako Aurrezki Kutxa Probintziala: c/c 209659 - 2
Lan Kide Aurrezki: c/c 20.0. 00759-9

PEDAGOGI BERRIA,

NUN OTE ?

Aspalditxo hontan, PEDAGOGIAZ asko hitzegiten da..

Ikastolari dagokion elemento garrantzitsuenetako bat denez, maiz erabiltzen dugun HITZA da hori.

Baina, HITZA aipatzen dudanean norbaitek esanen baluke SORKUNDEA erabili beharko litzatekela eta ez HITZA hutsik, guztiz ados egonen nintzakela berarekin esanen nioke.

Ikastola berezi batean gertakizun bat dela medio, ausartu naiz hau idazten.

Badirudi, haur bat maila batetik bestera pasatzeko ezartzen den baldintza nagusia edo erabiltzen den irizbidea HAURRAREN ADINA dela.

Ez dakit irizbide bakarra izanen den, ala beste batzuen artean, nagusia; edo bestela, haur guztiek bete behar duten BALDINTZA bakarra.

Dena dela, nik aipatu nahi dudana, zera da: HEZIKETA. EZ naiz jakintsu bat eta nere asmoa oso xinplea da: hortaz (lojika erabiliaz) pentsatzen dudana, esan nahi dizuet.

"NORMAS DE OBLIGADO CUMPLIMIENTO" delakoan kriteriopean bizi beharra izan dugunok, badugu halako esperientzi mordo bat hortaz mintzatze-ko.

Egun, denok DEMOKRAZIA, OBJETIBOTASUN, ASKATASUNA, GIZARTE ASKATUA e.a., ahoz-ahoz erabiltzen ditugun HITZAK dira.

Beldur naiz ez ote ditugun erabiltzen, ezer gutxi jakin gabe IRIZBIDE horien praktikotasunaz, eguneroko gauzetan eta arlo bakoitzean. (Ez dut uste, ingungo Unibertsitatera joan beharko denik, holako gauzari buruz, iritzi garbi batzu izateko).

Adibidez, har dezagun IRAKAS-KUNTZA eta bereziki IKASTOLA.

Azko hitzegiten da (dugu), irakas-kuntza librea behar duela izan; haurra motibatuz, behetik gorako pedagogi di-
rektoa aplikatu behar dela.

Haurra, gai batetaz motibatuta dagoelarik eta gai hortaz JAKIN BEHARRA sortzen zaiolarik, erakutsi behar omen zaio IKASTEN.

Orduan garbi ikusten dena, zera da: HAURRA dela protagonista.

Kasu honetan, ADINAK ez du LE-

HENTASUNIK, HAUR HORREN HELDUTASUN-MAILAK baizik. Maixu-andereñoek jakin beharko lukete, haurra NOIZ dagoen prestatuta edo zenbaiterainoko HELDUTASUNA duen, beste maila batetara pasatzeko. Hau da jakin beharko luketena: zer arlotan motibatuta dagoen eta zer nolako motibazioak diren IKASTEKO; gehiago: zein neurritako beharrak dituen IKASTEKO.

Adinak, bere garrantzi haundi dela ezin uka. Baina ez dut uste HORTAN BAKARRIK finka dezakegunik, haur batentzat hain garrantzitsua den ERASAKIA.

Noiz ote dago haur bat prestatuta, idazten ikasteko? Irakurtzen hasteko? Musika, matematika, kondaira? e.a.

Ez dut uste, ERRAZTASUNAREN izenean "normatiba" formal bat erabili beharko denik hortako. Edo bestela INJUSTIZI latz batean erortzeko arrixkua daukagu, gure ikastoletan.

Guk ezagutu izan ditugun eskola pribatu edo "publikoetan". (Frankist eskoletan) ere, holako irizbideak erabili izan ohi ziren gu, haurrak ginelarik, "hezitze-ko".

Bestalde, garbi dago ERREZAGOA dela holako sixtina baten inguruan, IRAKASKUNTZA estrukturatzea; baina, hori ote dugu guk nahi dugun GIZON BERRIA lortzeko sixtina egokiena? ala HAURREN HELDUTASUNEAN finka dezakegun PEDAGOGI lojiko bat behar dugu...

Gure denboran, problema honi erantzuteko formula bazen: ADINA GERTATATZEA.

Ez nuke nahi, hori gure ikastolatan gertatzerik. Egun ere, haur asko bada bere lagunak baino HELDUAGOAK direnak nahiz eta gazteagoak izan. Zer egin behar da haur hoiekin?

Segur naiz, FRANCO zaharra hil zela benetan, baina hark utzitako arrakastak jarraitzen du nonbait.

Esaera zaharrak dioen bezala: PUTZA uste... eta KAKA izaki.

XALBARDIN

AURTEN IRUINEAN

Aurtengo Udako Euskal Unibertsitatea Iruinean egingen da; eta horren berri lau haizetara hedatzeko bildu ginduzten antolatzaileek. J.M. Satrustegi Euskaltzaindia aldetik, L.M. Bandres "Elhuyar" aldetik eta Martin Orbe U.E.U. bereko aldetik aritu ziren hortaz.

Satrustegik: "nafar bezela gure poza adierazi "hemen egiten delako eta Euskaltzaindiaren babes eta laguntza osoa zedukala U.E.U.k azpimarkatu zuen, halaber kultural mailan harreman hestuetan ibiltzeko beharra, zeren "gutxi eta banatuak ezer ez egiteko bidea bait-litzateke". Bandresen historia apur bat egin zuen. 1971 eta 1972.ean Baionako "kultural asteak" 1973. eta 1974.ean Donibane Lohitzunean "Maurice Ravel" lizeoan eginiko "Udako Euskal Unibertsitateak" eta horren jarraipena 1975. eta 1976.ean Uztaritzen. Lehenbiziko urtean ehun lagun inguru bildu bazen, ia bostehun baino gehiago egon zen. Solas optimista zeharo batez, urteko fruituak han ikusten direla eman zigun aditzera. Hortan, agian; talde laguntzaile anitzen: EKM, EKT, Jakin, SIADCO, IKAS, - lehengo urteotan antolatzaile nagusia - RSVAP... lana kokatzen baita. Iruinera joateaz arrazoin praktikoak nola finantziamentuak gertatu bide ziren nagusi. Garbi gelditu zen, honetaz landa, lekua ez dela iraunkorra eta geroak markatuko dituela beste lekuak. M. Orbe U.E.U.ren eginkizuna ez dela urtearen zehar ematen den osagarria, ordezkoa baizik esan zuen, aipatuz, bide batez, izandako problemak: legalitate aldetik baimenaren luzamendua; bestelako eta betiko diru kontuak. Jakin-ek eginiko kritikaz egin zuen aipu, alegia, Euskal Unibertsitatearen gaia ez ukitzean, "Tribuna" direlako alditan. Nolabait, beraiek prestatuko dute zer bait hortaz. Euskal kultur munduan gertatzen ohi denez, azkenean, dei bat egin zen antolakundeei laguntza eman dezaten, posible dadin Udako Euskal Unibertsitatea egitea.

bilboko konserbatorioa eta orkesta

**MUSIKA IRAKASKUNTZARA!
PIRFANO ETA JUNTAKOAK
KANPORA!**

Bada denbora Bilboko egunkarietan Orkestaren hauzia azaltzen zela. Soldataren gorabeherak ziren Orkesta, hainbat denboran, kinkan eduki zutenak baina, ez da hor gelditzen gaur musikak duen arazoa. Konserbatorioko ikasleek badute zer esanik. Musikak gaurko gizartean duen zeregina planteatzen da. Irakaskuntzan behar duen (eta ez duen) lekua eta garrantzia. Musika ikasketa beraren salaketa. Estructuratuta dagoen moduan, zer funtzio betetzen du: Bere lana euskal Herriari begira ahal dago? Egunoro pasatzen denarekin zer ikusirik ba ahal du? Galdera hau ei erantzunez gero, Konserbatorioko ikasleek dioten bezala, marginatua dagoela konturatzen da bat. Goiko interes batzuei lorturik jarraitzen duela, alegia.

Konserbatorioan 13 urtez ikasten egon ondoren, lizenziatura hartzeko posibilitaderik ez dute. Prestigio gabeko diplomatu tituluaz kontent geldituko dira irterarik gabe aurkitzen direlarik.

Beraiek esan bezala, beren problemak musika instituzio biek dituzten arazoekin lotzen dira bete beterik.

1. KONSERBATORIOA.—

— Eskuz izendaturiko irakaslego inkompetentea dago gehiena.

— Tresnen ahulezi izugarria.

— Ikasleek klaustroan ezin dute hankarik ere sartu.

— Ezer egin eta musikaz ez dakien Zuzendaritza "mafia" dago (Zuzendaria eta Gobernu Junta).

— Euskadiko Herriarekin loturarik ez duen elite baten eskuetan dago musika, hau izanik musikalariei lanaren helbide eta norentzakoa.

2. ORKESTA.—

— Musikalariak parregarritzko (10.000 ptako) soldatak hartzen dituzte. Beren errei-bindikazioen aurrean, Patronatoak orkesta desegin zuen. Orduan... bihotz oneko aingerua agertu zen, "bere" patrikatik mi-

loi batzuk emanez. Honela, parzialki konpondu besterik ez zen egin. "Aingeru" hori Olarra jauna omen zen.

— Baina, musikaren arte alderdiko arazak tinko jarraitzen du. Orkesta zeraman beherakada zuzentzeko ez da gaurko zuzendari titularra hobekien eta kapazitatezko; horretarako, kalitatezko eta kapazitatedun gizona behar du. Pirfano jaunak ez du horrelakorik erakutsi, oraindik behintzat.

Ikasleek diotenez, ez da kasuaitatea Konserbatorio eta Orkestaren zuzendaritza esku batean egotea: Pirfano jaunaren gan. Musikal egoera eta era berean, arazo honi lehen irtera emateko, Pirfanoren dimisioa eskatzen da. Ez dago beste biderik musika bere lekuan jarriaz joateko.

J. LARRAÑAGA

Ez Merkonak

Bai Onenak!

Janari bidez izaten dira ganadu on, indartsuak, Eta nora jo jakin bear du baserritar burutsuak, Berebiziko aragi pillak; gañera esne putzuak, Olek guzlak berekin ditu Fanderia'ko pentsuak.

FANDERIA

ERREENTERI

EMAKUMEAREN ARAZO ETA SEKSUALITATEARI BURUZ

Irakurri berria dudan liburu baten ideia orokorra nahi dut azaldu. benetan interesgarria zait eta bai neri eta feminista askori ere duda handiak burutik kendu dizkigu, du-da-mudak diot, emakume askok kezka haundiak ditugulako eta, halako gaiak irakurtzeak indar berria ematen digu geure ZAPALKUNTZAREN AURKA jokatzeko.

Karla Lanzik eta "Rivolta Femminile"ko emakuek haxe diote, gutti gora behera: Feminismoak indar berri bat ematen dio munduari, lurreko indar hau orain arte gizarte paternalista honek zapaldu egin du, eta emakumea gizarte honek ematen dion eskemen arabera moldatua izan da.

Orain arteko, "kultura" oso gogor kritikatzeko du, eta materialismo historikoa salbuespen bat bezala kontsideratzen du.

Hauek diotenez: gizarte hontan paternalismoa "propiedad privada" baino zaharragoa da. Orain arte Engelsen eskekin aztertu dugu matriarkadoa, hots, komunismo zaharra. Honen bilakaeraren bitartez gizartea "patriarkala" bihurtzen da eta ondorioz (edo alderantziz) jabetasun pribatua agertzen da munduan.

Beste eskema: Emakume "klitorikoa" ez du lortuko bere askatasuna, baina "vaginala" bihurtzen bada, orduan lortzen du osotasuna. Hau dena Freud eta Psikoanalista guztiek aldetan jarri dute.

Alderantziz diote oraingo feministek (italiarrek). Hau dena zakurren putzera bidaltzen dute eta EMEEN zapalkuntza lehendik datorkigula esaten dute; ondo aztertu gabe dagoela, orain arteko "kultura" gizonek egin dutela, eta emakumeren bat baldin badago, haien egituretan finkatu dela...

Nere iritziz interesgarriena orgasmoa-

ren arazoa da:

Emakumea klitorikoa dela, eta ez Freud eta beste psikoanalistek esaten duten bezala "vaginala"; honela esplikatzen da hainbeste eta hainbeste emakume frijida aurkitzea gizarte hontan... Karla Lanziri jarraituaz, gizarte honek emakumea zapaltzeko duen erakunde ederrena eta boteretsuena FAMILIA da, honegatik familia desegin behar da, erakunde zapaltzaile bat delako. Eta horregatik emakumea interesatuagoa dago erakunde hau desegiten gizona baino.

Gizonei interesatzen zaie tesis horrek zutik jarraitzea —"klitorikoa"ez, "VAGINALA" bai— oso ondo lortzen bait dute beren orgasmoa era honetan, eta ziur ez dutela ezer egingo kultura eta ohitura hauek aldatzeko.

Liburu hau irakurritz gero, erabaki batzu hartzea behartzen zaitu. Emakumeen arazoa ez dela, z, eskema bat—la dana egin gabe dagoela, eta GURI, emakumeoi dagokigula GURE arazoa aztertzea taldeka, indibidualki, nahi dugun bezala. Baina GUK egiten ez badugu, besteek (gizonek) egingo dutela eta bere komenientziei erantuta.

Azkenik, liburu hau haxe da (gaztelaniaz idatzita) "Escupamos sobre Hegel" PLEYADE argitaletxearena eta pentsatzen dut, lehenbizi emakumeek eta gizonek ere irakur dezaketela.

LORE OTEGI

**kirolzaleen
zerbitzutan**

miner
donostia
☎ 41 22 72

soraluce

ERREMINTA — MAKINA KOOPERATIBA

APARTADO— 37 TELF. 761440- 41 - 42 - 43

NAFARROA ETA

ESTATUTOA

Lehengo 6.an, Jimeno Juriok eginiko liburuaren aurkezpena izan zen Caja de Ahorros Municipaleko aretoan. Mintzatu ziren Mirentxu Purroy, J.M. Castells Arteche, G. Monreal eta, amaitzeko tenorean, Monzonek igorritako zinta bat entzun genuen.

Mirentxuk egilearen nafarzaletasunaz aipu egin eta gero, Castellsek hitz egin zuen liburuaren merezimendua hontan kokatuz: 1) Argudioen zehaztasuna, pisua, zita luzerik gabe, udaletxetan idorotako aktak oinarri nagusitzat baititu. 2) Politikazki egokia, zenbaiten aldetik Euskal Herriko lurralde batasuna zalantzan jartzen ari direlako. 3) Zenbait azalkera eta argudioen deuseztatzaile: Del Burgo eta tankera honetarako azken berrogei urteotan eginiko bibliografia ofiziala baitipat eta horren ofiziala ez den Tammes-en "La República, La era de Franco" liburu bezalaxe, kasu batez.

G. Monrealek textuinguru historikoaz aritu zen. Nafar euskaltzaleen barkartatea aipatu eta gero, Euskal Herriaren "desartikulapenez", egitura admi-

nistratibo mailan nabaritzen dena argiro (Elizbarrutiriak, Unibertsitateak, Audientziak) ihardun zuen. Halaber estudiantzeke dagoen pentsakera politiko foralaz, non ihardun zuen. Halaber estudiantzeke dagoen pentsakera politiko foralaz, non euskal kontzientzi amankomunaren zantzuak baititugu. Azkenik euskaltzaleen politikoaren erru zitala hauxe izan dela: Nafarroa, diskurtso eta aztermolde arrotzez juzgatzea eta aniztasunarekiko uko egitea zortzikoa jotari kontrajartzean edo alderantziz.

Jimeno Juriok mintzaldi labur eta agitz sutsu batetan, gure nortasun galte honen harian, 1839.— danik izan dien herri ihardespenak eta jazarpenak nabarmendu zituen, hala nola 1877. ko "Asociación euskara" eginiko Campion, Herminio Oloriz...) eta 1883eko Martxoaren 3.ean Tuteran eginiko Biltzarrearen, non Partido Republicano Demócrata Federal-ekoek klarki baitzioten: "Navarra se constituirá en región pero esta dispuesta a admitir la libre reincorporación de los territorios de Rioja, Vascongadas y Sexta Merindad de Ultrapuertos (hoy francesa) que antes fueron navarros". Halaber 1893.an, "Gamazada"n- German Gamazok 1841.ko "Ley Paccionada" kendu zutenean-nafar herriaren jarre-

ra, Plaza del Castillo-n 80.000 gizaseme bildu zirenean, beraien eskubideen alde. Bai eta ere 1.894.ean Monteagudoko nekazariak kantatzen zutenaz egin zuen aipu: "Vivan las cuatro provincias/que siempre han estado unidas/ y nunca se apartarán/ aunque Gamazo lo diga".

Monzonek igorritako zintaz ("Desde este Lapurdi de la espera"... "Nuestro adversario no se halla al lado, sino al frente"... "Reclamamos, exigimos una política nacional que vaya desde Santxo hasta Txikia...") guztiz xalotua. Askaritxo baten ondoren amaitu zen agerpena.

HOTS!

Lasarte-Usurbil herrietako LANDABERRI ikastolak maixu eta andereñoak eta zuzendari bat behar ditu datorren ikastarorako. Nahi duenak, dei beza telefono hauetakoren batera: 361715 edo 365592.

Egoibarko ikastolak datorren ikasturterako Eskolaurrean lan egiteko maistra titulua edo are nobeago "parvulista" deitu espezializazioa duena behar du. Nahi dutenek dei bezate telefono honetara: 740294.

Donostiako zenbait haurrek euskara ez duela ongi menderatzen eta, gurasoek gutxiegi dakitelako, asmo bat sortu da guraso hoien artean: udarako erabat euskal giroko baserri edo famili bat bilatu, haurrak hilabete bat edo bi hor, giro hortan eman ditzan.

Osagarri ona litzateke gainera, etxe horretan euskara lantzen lagunduko lioken bat balego.

9,10,11 urteko haurrak dira.

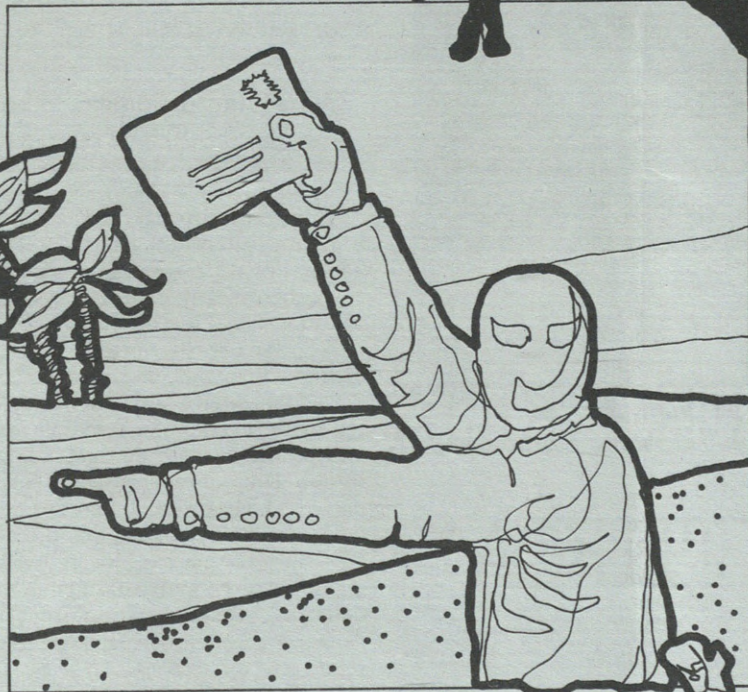
Mesede hau egiteko prest ba zeunde, hotsegin, mesedez, telefono hauetakoren batera.

216915 edo 213721.

Ondarruko ZUBI ZAHAR ikastolak zuzendaria eta euskaraz bakarrik arduratuko den irakasle bat behar ditu 1977-78 ikasturterako. Interesaturik daudenak jo bezate ikastola horretara, Cruceño kalea, 9, Ondarru edo telefono honetara hots egin: 6831955.

(iximur)

DEMAN MUNDURAN

NAZISMOAREN ERORKETA ETA ZINEMA POLITIKOA

“Ezin daiteke zintzotasunik egon fazismoaren aurkakodei batetan, hau halabeharrez sortzen duten kondizioak ikutzen ez badira. Produkzio medioen propietate pribatua utzi nahi ez dukeena, ez da fazismoarengandik askatuko eta, beharrezko izango du fazismoa”. (B. Brecht).

Aspalditik, nazismoaren erorketari buruzko pelikula politikoren superugartasuna dugu. Olde berri hau aperturak iri-ki dituen ate estuetatik iragan da eta, agian horregatik, mitologia progrerekin orniturik, nahiko arrakasta lortzen ari da. Linea honetako pelikulen artean daude: “El Gran Dictador” (Ch. Chaplin), “La Caída de los Dioses” (L. Visconti), “El Otro Señor Klein” (J. Losey), “El Portero de Noche” (L. Cavani) e.a. Lehenak, adibidez, 36 urte bete ditu zensuran, bigarrenak 5. Garrantzitsu dirateke orain arte debekatu eta orain ametituak izatearen arra-

zoiak. Pelikula historikoek garai hura aztertzen dute. Baina edozein historia oraingo historia ere bada, edozein filme historikok orduko errealtatea ez ezik, oraingoari buruzko gogoeta suposatzen baitu, oraingo ikuspegia behar duelako. Areago, nazismoa bezala, gugandik hain hurbil dauden problematikan. Beraz, pelikula hauek egiten duten historiari analisia eta interpretazioa hartu behar da kontuan. 5 filme hartuko ditugu oinarritzat.

“Diktadore Handia”. Charlot-ek pertsonaia bi interpretatzen ditu: Hynkel diktadorea eta nazismoak gogorki zanpa-

tzen duen hantzotegi judu batetako bizargin ausarta. Tragikomediaren amaieran, juduak, Hykelen itxura hartuta hitzaldi hunkigarri, naturalista eta demokratiko bat botatzen du.

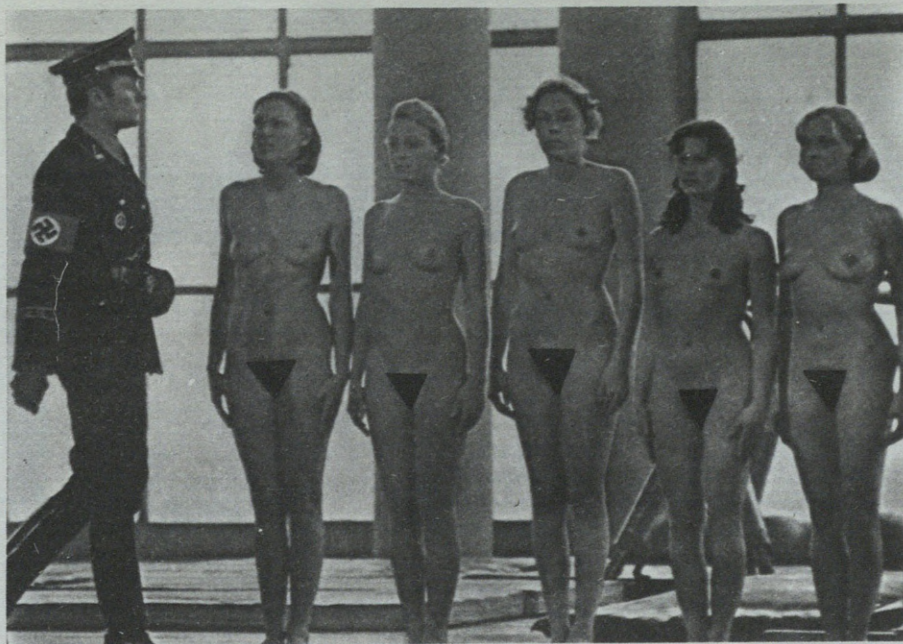
“La Caduta Degli Dei”, (Jainkoen Erorketa); nazismoaren igoera garaiko familia burges baten barnean kontraesanak eta dekadentzia azaltzen du. “Portiere di Notte”. (Gaueko atezaina), gerra-ondoan klandestinitatean bizi den ofizial nazi bat berak torturatu zuen emakume judu batekin kausitzen da. Elkarren arteko maitasun harreman sado-masokistak erreproduzitzen dituzte eta nazi- en klandestinitatea zaindu nahi duen erakundeak hiltzen ditu biak.

“Beste Klein Jauna”. Arte merkatari burges bat beste pertsona batekin konfunditzen dute. Honek, zeharo marginaturik, botere totalitario naziaren zampaketa jasaten du, okupazioko Frantzia.

“Salon Kitty” (T. Brass). Gestapok emegalduek erreklutatzen ditu, Salon Kitty burdelean hara doazen ofizialak espia- tu eta kontrolatzeko.

Zampaketa irrazionala eta kondena morala

Edozein historiak bezala filme hauek kritikatu egiten dute nazismoa. Izuikarazko errejimen irrazionala aztertzen da, eta era ezberdinetan erabakitzen da drama, batzutan irtenbiderik ere aurkitzen ez delarik (“Portier di notte”). Nazismoaren egitura zampaketaileak azpimarkatzen dira, eta egiten diren planteamentu psikologisten ondorioa kondena morala da. Mezu politikorik argiena, pedagogikoa ere bait dirudi, Diktadore Handiaren hitzaldikoa da: “(...) gudan jausi den zoritxarra, ez da gogo anker baten ondorioa baino, giza aurrerapenaren bideari beldur dien gizon batzuren mingostasunaren ondorioa baino(...) Demokraziaren izenean, batu gaitezen”. Chaplin-en farsa politikoan defenditzen diren tesiak, tesi bezala agertzen dira gainera, demokrazia burgesaren topikoen apologian oinarritzen dira. Beste lau pelikulek ere, funtsean, planteamentu berdintsua dute: klase borrokaren kontextoa ahazten da, konfliktu psikologikoak azaltzen direlarik. Herman Hesse-k bere “Lecturas por Minutos” liburuan idatzi zituen argumentuak erreflejatzen dira:— “Bizitzak bizi izatea merezi duela, edozein artetazaren azken contenido eta kontsolamentua da, bizitza goratzen duten guztiak hil beharko diren arren. Maitasuna gorrotoa baino gehiago dela, ulerketa amorrua baino gehiago dela, bakea gudua baino gehiago dela, lehenago inoiz sentidu ez dugun baino sakonago suz grabatu behar digu bigarren gerra mundial honek”. “Ez dut sinesten gizaldi “hobe” batetan, ez dut sinesten hobe edo txarragorik denik, beti berdina da. Baina garai batzutan, demoniakoa sartzen da giza-izakeran, ez bakarrik kriminal eta psikopatengan, bai-

(Argazkiak: "Salon Kitty" filmekoak)

zik eta batzutan, agirian eta zabalki, politika egiten du eta herri osoak arrastaka tzen ditu". Alegia, Chaplingan "gogo ankerrak" diren bezala, Hessengan arrazoia "demoniakoa" da. Eta planteamentu honi dagokion praktika zera da: "Mundua aldatzeko edozein borondatek gudura eta bortxara eramaten duela dakidala uste dut, eta, horregatik, ezin naiz inongo oposizio-rekin elkartu, ezin bait ditut bere azken ondorioak onartu eta injustizia eta gaiztakeria sendaezinak kontsideratzen ditudalako". Arlo honetan, filmeak baikorrak (Chaplin) eta ezkorak banatu daitezke, baina, edozelan ere, historiaren analisia moral eta formal bat egiten da, eta hortik ateratzen dira aurreko ondorioak. Egitura izuikarra eta irrazionaltasuna agertzen dira funtsezko bezala, eta moralki konde-natu egiten dira, eta hura berezko konsideratzen bada ondorioak ezkorak izango dira, noski.

Bost filme hoietan ez da egiten klase borrokaren kontestoaren azterketarik: nazismoa analizatzekotan funtsezko den azterketa. Zinema historiko mailan, humanismoa analizatzekotan funtsezko den azterketa. Zinema historiko mailan, humanismo psikologista honek klase antagonismoaren borroka estaltzen du.

Nazismoa eta klase burruka

Chaplinek ere esanda zuen, bere pelikulako hitzaldia topiko demokratiko-burges bat bezalakoa izan arren, 1931an: "oraingo diktadurak, industrial eta finantzieroen eskuetan duaden fantotxeak dira". Nazismoaren sortzaileak produkzio harreman kapitalistak dira eta, nazismoa egitura klasista hau finkatzeko da. Nazismoaren basakeria ez da sortzen basakeriatik, ezta ere berez, produkzio harreman kapitalistek sortzen dituzte. Eta ankerkeri hoik, gainera, beharrezko dira klase egitura hori mantentzeko.

Lenin-ek 1913an ondo zioen:

"Burgesia edozein basakeria eta edozein aberekeria, edozein gaizkintza egiteko kapaz da, menpekotasun kapitalistaren beheraldia eusteko". Alemanian, oligarkia finantzieroa burgeso txikia ere bereganatu egin zuen, alderdi nahiz gobernu mailan, aparato ideologikoen bidez batez ere, estatuan fazismoa finkatzeko, klase dominatuen aurkako agerreo errepresioa instituzionalizatuz.

Klase dominanteari ez zaio komeni nazismoa kapitalismo-era bat dela gogoraztea. Gatazka etikoak azalduko ditu, ez du klase gatazkaren berri emango, produkzio harremanei dagokiona humanismoari dagokiola esanen du. Zinema politiko historikoak egin behar duena zera da: orduko gizartearen berri eman, oraingo ikuspegiz, eta bere funtsezko baseak aztertu edo elemento egoera konkretoak funtsezko base hoiaren kontextoan kokatu. Esan dezakegu, beraz, bost pelikulok eta linea horretako gehienek ez dutela nazismoa aztertzen bere klase oinarri soziale-tan, baizik eta ulerketa hau estalirik, gizarte horren ondorio eta forma psikologikoen kondena humanista morala egiten dutela.

Nazismoa, klase burrukaren kontextoan aztertu behar da, kapitalaren gobernuen itxura aldaketa bezala. Zeren Bertold Brecht-en poeman irakurtzen den bezala:

"GOIKOEK DIOTE: Bakea eta gudua izakera ezberdinekoak dira. Baina heuren bakea eta heuren gerla haizea eta ekaitza bezala dira. Gerla heuren baketik sortzen da semea amarengadin bezala. Bere eite izugarri berberak ditu. Heuren guduak heuren bakean gainbizitzen dena hiltzen du".

JOSEBA SARRIONANDIA

Zeruko ARGIA

EUSKALDUNON ALDIZKARIA
lehengo
oraingo
eta
betiko
astekari euskalduna

HERRIAK HERRIARENTZAT
EGINA
EUSKAL TALDE GUZTIENTZAT
ZABALIK

HARPIDETZA

Barruan.....	1.100 pta.
Korreo batasuneko herrietan	1.300 pta.
Atzerrietako beste herrietan	1.600 pta.
Airez	2.500 pta.
Salmenta (ale bakoitzeko)	35 pta.

Zeruko Argia
Okendo 22
DONOSTIA

Jaun-andreok: astekari hau astero nahi nukeela adierazi nahi dizuet orri honen bidez.

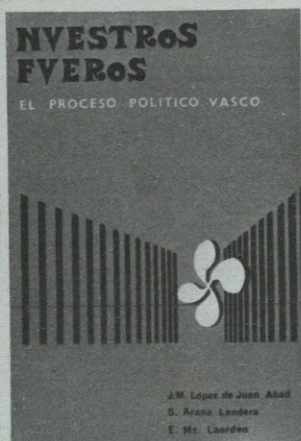
Izena.....	
Deitura.....	
Helbidea.....	
Herria.....	
Prob.....	
Adina.....	
Ogibidea.....	
C/C. Nom:.....	
Zenbakia.....	

EKAINA · 3 · 10

LIBURUAK

NUESTROS FUEROS. *El proceso político vasco.* J.M. López de Juan, S. Arana, E. Mz. Laorden. ESET argitaletxea. 232 or., 370 pta.

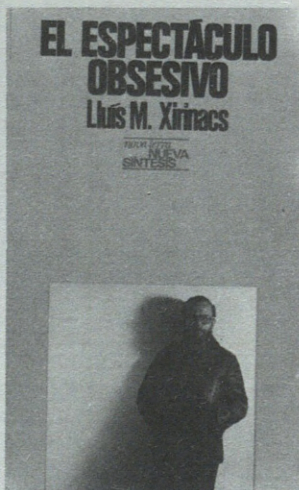

Foruak zer diren agertu nahi du liburu honek; horretarako Hego Euskadiko lau probintzietako instituzio foralen berri ematen du, Foruek historiak zehar izan dituzten goraberak aztertzen ditu, Konzietoak, Nazionalitatea eta Estatuak ere bai. Azkenean, atutonomirako alternatiba bat ematen ute. Egileen ikuspegia, Euskadi osora zabaltzen da, oraingo momentuan Hegoaldea bakarrik hartzen badute ere.

GUDARIS, Sancho de Beurko. LA GRAN ENCICLOPEDIA VASCA. 150.or., 520 pta.

Sancho de Beurko Luis Ruiz de Agirre dugu, Euskadiko Ejerzitoaren "Comisario General" izandakoa. Bere liburuak bigarren argitalpena dugu hau sentimental kutsua duen arren, dato ugari ematen du. Orohar, gudariei omenaldi da.

ESPECTACULO OBSESIVO. Luis M. Xiracac., NOVA TERRA. 177 or., 200 pta.

Xiracacsek gartzelan egon zen bitartean idatziriko egunkariaren lehen zatia da hau; 1973ko azaroaren 23tik 1974ko abenduaren lehena artekoa kontatzen da bertan. Testimonio bezala badu baliorik.

ALDIZKARI·AK

MERMELADA USTELA. "Junta de Obras del Puerto de Pasajes". 32.or. 125 pta.

"Panpina ustela" eta "Zorion ustela"ren ondoren, "Mermelada ustela" plazaratu zaigu. Bernardo Atxagak, Joxan Elosegik, Koldo Izagirrek, Ramon Saizarbitoriak —idazle aldetik— eta Iñaki Badiolak, Juanba Berasategik eta Joxan Muñozek —grafia aldetik— osatu dute. Azaletik azkenengo orrialdera arte, haize berri pixkat gure buruak eta inguruak aideatzeko. Ikus bestela, azalean, marrazkiaren azpian datorren "agentziko notizia" "Donostia, 16 —Ustela Ekipoa hauteskundeetarako listak ikusi ondoren, deliberazioetan".

DISKOAK

HAIZEA. HOTS. L.P. 400 pta.

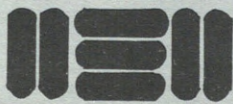
Talde berri honek bere lehen diskoa eskaintzen digu. Lehena talde bezala, aurretik bertako partaide den Txomin Artolak eskaini bait zigun beste disko bat. Aspaldiko kantak erromantzeak batipat— era berrian —oso berrian euskal musikaren arloan— emanak. Baita kanta berri bat ere: "Goizeko euri artean", Txomin Artolak idatzia. Aide berria euskal musikarentzat.

IKASTALDIAK

UDAKO EUSKAL UNIBERTSITATEA. Iruineko Larraona ikastetxean, uztailaren 18tik 30-era. Matrikula 1.500 pta. kostatzen da.

tzen da eta egonaldia 4.000 pta. Ez zaio inolako baldintzarik ezkatzen titulu aldetik bertara joan nahi duenari. Matrikulak toki hauetan egin behar dira: Gasteizen "Axular" liburutegian, Sancho el Sabio, 29 Bilbon EUSKALTZAINDIAN, Erribera 6 eta BEPSAn, Avda. Rekalde, 46-1 eskuina; Donostian EL-HUYAREn Círculo S. Iganacio, S. Marcial, 26; Baionan IKASen, Port Neuf, 15; Iruinean ARTURO KANPIONen, Compañía, 25-1.

Donostiako IPESen -Claudio Delgado, 3, tlf. 271018 -euskarako ikastaroa uztaila, abuztu erdia eta irailean zehar, maila eta ordu guztietan. Egunoro ordubate ematen dutenentzat 2.500 pta. kostatzen da matrikula eta bi ordu ematen dutenentzat 5.000. Hil honen azkena arte eman daiteke izena.

Donostiako EUTGko Hizkuntz Eskolan uztailaren 4etik abuztuaren 26ra euskarazko ikastaro intensiboak goiz eta arratsalde.

LEHIAKETAK

GAZTEEN ERTI-LAN III. SARIKETA, Gipuzkoako Aurrezki kutxa Pobrintzialak bere Gazteen Idazkolen birtartez antolatua.

Aurtengo urtarilaren lehen egunean 14 urte eginak eta 21 egin gabe zituzten Gipuzkoan jaio ala bizi diren neska-mutil guztiak sar daitzke lehiaketa honetan. Bost sail izango dira: margo-kuntza, irudigintza, zur-lana, buztigintza eta molde-lana. Gaia, lanak egiteko era eta lanen neurria, norberaren esku. Bakoitzak hiru lan bidal ditzake gehienaz sail bakoitzera. Lanak helbide honetara eraman behar dira: Gipuzkoako Aurrezki Kutxa Prbintziala, Gazteen Idazkola, Garibay 13, DONOSTIA. Lanak aurkezteko epea: irailaren 19tik urriaren 1eko eguerdiko ordubata arte. Lanen erakusketa urriaren 8tik 23ra egingen da, Garibay kaleko Aurrezki Kutxaren era-kustokian. Lanarekin batera, paper batean izen-deiturak, zuzenbidea, telefonoa, lanaren izenburua eta salneurria jarriko dira.

Epai-mahainaren erabakiaren berri urriaren 7an emanen da. Sariak hauek izango dira: lehenarentzat agiria, Jose Ruesgaren irudia. Parisera ibilaldia eta 7.500 pta.; bigarrenarentzat, agiria, Parisera ibilaldia eta 5.000 pta. eta hirugarrenarentzat, agiria. Aurrezki Kutxa egingo da saritutako lanen jabe, bere Gazteen Era-kustokirako.

Argibide gehiago nahi duenak eskatu beza goian aipaturiko helbidera edo te lefono honetara deituz: 451200, 522.

I HARDUNAK

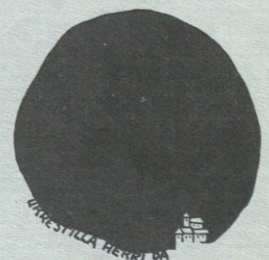
BEIZAMA'N HERRI JAIK

Urteak 28 - Asteak 28
8,30 ton - Jaietako emango deno LAJA irakurleekin.
Urteak 29 - Asteak 29
11 ton - Herri Meza txistulariekin ilundorotik dantza saioa BETI-ALAI taldearekin.
Urteak 30 - Asteak 30
8,30 ton - Trikitixa EGURROLA saioarekin alaituta.
Urteak 31 - Asteak 31
10 ton - Jaietako BEISKOLAK MITINHAHARA - LIZASO II - MITTOLA ARESARIK XIKER - XALTON Ondoren, BETI-ALAI taldea.
Urteak 32 - Asteak 32
12 ton - UME-JOLASAK 6 tan-dantzariak LAGUN-ALAI taldea.
Ondoren, aitzolariak URRETA- txistularien aurka.
Jaietako emango deno BETI-ALAI taldearekin.

ETA BESTE

lehenengo xalbador saria

Datorren astean hasiko gara Z. ARGIAk antolatu duen I XALBADOR SARIrako bertsoak ematen. Jakina denez, gaia "Nafarroa" da. Honen adierazgarri egokia daitekeelakoan, Lantzeko Ihauterietako "txatxo" baten irudia hartu dugu.

ARGIAK LUIS OTRESI - DISEINUA

Aurtengo oporraldia non pasa erabaki al duzu?

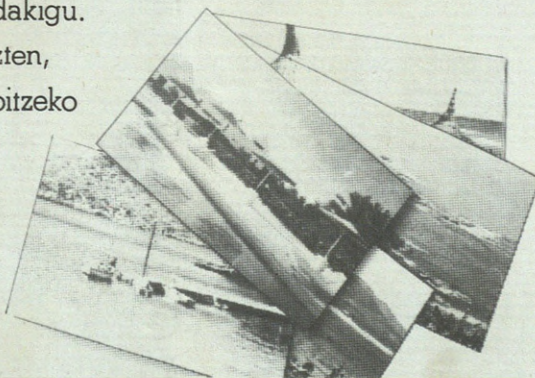
**Aukeraketa lanak errazteko,
LANKIDE AURREZKIAK
150 Oporsari eskaintzen dizkitzu.**

Urte korapilotsu baten zama zerbait bederik arintzeko, zuk eta zure familiak ere, oporketa patxaratsu baten premia duzue, noski. Oporraldia non pasa, seme-alabek nora tiratzen duten, horretarako behar dan dirua, eta beste arazo larri asko sortzen zaio ordea bati. Eta hori ongi dakigu. Oporraldi gabe geldi ez zaitezten, **LANKIDE AURREZKIAK**, bakoitzeko 20000 pesetako 150 oporsari eskaintzen dizkitzue aurtan.

CAJA LABORAL POPULAR
LANKIDE AURREZKIAK

HIZTEGIA

100.000 adiera baditu. EUSKALTZANDIAK emandako legeen arabera moldatua da.

Euskara batu eta modernoan egina. Euskarari, kultur hizkuntza normaldua bilakatzeko, autorea irtenbide konkretoak bilatzen saiatu da, gaurko idazleen praxia eta Euskaltzaindiaren errepideak kontutan hartuz.

ediciones vascas **EV** argitaletxea